

Masteroppgave Vår 2023

Diskursen av anti-woke og visjonen om et post-woke liberaldemokrati

Kulturavisen Subjekts kritikk av woke og kanselleringskultur

Nora Johanne Torgersen

Master i sosiologi

Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Universitetet i Oslo

Nora Johanne Torgersen

Diskursen av anti-woke og visjonen om et post-woke liberaldemokrati

Kulturavisen Subjekts kritikk av woke og kanselleringskultur

© Nora Johanne Torgersen

År: 2023

Tittel: Diskursen av anti-woke og visjonen om et post-woke liberaldemokrati. Kulturavisen
Subjekts kritiske woke- og kanselleringsdiskurs

Forfatter: Nora Johanne Torgersen

<https://www.duo.uio.no>

Trykk: Representalen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

I en kampanje for å bli *Subjekt*-abonnet oppfordret kulturavisen til å «[b]li ‘woke’ på den gode måten med Subjekt Pluss» (Kallelid & Ekelund, 2020). Sjefredaktør Danby Choi forklarer til *Aftenposten* at han ønsket å ta ordet «woke» tilbake, fordi ordet ofte forbindes med en «overdreven ‘bevissthet’ [som fører] til at man ser problemer der de ikke finnes», men å «være opplyst er jo, i sin rette forstand, bra». (ibid.). Denne oppgaven utforsker kjennetegn ved den norske kulturavisen *Subjekts* kritikk av woke og kanselleringskultur (heretter: *Subjekts* kritiske woke- og kanselleringsdiskurs). Kanselleringskultur kan forstås som «woke i praksis», og er derfor en essensiell komponent for å forstå den kritiske diskursens praktiske eksempler. *Subjekt* kjemper for å konstruere fenomenenes meningsinnhold og betydning, og denne diskursive kampen er mitt forskningsobjekt. Jeg bruker et diskursanalytisk rammeverk som kombinerer Michel Foucaults arkeologiske blikk på diskurs og sannhet, Norman Faircloughs tekstnære kritiske diskursanalyse og Ernesto Laclau og Chantal Mouffes diskursteoretiske konsepter om antagonisme og nodalpunkter. Sistnevnte teoretikers tanker om et antagonistisk demokrati sett i motsetning til Jürgen Habermas’ tanker om det deliberative demokratiet, setter *Subjekts* samfunnsvisjon – deres løsning på «woke- og kanselleringsproblemet» – inn i en større kontekst.

Oppgavens overordnede forskningsspørsmål er: Hva kjennetegner *Subjekts* kritiske woke- og kanselleringsdiskurs? Dette spørsmålet operasjonaliseres til tre underspørsmål med hvert sitt tilhørende analysekapittel: a) *Hvilke meningsinnhold legges i woke og kanselleringskultur, og hvem er de woke og de som kansellerer, ifølge Subjekt?* b) *Hvilke nodalpunkter holder diskursen sammen, og på hvilke måter organiseres diskursen utfra disse?* c) *Hva kjennetegner antagonismene mellom Subjekt og woke og kanselleringskulturen?* Først, på bakgrunn av 102 artikler fra avisen, kartlegger jeg diskursive regulariteter. Her undersøker jeg hyppig brukte definisjoner på «woke» og «kanselleringskultur», samt en utgreiing av hvem som ofte står bak disse fenomenene, ifølge *Subjekts* kritiske diskurs. For det andre, kartlegges nodalpunktene «demokrati», «ytringsfrihet» og «liberale verdier», som da er privilegerte tegn som organiserer diskursen. Begrepene bidrar til å skape en hegemonisk artikulasjon om fenomenenes problematiske og truende sider for nettopp demokratiet, ytringsfriheten og de liberale verdiene. For det tredje, undersøker jeg antagonismene i *Subjekts* kritiske diskurs, herunder konstruksjonen av krig og hvem de woke er og hva de egentlig kjemper for. Her vil

jeg ramme inn diskursen ved å se på dens tydelige antagonistiske relasjoner, og samtidige visjon om toleranse og ytringsfrihet i et demokrati bygget på åpen dialog og «kraften i det bedre argument».

Jeg finner at *Subjekts* kritikk har to diskursive hovedposisjoner: en anti-woke og en post-woke. I førstnevnte diskurs er woke og kanselleringskultur autoritære ideologier som truer det norske samfunnet, ytringsfriheten og liberaldemokratiet. Fenomenene må derfor bekjempes, ifølge *Subjekt*. Sistnevnte dreier seg om en omdefinering av wokebegrepet fra en ekskluderende og kansellerende kultur til et inkluderende meningsmangfold der offentlig argumentasjonen er den eneste «gode måten å være woke på». Posisjonene kan ses i lys av Habermas' og Mouffes demokratiseringsmodeller, der jeg argumenterer for at *Subjekts* deliberative samfunnsvisjon (jf. Habermas), samtidig svekkes av deres konstituering av «de woke kanselleringsaktivistene» som *fiender* og *de andre*, og som dermed avslører en uunngåelig anerkjennelse av et antagonistisk demokrati (jf. Laclau og Mouffe).

Oppgavens teoretisk-metodologiske rammeverk lener seg på diskursanalysens sosialkonstruktivisme og språkets sosiale funksjon. I tillegg kontekstualiserer jeg enkelte analysefunn ved hjelp av Habermas' deliberative idealisme. En syntese av diskursanalytiske og sosiologiske perspektiver er derfor i stand til å både gå svært dypt og tekstnært, og i tillegg gi en kontekstuell og sosialteoretisk forståelse av forskningsobjektet – den empiriske diskursen. Oppgavens overordnede mål er dermed å kunne gi en dyp forståelse av kritikken av woke og kanselleringskulturen i en norsk kontekst. Oppgaven bygger på antakelsen om at woke og kanselleringskultur er begreper som ikke bare har tvetydige meningsinnhold som det i seg selv er interessant å undersøke, men begrepene er også helt nødvendige for å forstå dagens politiske situasjon og offentlige debatt om ytringsfrihet, identitetspolitikk og liberaldemokratiets sårbarhet.

Forord

Fem år med sosiologi på Blindern er nå over. Kulturelle fenomener og trender i samtiden har jeg vært interessert i hele veien. Masteroppgavens tematikk intet unntak. Jeg må takke veilederen min, professor Bjørn Schiermer Andersen, for forslaget om å «sjekke ut *Subjekt*» da jeg sa jeg ville undersøke kritikken av woke og kanselleringskulturen. Det var et godt forslag. Jeg vil også takke deg for grundige tilbakemeldinger og inspirerende og teoretiske diskusjoner rundt woke- og kanselleringskulturens diskurs i Norge.

Seminarene i SOS4090 har også vært til stor nytte og hjelp. Det samme har medstudentene mine på lesesalen. Jeg vil også si takk til min familie og kjæreste, Magnus, for korrekturlesning og god støtte hele veien inn.

Nora Johanne Torgersen

Oslo, 25. mai 2023

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	V
FORORD	VII
1 INNLEDNING.....	1
1.1 OPPBYGNING.....	5
2 BAKGRUNN OG TIDLIGERE FORSKNING	6
2.1 «STAY WOKE»?.....	6
2.1.1 Identitetspolitikkenes tidsalder.....	8
2.1.2 Politisk korrekthet og anti-woke.....	9
2.2 KANSELLERINGSKULTUR	11
2.2.1 Kanselleringsprosesser.....	13
2.2.2 Yringsfrihet i Norge.....	15
3 EN DISKURSANALYTISK SYNTSE: FRA FOUCAULT TIL HABERMAS	17
3.1 DISKURS	18
3.1.1 ... hos Foucault.....	19
3.1.2 ... hos Fairclough.....	22
3.1.3 ... hos Laclau og Mouffe	25
3.2 HABERMAS' SOSIOLOGI OG SAMFUNNSIDEAL	28
3.3 MELLOM DET DISKURSIVE OG IKKE-DISKURSIVE	31
4 METODE.....	33
4.1 FORSKNINGSOBJEKTET – DEN EMPIRISKE DISKURSEN	33
4.1.1 Hvorfor Subjekt?	35
4.2 OM DATAEN	41
4.2.1 Datainnsamling	42
4.2.2 Oversikt over datamaterialet.....	43
4.3 ANALYTISKE STRATEGIER.....	45
4.4 METODOLOGISKE REFLEKSJONER: SANNHET OG OBJEKTIVITET.....	47
5 DISKURSIVE REGULARITETER.....	48
5.1 HVA ER WOKE OG KANSELLERINGSKULTUR FOR <i>SUBJEKT</i> ?.....	48
5.1.1 Woke- ...?.....	49
5.1.2 Kanselleringskulturens vei til Norge.....	53
5.2 HVEM ER DE WOKE OG KANSELLERINGSAKTIVISTENE?	56
5.2.1 De woke enkeltpersonene	57
5.2.2 En flytende masse av woke- og kanselleringsaktivister.....	60
OPPSUMMERING	63

6	NODALPUNKTER.....	65
6.1	ET DEMOKRATI OG UENIGHETSFELLESSKAP UNDER PRESS.....	65
6.2	DEN PRINSIPIELLE YTRINGSFRIHETEN.....	68
6.3	LIBERALE VERDIER VS. IDENTITETSPOLITISKE VERDIER.....	73
	OPPSUMMERING.....	75
7	ANTAGONISMER.....	76
7.1	(KULTUR)KRIGEN.....	76
7.1.1	<i>Venn/fiende</i>	79
7.2	DE WOKES KAMP – HVA KJEMPER DE FOR?.....	81
7.2.1	<i>Den korrekte måten å være en minoritet på</i>	83
7.3	LØSNINGEN.....	84
7.3.1	<i>Kraften i det bedre argument</i>	87
	OPPSUMMERING.....	88
8	DISKUSJON.....	90
8.1	WOKE I EN ENDRET OFFENTLIGHET.....	91
9	KONKLUSJON.....	94
	LITTERATURLISTE.....	99
	APPENDIKS A-C.....	107
	A: OVERSIKT OVER DATAMATERIALET.....	108
	B: EKSKLUDERTE ARTIKLER.....	117
	C: TABELLER OG FIGUR.....	118

Tabeller og figur

Tabell 1. Antall artikler som inneholder «woke» og «kanselleringskultur» fordelt på avis og år. (01.01.2016-31.12.2022).....	36
Tabell 2. Antall artikler som inneholder «woke» fordelt på avis og år. (01.01.2016-31.12.2022).....	38
Tabell 3. Antall artikler som inneholder «kanselleringskultur» fordelt på avis og år. (01.01.2019-31.12.2022) ..	39
Tabell 4. Materialets artikler fordelt på år.....	43
Tabell 5. Antall artikler som inneholder «cancel culture» fordelt på avis og år. (01.01.2016-31.12.2022)	118
Tabell 6. Datamaterialets sjangeroversikt.	118
Tabell 7. Oversikt over forfatterstype fordelt på antall artikler.	118
Figur 1. Subjekts bruk av norske og engelske ord for woke/årvåken og cancel culture/kanselleringskultur.	119

1 Innledning

Woke og kanselleringskultur er fenomener som har tatt norsk offentlighet med storm de siste årene. Fenomenene er både omdiskutert med tanke på definisjon, utbredelse og hvorvidt de er et problem for ytringsfriheten og demokratiet i Norge eller ikke. Disse spørsmålene er både fremtredende internasjonalt – fortrinnsvis USA – og i Norge. For eksempel proklamerer (og reklamerer) den norske kulturavisen *Subjekt* at «[å] tie meningsmotstandere gjør oss dummere. Bli ‘woke’ på den gode måten med Subjekt Pluss» (2020). Sjefredaktøren i *Subjekt*, Danby Choi, forklarer reklamen til *Aftenposten* med at han ønsket å ta ordet «woke» tilbake, fordi ordet forbindes med en slags «overdreven ‘bevissthet’ [som har] ført til at man ser problemer der de ikke finnes», men å «være opplyst er jo, i sin rette forstand, bra» (Kallelid & Ekelund, 2020). Å tie meningsmotstandere derimot, noe Choi mener betegner kanselleringskulturen, tror Choi «vil kunne få katastrofale følger» (2021).

Denne oppgaven handler om *Subjekts* kritikk av woke og kanselleringskultur. Kulturavisens forsøksvise fiksering av ordenes meningsinnhold og kampen om å utpeke de «rette» betydningene av woke og kanselleringskultur, er sentralt. Er woke og kanselleringskultur autoritære strømninger? Er de farlige for ytringsfriheten, det norske demokratiet og liberale verdier? For å få tak på hva som kjennetegner denne kritikken, kaller jeg forskningsobjektet mitt *Subjekts kritiske woke- og kanselleringsdiskurs*. Diskursbegrepet gjør at jeg både kan analysere *Subjekts* argumentasjon rundt fenomenene, hva kritikken er, og hva den større kampen om å «ta woke tilbake» og avvise kanselleringskulturen innebærer. Diskurs (som defineres i detalj i kapittel 3) kan forstås som perspektiver å se verden på som særlig utspiller seg gjennom språket. Dermed kan vi si at en kritisk diskurs av woke og kanselleringskultur er språklig argumentasjon, men langt ifra kun det – diskursen samspiller kontinuerlig med større samfunnsideer og sosiale strukturer.

Nylig diskuterte den norske mediedebatten hvorvidt Krogh-maleriet fra 1893 på Nasjonalmuseet var kolonialistisk eller ikke (Sundby et al., 2023). Maleriet ble fjernet, men hengt opp igjen kort tid etter (NTB, 2023). Vi husker kanskje også avpubliseringen av komedien *Nissene over skog og hei* på grunn av anklager om «blackface», men etter mye debatt ble publisert igjen (Asbjørnsen, 2020). Hva er dette? Og hva skal vi kalle det? Kulturdebatter i dagens norske medieoffentlighet er i høygir. Eksemplenes ubeslutsomhet

illustrerer dragkampen mellom hvem som har størst påvirkning: «de woke» eller «de anti-woke»? Eller? Det er også debatt om debatten *egentlig* handler om dette. Det debatteres hva debatten handler om. VG-journalist Xueqi Pang skriver at «[d]ebatten om woke har blitt beskrevet som ‘umulig’. Forskere og samfunnsdebattanter tør ikke å stille til debatt i frykt for sosiale represalier» (Pang, 2023). I en debatt om woke og kanselleringskultur på *Dagsnytt 18* spør programleder Sigrid Sollund panelet «hva legger du i å være woke da?» (2023). Choi, som satt i panelet, svarte at «ordet har endret betydning opp gjennom tidene» og er nå blitt «et skjellsord» (Choi i *Dagsnytt 18*, 2013).

Subjekts redaksjon tilhører den såkalt kritiske posisjonen i denne debatten. *Subjekt* ble utgitt første gang i papirutgave i 2013 av grunnlegger og sjefredaktør, Danby Choi, og gikk over til nettavis i 2017. Avisen utgis med støtte fra Fritt Ord, Kulturrådet og Medietilsynet og har kontoret sitt i Oslo (*Subjekt*, u.å.-c). Det er med andre ord en relativt fersk avis med rundt 4000 abonnenter og 12 ansatte (ibid.). Flere lederartikler identifiserer woke-ideer som et problem for ytringsfriheten og advarer mot fenomenenes autoritære virkemidler, identifiserer tilfellene av kanselleringskultur og hvem som står bak og kommer med løsninger til hvordan vi skal få bukt med dette angivelige utbredte problemet i Norge. «Onsdag spurte Civita og Menneskeverd om scenenekt er et problem her hjemme i Norge. I panelet var jeg alene om å svare ‘definitivt’, og jeg forklarte videre at de som ikke visste dette, ikke hadde fulgt nøye nok med» (Choi, 2021). Kritikken gjør *Subjekt*, i mine øyne, til det mest passende stedet å utforske og utfolde en kritisk diskurs om woke og kanselleringskultur i Norge.

Jeg vil undersøke *Subjekts* kritikk av woke og kanselleringskultur gjennom en diskursanalyse som kombinerer tre diskurstilnærminger: a) Foucaults «arkeologiske» diskursteori, b) Faircloughs kritiske diskurs- og tekstanalyse, c) Laclau og Mouffes diskursteori. Tilnærmingene og teoriene har ulike ontologiske og epistemologiske tradisjoner. Dette gjør at fenomenenes kompleksitet bedre kan fanges, ifølge diskursteoretikerne Marianne Jørgensen og Louise Phillips (1999). Gjennom en intertekstuell tekstanalyse analyserer jeg 102 artikler fra *Subjekt* som inneholder kritikk av begrepene woke og kanselleringskultur. På den måten kan jeg få tak på diskursive regulariteter, artikulasjoner og antagonismer i *Subjekts* kritiske woke- og kanselleringsdiskurs. Analysen vil sentrere rundt det overordnede forskningsspørsmålet: Hva kjennetegner *Subjekts* kritiske woke- og kanselleringsdiskurs?

Jeg operasjonaliserer forskningsspørsmålet med tre diskursinspirerte underspørsmål med hvert sitt tilhørende analysekapittel. Det første spørsmålet, a), analyseres og besvares i kapittel 5, og lyder som følger:

- a) Hvilke meningsinnhold legges i woke og kanselleringskultur, og hvem er de woke og de som kansellerer, ifølge *Subjekt*?

Spørsmålet innebærer en tekstnær undersøkelse av hvilke meningsinnhold diskursen legger i begrepene, samt hvordan *personene bak fenomenene* artikuleres og identifiseres. Foucaults arkeologiske fremgangsmåte for å avdekke diskursive regulariteter benyttes som utgangspunkt, og med Faircloughs diskurs-lingvistiske verktøy analyseres *Subjekts* enigheter og uenigheter om hvordan begrepene skal defineres. Hvordan de woke og kanselleringsaktivistene artikuleres kan også avdekke den kritiske diskursens ulike posisjoner og hvilke samfunnsgrupper den kritiserer. Dette tekstnære analysekapitlet vil tjene til en kartlegging av diskursen som de neste analysekapitlene videre bygger på, og vil derfor være det lengste analysekapitlet.

Neste spørsmål, b), skal avdekke enda et lag i diskursen ved å løfte blikket opp et hakk, der jeg spør:

- a) Hvilke nodalpunkter holder diskursen sammen, og på hvilke måter organiseres diskursen ut fra disse?

Spørsmålet analyseres og besvares i andre analysekapittel, kapittel 6. Her er Laclau og Mouffes diskursanalytiske konsept om nodalpunkter, altså sentrale tegn eller nøkkelbegreper som argumentene rundt og meningsinnholdet i woke og kanselleringskultur organiseres ut fra. Her vil vi se hvordan *Subjekt* konstruerer fenomenene som prinsipielle problemer for ytringsfriheten og liberaldemokratiet og fremstiller seg selv som en sentral aktør i kritikken av fenomenenes problematiske sider. I tillegg antydes hvordan *Subjekt* ser for seg løsningen på fenomenenes angivelige problematiske utbredelse i Norge. Dette undersøkes ytterligere gjennom det tredje underspørsmålet som undersøkes i kapittel 7:

- b) Hva kjennetegner antagonismene mellom *Subjekt* og woke og kanselleringskulturen?

Diskursens konflikt, som i min diskurstilnærming kalles *antagonismene*, er sentralt i det siste empirinære analysekapitlet. Det sentrale her er hvordan woke og kanselleringskulturen artikuleres som en kulturkrig med tilhørende krigsmetaforer og sammenligninger til historiske brutaliteter. I tillegg ser vi hvordan de woke konstruerer en gruppeidentitet som er ekskluderende og rasistisk overfor minoriteter uten «de rette minoritetsmeningene», ifølge *Subjekt*. Vi skal også se hvordan *Subjekts* løsningsideal om en fri demokratisk diskurs speiler en konflikt mellom demokratimodeller: mellom Habermas og Mouffe. Hvordan leve sammen i et mer mangfoldig og digitalt samfunn?

Kapittel 9 kontekstualiserer og diskuterer analysens hovedfunn, herunder min identifisering av *Subjekts* to diskursive posisjoner: den anti-woke og post-woke. Disse ses i lys av Habermas/Mouffe-debatten og større samfunnstendenser som sosiale mediers endring av offentligheten. Den anti-woke posisjonen artikuleres woke og kanselleringskultur som autoritære ideologier som truer det norske samfunnet, ytringsfriheten og liberaldemokratiet. Ideologiene må derfor bekjempes, ifølge *Subjekt*. Post-woke-posisjonen dreier seg om en omdefinering av wokebegrepet fra en ekskluderende og kansellerende kultur til et inkluderende meningsmangfold der offentlig argumentasjonen er den eneste «gode måten å være woke på».

Oppgaven yter flere bidrag til den sosiologiske forskningslitteraturen. For det første, handler debatten rundt woke og kanselleringskultur om *noe mer* enn kun debatt rundt ordenes definisjoner. Den handler også om hvordan tilsynelatende «trendbegreper» dreier seg om større samtidsdiagnoser og samfunnstendenser. Den handler også om hvordan medieoffentligheten bidrar aktivt til å forme den bredere samfunnsdiskursen. Endelig kan den bidra til å forstå paradokset av en offentlig utredning som konkluderer med at meningsmangfoldet og ytringsfriheten aldri har stått sterkere, samtidig som enkelte i mediedebatten står fast ved woke og kanselleringskulturens trusler mot nettopp dette. I tillegg har ikke en diskursanalytisk gjennomgang av disse empiriske fenomenenes kritikk blitt undersøkt før i en norsk kontekst, ei heller på et slikt overordnet nivå i en internasjonal kontekst. Dette inspireres ganske visst av diskursen av *politisk korrekthet* på 1990- og tidlig 2000-tallet, der en lignende, overordnet analyse av denne diskursen ble viet et spesialnummer til i tidsskriftet *Discourse and Society* (se Suhr & Johnson, 2003). Det er på tide med en tilsvarende analyse av woke og kanselleringskultur. Men fenomenet politisk korrekthet handlet i stor grad om en politisk konflikt mellom venstre- og høyresiden (Fairclough, 2003b;

Mills, 2003). Jeg argumenterer for at debatten rundt woke og kanselleringskultur har flere aspekter enn en høyre- og venstresidekonflikt. Her snakker vi også om grunnleggende, fundamentale verdier som ytringsfrihet og liberaldemokrati, i tillegg til en kulturell samfunnsendring der sosiale medier bidrar til en spredning og akselerasjon av både innhold og følelser som vi ikke har sett maken til. Diskursanalysen kan fange denne kompleksiteten.

1.1 Oppbygning

Oppgaven har ni kapitler, inkludert innledningen og konklusjonen. Kapittel 2 er en *utdypning av den kritiske diskursen*, der fenomenenes bakgrunn og forskningsfeltets interesseområder presenteres. Her ser jeg på begrepenes historie og tilhørende begreper som politisk korrekthet, ytringsfrihet og identitetspolitikk. I tillegg navigerer jeg i forskningsfeltet for å klargjøre hva som har blitt gjort før meg og hva som mangler. Kapittel 3 er en *teoretisk gjennomgang* av min diskursanalytiske tilnærming. Her presenteres Foucault, Fairclough, Laclau og Mouffes diskursanalyse og diskursteori, og hvilke elementer jeg tar med i min diskursanalytiske syntese. Kapittel 4 gir min *metodiske fremgangsmåte*. Her redegjør jeg for valg av forskningsobjekt, innhenting av materialet, presentasjon av mitt materiale, samt analytiske strategier og metodologiske refleksjoner. Kapittel 5 er det første analysekapitlet og kartlegger *diskursive regulariteter*. Definisjoner og meningsinnhold av woke og kanselleringskultur er sentralt, samt hvem de woke og de som kansellerer er, ifølge *Subjekts* kritiske diskurs. I kapittel 6 fortsetter jeg å grave i den kritiske diskursen og *identifiserer nodalpunktene*, tegnene som organiserer diskursen: Ytringsfrihet, demokrati og liberale verdier. Kapittel 7 er det siste analysekapitlet og analyserer *antagonismene* mellom den kritiske diskurs og woke og kanselleringskulturen. Det siste kapitlet før konklusjonen, kapittel 8, kontekstualiserer den kritiske diskursen inn i *en sosial- og demokratiteoretisk diskusjon* mellom Habermas og Mouffe og hvordan diskursens hovedposisjoner, den post-woke og anti-woke, kan ses i lys av disse teoretikerne, men også sosiale mediers endring av offentligheten.

2 Bakgrunn og tidligere forskning

Oppgaven navigerer i et minefelt. Både woke og kanselleringskultur er sterkt politiske begreper, og definisjonene man opererer med kan raskt «avsløre» hvilken side man står på: for eller imot. Det er med andre ord krevende å finne en overordnet og nøytral definisjon på disse begrepene. Hvilken tid lever vi i? Den woke eller anti-woke? I dette kapitlet skal bakgrunnen for woke og kanselleringskultur legges frem, samt ulike definisjoner og forståelser av begrepene «woke» og «kanselleringskultur» og deres tilhørende sentrale begreper som «identitetspolitikk», «politisk korrekthet» og «ytringsfrihet». Begrepene vil bidra til å gi et historisk rammeverk og bredere perspektiv på kritikken av woke og kanselleringskultur. I tillegg kartlegger jeg tidligere forskning på feltet.

2.1 «Stay woke»?

I denne oppgaven opererer jeg med woke-definisjonen til den danske idéhistorikeren Frederik Stjernfelt (2022, se s. 42-43), som ser de woke som identitetspolitiske aktivister som kan ty til eller fremkalle kansellering av personer som de mener undertrykker minoriteter, kjønn eller rase. Her ser vi det ligger et mer kritisk blikk på woke – det handler også om «kansellering» og «aktivistisk» vilkårlighet. *Subjekts* redaktør tilslutter seg et slik kritisk perspektiv. Men det interessante med woke i motsetning til politisk korrekthet, og som Danby Choi også forklarte i sitatet innledningsvis, er at begrepet langt ifra har en kritisk betydning *opprinnelig*.

Wokebegrepet er «arbitrarily (un)defined and measured in society», skriver medie- og markedsforsker Francesca Sobande (2019, s. 2723), men hun forklarer det i all hovedsak som å være «invested in addressing social injustices». En lignende definisjon finner vi hos Cambridge Dictionary som definerer woke som å være «aware, especially of social problems such as racism and inequality» (u.å.). Woke er av afrikansk-amerikansk opprinnelse (Vredenburg et al., 2020; Sobande, 2019), og ble først brukt i frasen «Stay woke!» blant svarte amerikanere som en påminnelse om å være på vakt mot rasisme (Coppola, 2021). «Stay woke» har senere blitt forbundet med *Black Lives Matter*-bevegelsene i demonstrasjonene i etterkant av politidrapet på Michael Brown i USA 2014 (ibid.; Romano, 2020). Vi kan altså se at «hovedbetydningen» så langt ikke er spesielt sprikende, selv om det har gått fra å kun være

et uttrykk blant svarte og omhandlet rasisme, til å handle om *sosial urettferdighet* og *ulikhet* mer generelt.

Denne ekspansjonen fra hvem som brukte begrepet og dets betydning, er imidlertid vanskeligere å finne en forklaring på. Den amerikanske musikkprofessoren William Coppola (2021, s. 24) poengterer at wokebegrepet «came to be generally associated with racial awareness, although its meaning has grown in complexity since its adoption by mainstream society». Til en viss grad forklarer sosiale medier denne adopsjonen, ifølge Coppola (2021), på grunn av emneknagger som «#Woke» og «#Staywoke» som ble plukket opp og brukt av hvite. Dette førte til at woke raskt gikk fra et «genuine expression of one's awareness of racial injustice to a self-promotive way for (mostly White) people to disingenuously articulate their social consciousness» (ibid., s. 24). Denne tvetydigheten i hvorvidt det å være woke er bra eller dårlig, ser altså ut til å gå på hvorvidt man er *autentisk* woke eller ikke.

Merkevarers omfavelse av «woke» har også bidratt til at dette skillet mellom «ekte» og «uekte» woke. Markedsforskerne Abas Mirzaei, Dean C. Wilkie og Helen Siuki (2022) skriver at konsumenter er opptatt av at merkevarer skal ta et standpunkt og engasjere seg i woke-aktivisme, særlig rasisme og sexisme. Følgelig har merkevarer de siste årene gått «beyond the functional benefits of their products and toward woke activism branding» (ibid., s. 1). Men såkalt «woke branding» kan fort risikere å bli tatt for såkalt «woke washing», skriver Mirzaei et al. (2022), og om det skulle skje, vil det medføre et tilbakeslag og merkevarene vil selge mindre. Men om de lykkes, vil salgene deres øke betraktelig, ifølge forfatterne. Det er altså en hårfin balanse mellom autentisk wokehet, som har store konsekvenser for merkevarene (se også Vredenburg et al., 2020). Sobande er imidlertid kritisk til om merkevarers autentiske wokehet i det hele tatt kan finne sted: «'woke(ness)', [...], is something that a brand can only strive to perform and project. It is something that brands may appear to do, but which they can never possess, or be» (2019, s. 2740). Vi kan altså si at hvite og merkevarer har bidratt til både en ekspansjon, men også en utvanning av wokebegrepet. I definisjonen til Stjernfelt, så vi at de woke omtales som identitetspolitiske aktivister. Identitetspolitikk er derfor et begrep vi må se nærmere på.

2.1.1 Identitetspolitikkenes tidsalder

Identitetspolitikken som fenomen har en historie som strekker seg over flere tiår (Paulsen & Gøttcke, 2022; Fukuyama, 2018). Francis Fukuyama, den kjente statsviteren og demokratiforskeren, skriver at den moderne identitetspolitikkenes inntog begynte på 60-tallet i USA – med borgerrettighetsbevegelsen, feminisme og seksualitet, og inntok Frankrike til resten av Europa særlig i forbindelse med 1968-generasjonen (2018, s. 106). Selve begrepet er derimot av nyere dato og ble brukt første gang i 1977 av organisasjonen *Combahee River Collective* – en gruppe sorte, lesbiske feminister som følte at deres interesser ikke ble ivarettatt av verken borgerrettighetsbevegelsen eller den tradisjonelle, hvite feminismen (Paulsen & Gøttcke, 2022, s. 21; Amira & Abraham, 2022). Men også dette begrepet har spredd seg, og kan nå, i bred forstand, forstås som enhver form for politikk som omhandler bestemte etniske, seksuelle, kjønnsmessig og religiøse identitetskamper som kjemper for sin gruppeidentitets anerkjennelse, ifølge de danske idéhistorikerne Adam Paulsen og Leander Gøttcke (2022, s. 18). Bevegelsene kan enten kreve at deres gruppe blir behandlet *likt* som samfunnets dominante grupper (dvs. majoriteten), eller så kan de kreve respekt og anerkjennelse for at de er *ulike* fra majoriteten, skriver Fukuyama (2018, s. 107). Han mener sistnevnte strategi blir mer og mer fremtredende i det 21. århundre.

Så langt kan det være vanskelig å se hvor kritikken kommer inn, og som Fukuyama påpeker: «there is nothing wrong with identity politics as such; it is a natural and inevitable response to injustice» (2018, s. 115). Kritikken kommer inn i oppfatningen av identitetspolitikkenes *konsekvenser*, sånn jeg forstår Fukuyama. Han skriver for eksempel at økt fokus på nyere og smalere gruppeidentiteter (f.eks. transpersoner) har ført til mindre fokus på eldre og større gruppeidentiteter (f.eks. den hvite arbeiderklassen). I tillegg har identitetspolitikken, som i størst grad omfavnes av venstresiden, ført til en motreaksjon på høyresiden (Fukuyama, 2018; Paulsen & Gøttcke, 2022): både en identitetspolitisk kamp for majoritetsbefolkningens identitet for å bevare deres interesser og avskrives stemplet som *de privilegerte* og *rasister*, og en sterk, generalisert kritikk av venstresiden for *overdreven politisk korrekthet*. Sistnevnte har vært en svært stor kilde til mobilisering på høyresiden, mener Fukuyama, og Norman Fairclough (som vi snart skal se nærmere på) sier at «[political correctness, ‘PC’] needs to be addressed seriously by the left, because the critique of ‘PC’ remains an effective and damaging strategy» (2003b, s. 27).

Stjernfelt finner imidlertid venstresidens omfavning av identitetspolitikken paradoksal. Han mener identitetspolitikken omfavning av *særrettigheter* til minoriteter (anti-universalisme) bryter med en århundregammel tradisjon for universalisme og like rettigheter til alle (2022, s. 43). Dette har ført til at flere på venstresiden aktivt tar avstand fra identitetspolitiske holdninger, som for eksempel de klassiske venstreliberale forfatterne Helen Pluckrose og James Lindsay. I deres bok *Cynical Theories* (2020) kritiseres identitetspolitikken kraftig. Tittelen oppsummerer hovedpoenget: De kritiske teoriene som identitetspolitikken støtter seg på, og som har fått stor gjennomslagskraft ellers i samfunnet, er *kyniske*, ifølge Pluckrose og Lindsay. Kynismen kommer inn i denne brede anvendelsen av kritisk tenkning «and the guarantee to find hidden bias everywhere» (Felts, 2022). Med kritisk teori mener dem postmodernistiske og postkolonialistiske teoritradisjoner, herunder skeiv teori (*queer theory*), kritisk raseteori og feminisme- og kjønnsstudier (Pluckrose & Lindsay, 2020). Teoriene bygger oppunder en «dyp skepsis for nesten allting i verden og vitenskap, bortsett fra noen ganske få utvalgte fenomener som til gjengjeld helt unntas skepsisen», som skjult, strukturell undertrykkelse imot svarte og andre marginaliserte grupper, ifølge forfatterne (i Stjernfelt, 2022, s. 47).

Dette vil imidlertid (og naturligvis) tilhengere av kritisk teori være uenig i, som ser undertrykkelsen som iboende og skjult, noe som utspiller seg eksempelvis i minoriteters vanskeligheter med å få jobb og bolig. Kritikken av kritisk teori finner vi også i *Subjekts* diskurs, noe vi skal særlig se i definisjonene av woke. Men det er mer som kan forklare kritikken av woke og kanselleringskultur, nemlig wokebegrepets angivelige forløper: politisk korrekthet (jf. Conway, 2021).

2.1.2 Politisk korrekthet og anti-woke

Finnes det en tidligere periode med lignende debatter og sammenstøt? Noe tyder i den retningen. Et spesialnummer fra 2003 i det internasjonale og diskursanalytiske tidsskriftet, *Discourse and Society*, gir en god bakgrunn til *Subjekts* kritiske diskurs – både med tanke på tidligere diskursanalytisk forskning på, mediens sentrale posisjon i, og den politiske konteksten av, fenomenene woke og kanselleringskultur. I spesialnummeret diskuterte ulike diskursteoretikere *politisk korrekthet* (*political correctness [PC]*) med tanke på fenomenets historie og sosiale konsekvenser. Artikkelen tar for seg politisk korrekthet i ulike nasjonale kontekster (Storbritannia, Tyskland og Frankrike). Dette illustrerer fenomenenes rekkevidde

og spredning, og gir samtidig en påminnelse om hvordan begrepene bør undersøkes i hver sin kontekst for å få tak på det nasjonalt spesifikke. For eksempel viser Sally Johnson og Stephanie Suhr (2003, s. 51-52) hvordan politisk korrekthet i Tyskland ble brukt som et strategisk skjellsord mot såkalte «do-gooders» (*Gutmenschen*) – folk med en «peculiarly German blend of sadness [...] that derives from dismay at the nation's Nazi past». Kampen mot «de politisk korrekte» i Tyskland ble en måte å finne tilbake til en sterk tysk nasjonalidentitet på.

Diskursanalytikeren Norman Fairclough, som jeg bruker i min diskursanalyse, skriver i sitt bidrag til spesialnummeret at kontroversen rundt politisk korrekthet tilhører og kan forklares med et *bredere* samfunnsskifte til kulturpolitikk, herunder anerkjennelsespolitikk, identitet og ulikhet (2003b, s. 20). Han mener derfor at politisk korrekthet må analyseres i lys av sosiale transformasjoner, fordi både de som kalles politisk korrekt ('PCers') og de som kaller dem politisk korrekt, ønsker en kulturell endring for å videre trigge bredere sosial endring (2003b, s. 17). I tillegg, er det sentralt for Fairclough å understreke at «the homogeneity of 'PCers' (those who are labelled 'PC') is no more than a constructed homogeneity produced through the labelling. [...] Moreover, few of those identified as 'PCers' accept themselves to be such», ifølge Fairclough (ibid., s. 17, 21).

Gruppen av politisk korrekte er dermed en konstruert gruppe som i virkeligheten har svært varierte kamptemaer. Et fellesstrekk er likevel at aktivistenes (feminister eller antirasister) «[demands] is an *overt* attempt to challenge and change individual behaviour and language», ifølge Fairclough (2003b, s. 21). På den andre siden har det nyliberale prosjektet – herunder kritikerne av «PCers», slik jeg forstår Fairclough – «the *covert* power of systems (international agencies, national governments, media, business or public service organizations)» (ibid.). Det vi kan hente herfra, er at kritikken av politisk korrekthet kan ses på mediert og produsert av (blant annet) medias skjulte definisjonsmakt. Dette svekker aktivisters mer «åpne» forsøk på å endre holdninger og språk (se også Mills, 2003).

Mange av de samme problemstillingene og kritikkene i spesialnumrene i *Discourse and Society* kan overføres til, eller i det minste ses på som bakgrunn for, dagens diskusjon om woke og kanselleringskultur i Norge. Politisk korrekthet, brukt av dens motstandere, kan forstås analogt til anti-woke diskursens konstruksjon av «wokeness», som den britiske samfunnsgeografen Philip R. Conway påpeker (2021, s. 341-342). Han skriver om historien

til begrepet «*critical*» i academia, og her trekker han frem «politisk korrekthet» som et fenomen venstreorienterte akademikere støttet før, mens det nå er «wokeness» som har overtatt. Han hevder på en annen side at kritiske akademikere ofte nettopp karikeres av «contemporary discourses of ‘anti-wokeness’» for å være besatt av rase- og kolonialismetematikker, temaer som inntil nylig har vært marginalisert (se Conway, 2021, s. 337).

Denne diskursen av «anti-wokeness» har imidlertid blitt lite forsket på, ifølge Conway. Jeg fokuserer i denne oppgaven på anti-woke-diskursen, men jeg utvider samtidig dette til å inkludere «de anti-wokes» konstruksjon av begrepet «woke» og dens angivelige tilhørende «kanselleringskultur». Jeg går altså ikke inn på spørsmålet om kanselleringskultur *faktisk finnes* i Norge, på samme måte som jeg heller ikke intervjuer representanter for anti-woke eller undersøker tekster som identifiserer seg positivt med woke. Jeg undersøker alene den konstruksjonen som jeg finner hos *Subjekt*. Ikke desto mindre er et par definisjoner nødvendige først.

2.2 Kanselleringskultur

Kanselleringskultur (*cancel culture*) kalles «the performative derivative of woke culture» (Coppola, 2021, s. 25). Fenomenet kan altså forstås som «woke i praksis»: Fordi man er *woke* – bevisst på urettferdighet – *handler* man ut fra denne bevisstheten. En kansellering er når en person (kjente eller ukjente, kan også være organisasjoner eller bedrifter) sier noe som oppleves såpass støtende at den eneste løsningen er å boikotte eller sky (*shun*) dem, ifølge Coppola (ibid.). Populære eksempler på kansellering kommer fra kulturlivet. Et kjent eksempel er Harry Potter-forfatteren, J.K. Rowling, som etter å ha ytret seg biologisk i diskusjonen om kjønn er blitt utelukket fra arrangementer og andre kulturelle sammenhenger. Andre eksempler på kansellering, om enn mindre alminnelige i Norge, handler om utfrysning av angivelige rasistiske eller diskriminerende kollegaer på universitetet. Men man ser også i Norge tegn på en forminskert toleranse overfor foredragsholdere eller arrangementer man er uenige med. I skrivende stund forsøker en større gruppe aktivister å unngå at Deichmann i Bjørvika skulle leie ut møtelokaler til forlaget Legatum Publishing fordi den franske høyreaktivist Renaud Camus skulle delta (Støyva, 2023).

Kanselleringskultur oppsto på såkalt «Black Twitter», som vil si et metanettverk med afrikansk-amerikanske twitterbrukere (Sailofsky, 2021, Clark, 2020). Her ble emneknagger som «#cancelled» brukt for å påpeke hvem eller hva som hadde opptrådd eller sagt noe rasistisk (Sailofsky, 2021). Medieviter Meredith Clark skriver at «cancelling» i utgangspunktet er positivt fordi det handler om valgfrihet: «a choice to withdraw one's attention from someone or something whose values, (in)action, or speech are so offensive, one no longer wishes to grace them with their presence, time, and money» (2020, s. 88). Sosiologen Stephen Turner har en lignende forståelse, der han skriver det handler om «*entitlement*», altså hvem som har rett til å få sin stemme hørt (2021, s. 307). Denne *kulturen av kansellering* kan, i forlengelse av dette, ses på som en reversjon av maktforhold (Sailofsky, 2019): «Widespread use of social media gives voice to those outside of mainstream media organizations and those in less advantageous positions» (Clark, 2021, s. 25).

Turner påpeker at kanselleringskultur alltid har vært blant oss på en eller annen måte, og det å bli holdt ansvarlig for ens «kontroversielle» holdninger lenge har foregått på brutale vis (2021, s. 312). Kanselleringskulturens *innhold* er dermed ikke noe nytt, men det er den enorme påvirkningskraften og spredningen denne formen for digital utfrysing har hatt de siste årene som gjør folk oppmerksomme på og kritiske til dette «nye» fenomenet. Sosiale mediers effektive offentlighet gjør kanselleringsprosessen svært virkningsfull. En såkalt kanselleringsprosess begynner gjerne med et klipp eller utsagn som publiseres på sosiale medier, først og fremst Twitter, hvorpå twitterbrukere identifiserer personen og angriper deres oppførsel (Bouvier, 2020, s. 1). Dersom mange nok engasjerer seg i kanselleringsprosessen, gjerne ved bruk av emneknagger, blir kanselleringskampanjen plukket opp av mediene, som igjen fører til mer trafikk til de sosiale mediene der det hele startet (Bouvier, 2020, s. 1). Det ender ofte med at personen som blir angrepet trekker seg tilbake fra rampelyset eller slutter i jobben. Det kan med andre ord være mer eller mindre alvorlige konsekvenser for de som opplever å bli kansellert.

Samtidig kan *kulturen* av kansellering ses på som en tendens til å være opptatt av hvordan andre – *men også seg selv* – uttaler seg om «sensitive temaer». Sagt med sosiologene Richard Duque, Robert Rivera og E.J. LeBlanc (2021, s. 11) er kanselleringskulturen en form for «applied political correctness or the self-policing of 'wrong, oppressive, or inappropriate' opinions». Vi nærmer oss her spørsmålet om selv-sensur. Den amerikanske sosiologen Stephen Turner påpeker at kanselleringskultur alltid har vært blant oss på en eller annen måte,

og det å bli holdt ansvarlig for ens «kontroversielle» holdninger lenge har foregått på brutale vis (2021, s. 312). Kanselleringskulturens *innhold* er dermed ikke noe nytt, men det er den enorme påvirkningskraften og spredningen denne formen for digital utfrysing har hatt de siste årene som gjør folk redde for å si «noe feil», og dermed også oppmerksomme på og kritiske til dette «nye» fenomenet. Samtidig har sosiale medier skapt en enorm demokratisering av offentlig debatt (se Mangset et al. 2022, s. 20-21), og dette er med på å skape og muliggjøre kanselleringskulturens plutselige og kraftige momentum. Den amerikanske forfatteren Jon Ronson skriver i boken *So you've been publicly shamed* (2015) at:

We were at the start of a great renaissance of public shaming. [...]. [Online shaming] was coercive, borderless, and increasing in speed and influence. Hierarchies were being levelled out. The silenced were getting a voice. It was like the democratization of justice. (Ronson, 2015, s. 9)

2.2.1 Kanselleringsprosesser

Den engelske medieforskeren Gwen Bouvier (2020) undersøker kanselleringskultur gjennom en kritisk diskursanalyse av en kanselleringsprosess på Twitter i 2018. I Bouviers studie er det ikke (i utgangspunktet) en kjent person som blir uthengt på sosiale medier. Studiens case er uthengingen av en dame (Kelly Pocha) som ble filmet på en restaurant i Canada. I filmklippet vises en beruset Kelly Pocha som skriker til menn fra Midtøsten at de skal forlate Canada (Bouvier, 2020, s. 3). Bouvier bruker kun en hashtag på å innhente data, nemlig «#KellyPocha», og analyserer et utvalg av «tweets» som omhandler denne hendelsen med et særlig søkelys på språket. Et interessant hovedfunn er den massive bruken av følelser i twittertekstene hun undersøker:

What they encounter is an affective flow of outrage, as well as fun and enjoyment, at the expense of an evil other who must be 'cancelled', and the pleasures of moral posturing. It is produced by a moving 'we', with slightly shifting and contradictory accounts that look the perpetrator straight in the eye – such is its moral conviction. (Bouvier, 2020, s. 10)

Bouvier diskuterer positive og negative sider ved kanselleringskulturen. På den ene siden kan det være bra at personer som kommer med rasistiske utsagn blir irettesatt med tanke på sosial og politisk rettferdighet. På en annen side kan kanselleringskulturen, ifølge Bouvier, kritiseres for å være: 1) et slags teater for å vise at «kansellererne» er moralske og gode mennesker. 2)

Det kan også spørres til hvorvidt brutaliteten av en kansellering står «passer» til den faktiske fornærmelsen. 3) Det kan også handle om en glede av å mobilisere sammen mot en felles fiende, noe som fører til en følelse av samhold «at little personal cost» (Bouvier, 2020, s. 1).

Den kanadiske sosiologen Daniel Sailofsky (2021) har også undersøkt en kanselleringsprosess på Twitter, men med sterkere fokus på hvilke narrativer Twitter-brukerne uttrykker når de snakker om kansellering. På denne måten undersøker Sailofsky hvordan makt og utskamning diskursivt praktiseres i en hverdagslig offentlighet. Kanselleringsprosessen han undersøker er av en kjent hockeyspiller i Canada som kom med spydige kommentarer om kvinner i en lekket video. Narrativene i reaksjonene blant Twitter-brukerne var delte: På den ene siden ble oppførselen hans unnskyldt med at dette var vanlig «locker room talk», og at samtalen var normal og akseptabel for hvite, heteroseksuelle hockeyspillere (2021, s. 13). Disse mente dermed at hockeyspilleren ikke burde kanselleres, og at han var et *offer* (2021, s. 13), eller at han ikke *fortjente* den responsen han mottok. På en annen side viste Sailofskys data at flertallet av Twitter-brukerne støttet de negative konsekvensene hockeyspilleren møtte (2021, s. 14). Disse brukere uttrykte gjerne enkle responser som tommel-opp- og klappe-emojier, noe som tyder på at det virket åpenbart for dem hvorfor hockeyspilleren ble kansellert, at denne sanksjon var legitim, men også at de ikke så ytterligere behov for å begrunne deres holdninger.

Sailofsky påpeker at ved å analysere en kanselleringsprosess på sosiale medier kan man både få tak på de ulike kulturelle betydningene av konseptet kansellering, i tillegg til å få en forståelse av hvordan dette konseptet formes av hegemoniske maktrelasjoner med tanke på kjønn, klasse og rase (2021, s. 3). Tilhengere av kanselleringskulturen opplever den som en reversering av hvem som har makten til å holde andre ansvarlige for sine ytringer, mens kritikere mener kulturen hindrer åpen debatt og ytringsfrihet, fremmer en ideologisk konformitet og selvsensur og gjør forhastede, følelsesstyrte avgjørelser på hvem som skal kanselleres (ibid., s. 4; se også Ng, 2020).

Som nevnt, ser vi også eksempler på kanselleringskultur i academia, særlig i forbindelse med såkalt scenenekt (*no-platforming*) og selvsensur. Scenenekt dreier seg om forsøksvise utestengelser eller utstøtninger av akademikere med «avvikende meninger» fra «det akademiske felleskap og [hemmes] i å delta i den offentlige debatten», ifølge utredningen om akademisk ytringsfrihet (NOU:2, 2022, s. 78). I Norge er det, ifølge jurist og leder av

ekspertgruppen av akademisk ytringsfrihet (NOU:2, 2022), Anine Kierulf, tilfeller av vitenskapelige ansatte som «formidler, motarbeides eller rett og slett ties i hjel. Dette er utfordringer som bidrar til at akademikere kvier seg for å delta i offentligheten» (Regjeringen, 2022). For eksempel trekker utredningen frem «tyskervits-saken», der en tysk student opplevde en professors vits om tyskere som støtende (NOU:2, 2022; se også Lie, 2020). Samfunnsforskere Johannes Due Enstad og Kjersti Thorbjørnsrud hevder imidlertid scenenekt og kanselleringskultur (jf. «[sanksjoner] på grunn av sine ytringer») ved norsk akademia har få eksempler (2022, s. 160), og den nevnte utredningen mener frykten for kanselleringskulturens nedsider ikke bør overdrives (NOU:2, 2022, s. 79). Norsk forskning på akademisk ytringsfrihet og kanselleringskultur, samt den seneste utredningen av ytringsfrihet i norsk akademia, belyser med andre ord at Norge kanskje har gode ytringsforhold i møte med kanselleringskulturens kritiske aspekter. Derfor vil jeg, som et siste redegjørelsespoeng før jeg presenterer min diskursanalytiske tilnærming, se nærmere på ytringsfrihetens generelle status i Norge.

2.2.2 Ytringsfrihet i Norge

Ytringsfrihet i Norge nyter en såkalt doksisk, altså hegemonisk, status i samtidens Norge, ifølge filosofene Sindre Bangstad og Arne Johan Vetlesen (2011, s. 337). I tillegg til utredningen om akademisk ytringsfrihet, har også den generelle ytringsfriheten blitt kartlagt i 2022. Ytringsfrihetskommisjonen, ledet av journalist Kjersti Løken Stavrum, la frem sin utredning av ytringsfrihetens status i Norge i august 2022. Sitatet under oppsummerer kommisjonens utredning:

Kommisjonens vurdering er at det i det store og hele står godt til med det offentlige ordskiftet i Norge i dag. Ytringsfriheten står sterkt som verdi. For de aller fleste er det langt lettere å ytre seg og delta i offentlige debatter enn før. Det finnes et vell av muligheter for å motta informasjon og tilegne seg kunnskap og ulike synspunkter nasjonalt og internasjonalt. Det er et bredt tilfang av ulike stemmer og perspektiver i ordskiftet, også fra ulike minoritetsgrupper. Det store bildet er at offentligheten er mer innholdsrik og mangfoldig enn den var da den forrige ytringsfrihetskommisjonen leverte sin utredning i 1999. (NOU 2022: 9, s. 15)

Med disse ord som utgangspunkt, er en undersøkelse av den kritiske woke- og kanselleringsdiskursen i Norge et særdeles interessant forskningsobjekt. Selv om utredningen viser til minoriteters opplevelse av hets når de ytrer seg i offentligheten, poengteres det at det

er vanskelig å måle hvor omfattende problem dette er. Dessuten var det ingen minoritetsorganisasjoner på innspillsmøtene som ønsket nye forbud mot ytringer av den grunn (ibid., s. 96-97). Der kommisjonen refererer til kanselleringskultur, skriver de at det er usikkert om kanselleringskultur er en «reell trussel mot en åpen norsk offentlighet i dag» fordi det finnes for få studier av fenomenet (ibid., s. 102).

Oppsummert viser dette bakgrunnskapitlet svært komplekse samfunnsprosesser som strekker seg på tvers av offentlige sfærer (media, sosiale medier og academia), identitet, aktivisme og politikk. Forskere og sosiologer ser ikke ut til å enes om hvor woke og kanselleringskulturen utspiller seg, eller hva begrepene innebærer. Begrepenes opprinnelige positive og nødvendige respons på urettferdighet (jf. Fukuyama, 2018), er det derimot bred enighet om. Det viser også hvordan *ord* kan ødelegges eller vannes ut like raskt som de inntar offentligheten med et opprinnelig positivt og nødvendig budskap. Interessefeltene for forskning på kanselleringskultur og woke/anti-woke er imidlertid snever. Kanselleringsprosesser på Twitter og merkevarers woke-branding fanger ikke de komplekse kampene om defineringen av begrepenes meningsinnhold og betydning, sånn jeg ser det. Dessuten etterlyser det diskursanalytiske forskningsfeltet og den norske utredningen av ytringsfrihet mer forskning på henholdsvis anti-woke-diskursen og kanselleringskultur. Et forsøk på å fange fenomenenes kompleksiteter er derfor mitt bidrag til forskningslitteraturen.

3 En diskursanalytisk syntese: Fra Foucault til Habermas

Som vi allerede har sett konturene av, forholder både redaktører og andre artikkelforfattere i *Subjekt* seg kritiske til fenomenene woke og kanselleringskultur. Kritikken kan dermed forstås som en konflikt mellom *Subjekt* og fenomenenes angivelige tilhengere. Følger vi Conway (2021), kan *Subjekts* posisjon i denne konflikten tilhøre nettopp en anti-woke-diskurs. Jeg vil undersøke hva som kjennetegner denne diskursen med *Subjekt* som empirisk grunnlag. Hvilke posisjoner forsvares, og hvilke grupper og personer angripes? Hva mener *Subjekt* når de snakker om woke og kanselleringskulturen som «et faretruende sykdomstegn ved vår frie demokratiske diskurs» (S34, Jakobsen, 2022)? For å undersøke alt dette, vil jeg benytte meg av *diskursanalysen* som teori, metode og analyseverktøy.

Diskursanalysen har, ifølge sosiologen Rosalind Gill, minst 57 varianter (Johannessen et al., 2018), med både tverrfaglige og multidisiplinære perspektiver (Jørgensen & Phillips, 1999). Sett under ett kalles den derfor en pakkøløsning med flere forskjellige sett ontologiske og epistemologiske premisser for språk, teori, metodologiske retningslinjer og språkanalytiske teknikker (ibid., s. 12). En slik teoretisk heterodoksi gjør diskursanalytikerens bedre i stand til å håndtere forskningsobjektets kompleksitet (Gjerde, 2020), nettopp fordi man mer eller mindre fritt kan sammenstille ulike diskursive perspektiver som er sensitive ovenfor objektets (dvs. den gitte empiriske diskursens) kvalitative natur. I tillegg mener Norman Fairclough at det er viktig å utvikle nye teoretiske og metodologiske synteser utfra hvilke sosiale endringer som foregår (2015, s. 2). En syntese av diskursanalytiske perspektiver, som jeg ønsker å utforme i dette kapitlet, er derfor i stand til å både gå svært dypt og empirinært til verks og i tillegg gi en kontekstuell og sosialteoretisk forståelse av forskningsobjektet.

I dette kapitlet vil jeg redegjøre for den spesifikke varianten av diskursanalysen jeg bruker. Først presenteres imidlertid diskursanalysens generelle sosialkonstruktivistiske utgangspunkt gjennom en redegjørelse av Michel Foucaults diskurstilnærming. Hans arkeologiske fremgangsmåte og skepsis til «viten» og «sannhet» er sentralt her for å finne diskursens regulariteter og undersøke hvordan sannhetseffekter skapes. To av Foucaults teoretiske etterkommere vil deretter presenteres: henholdsvis Norman Faircloughs tekstnære kritiske

diskursanalyse og Ernesto Laclau og Chantal Mouffes diskursteori¹. Her søker jeg å sammensette min egen modell: Fairclough vil gi meg *metodiske* grep for å gjennomføre en diskursanalytisk tekstanalyse, mens Laclau og Mouffes teori først og fremst gir meg noen nyttige *analytiske* konsepter (som antagonisme- og nodalpunktbegrepet). Ifølge Fairclough er det viktig i tekstnære diskursanalyser å huske på konteksten, og han anbefaler derfor å bruke en sosialteori for å belyse analysenes funn i en større samfunnskontekst. Her kommer Jürgen Habermas inn. Hans kommunikative handlingsteori og deliberative demokratimodell er svært relevant for å forstå både *Subjekts* kritikk av «sykdomstegnet» woke og kanselleringskultur, samt denne sykdommens mulige helbredelse. Kapitlet i sin helhet vil utgjøre oppgavens teoretisk-metodologiske utgangspunkt for å undersøke hva som kjennetegner *Subjekts* woke- og kanselleringsdiskurs i form av a) diskursive regulariteter, b) nodalpunkter, og c) antagonismer. I tillegg vil særlig 3.3 legge grunnlaget for kapittel 8 om diskusjonen av Habermas og Mouffe.

3.1 Diskurs ...

Før jeg redegjør for de ulike diskursanalytiske perspektivene, er det på sin plass å definere diskursbegrepet. I forlengelse av de mange variantene av diskursanalyse, er det kanskje enda flere diskursdefinisjoner. En «enkel» forklaring kan vi for eksempel finne hos sosiologene Lars E. F. Johannessen, Tore W. Rafoss og Erik B. Rasmussen (2022, s. 9): «diskurs er en bestemt måte å snakke om og forstå verden [...] på». Denne definisjonen er vag og bred, men likevel presis. Kritikken av eller kritiske *forståelser* og *talemåter* om woke og kanselleringskultur kan nettopp kalles for *en diskurs*. Men definisjonen kan raskt nyanseres, og på samme tid konkretiseres, som dessuten er en nødvendighet når man skal gjøre en diskursanalyse. Definisjonen jeg opererer med i denne oppgaven er følgende:

Diskurs har både en abstrakt og konkret dimensjon (ihht. Fairclough, 2003a). Den abstrakte dimensjonen innebærer systemer av mening og betydning som gir oss perspektiver for å forstå verden og oss selv (ihht. Laclau & Mouffe, 2001). Den konkrete dimensjonen handler om språkets organisering av den abstrakte dimensjonen, som vi kan avgrense til én diskurs og

¹ Valget av akkurat disse etterkommerne er blant annet på grunn av at «disse tilnærmingene egner seg godt for undersøkelser av kommunikasjonsprosesser [...] og i forhold til bredere samfunnsmessige og kulturelle utviklingstendenser», ifølge diskursteoretikerne Marianne Jørgensen og Louise Phillips (1999, s. 10, min oversettelse)

identifisere diskursens struktur gjennom tekster (språk i praksis) (ihht. Foucault, 1972). Diskursanalysen vil kartlegge, fortolke og forstå både den abstrakte og konkrete dimensjonen av diskurs.

På den måten vil jeg forsøke å forstå og kartlegge kritikken av woke og kanselleringskultur. Men den kritiske diskursen er diffus, så for å kunne undersøke denne empirisk, trenger vi en avgrensning. Som definisjonens referanser avslører, er diskursbegrepets definisjon inspirert av teoretikerne min diskursanalytiske syntese bygger på.

3.1.1 ... hos Foucault

Den franske filosofen og idéhistorikeren Michel Foucault har inspirert store deler av diskursanalysens utvikling innenfor samfunnsvitenskapen (Aakvaag, 2008; O'Farrell, 2005; Fairclough, 2003a). Foucault er imidlertid en interessant skikkelse i både den sosiologiske og filosofiske kanon fordi han aldri utviklet et helhetlig teoretisk rammeverk, ei heller en enhetlig diskursanalytisk metode (Aakvaag, 2008; O'Farrell, 2005). I tillegg nektet han å tilhøre en tradisjon, og ønsket verken å bli kalt en poststrukturalist, sosialkonstruktivist eller postmodernist, selv om han ofte ses på som en svært sentral representant for disse tradisjonene (Aakvaag, 2008, s. 301-304; Habermas, 1999; Jørgensen & Phillips, 1999). Dette gjør det vanskelig å bruke han i en analyse, og som den australske filosofen Clare O'Farrell, som skrev sin doktorgrad om Foucault, sier: «One does not simply 'apply' Foucault's method» (2005²). Den britiske kulturteoretikeren Stuart Hall mener «Foucault can have no unifying 'theory' or ideological stance from which to criticise society and the State» (Hall i O'Farrell, 2005), mens den franske historikeren Roger Chartier mener dette er et pluss fordi «[the impact of Foucault's work] has perhaps gained an unprecedented attention to the texts» (ibid.), og dermed blir hans tilnærming ikke-reduksjonistisk, fordi tekstene får oppmerksomhet *i seg selv*, og ikke reduseres til en ideologi eller en samlet pakke man kan kaste nedover fenomenene etter ønske (noe dyrkerne av Pierre Bourdieu og Karl Marx ofte kritiseres for, ifølge O'Farrell, 2005).

² Boken er hentet fra en nettpublikasjon fra 2012, der kapitlene lastes ned hver for seg uten sidetall. Sitatene vil derfor ikke inkludere henvisning til sidetall.

Foucaults utgangspunkt for hans diskursanalytiske tilnærming, er boken *Kunnskapens arkeologi* (1972)³. Boken igangsetter det man kaller Foucaults *arkeologiske* periode på 1960-tallet, der han var interessert i å avdekke «arkeologisk» hvilke regler for hvilke utsagn som blir akseptert som meningsfulle og sanne i en bestemt historisk epoke (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 21). En annen måte å si dette på, er at han var opptatt av å avdekke diskursenes *regulariteter* lag for lag, derfor den arkeologiske analogien. Foucault skriver imidlertid at hans bruk av diskursbegrepet er tvetydig, og at han har «used and abused it in a multitude of ways» (Foucault, 1972, s. 107). En av definisjonene hans kan minne om den «enkle» definisjonen jeg beskrev innledningsvis: «[a discourse is] a certain way of speaking» (ibid.), mens hans mer omfattende og kompliserte diskursdefinisjon er «systems of meaning-production that [fixate] meaning, however temporarily, and enable us to make sense of the world and to act within it» (Foucault i Dunn & Neumann, 2016, s. 2). Den «enkle» definisjonen har nå blitt mer komplisert og utfyllende: diskurs er ikke bare ulike *måter* å snakke om verden på, men *systemer av meningsproduksjon* som, i tillegg til det vi tenker om verden, også gjør oss i stand til å *handle i verden*, gi mening til den og holde den rimelig stabil.

Dermed blir det, på den andre siden, selvfølgelig også avgjørende å forandre diskursen hvis vi vil forandre verden. Det er interessant å merke seg premisset «however temporarily», for Foucault mener at diskurser ønsker å stabilisere mening *på tross av* deres iboende midlertidighet. Diskursens meningsinnhold forsøker kontinuerlig å stabilisere seg, noe Foucault kaller *sannhetseffekter* (i Jørgensen & Phillips, 1999). Diskurser er i stand til å gi inntrykk av (dvs. en effekt av) sannhet, noe som er sentralt både for Foucault, Fairclough og Laclau og Mouffe. Her kommer diskursanalysens sosialkonstruktivisme inn: sannhet er en sosial og diskursiv konstruksjon. Produksjonen av sannhet må derfor avdekkes og avsløres, og grunnen til at Foucault analyserte kunnskapsregimer er fordi det er der sannhet kommer tydeligst til sin rett og er mest *naturalisert*, altså har skapt *sterkest* sannhetseffekt. Det er nemlig disse effektene som bestemmer hva som er sant og usant til enhver tid, mente han. Foucault ønsket derfor å avdekke strukturen i moderne kunnskapsregimer for å komme til diskursenes kjerne, og avsløre hvordan visse tenkemåter «can claim a field that specifies them in space and a continuity that individualizes them in time» (Foucault, 1972, s. 26). Derfor

³ Selv om diskursbegrepet for første gang dukket opp i *Tingenes orden* (1966), var det i *Kunnskapens arkeologi* han først elaborerte og brukte dette begrepet aktivt (O'Farrell, 2005).

heter boken *Kunnskapens arkeologi*. Dette er et analytisk poeng jeg tar med meg videre inn i min diskurstilnærming, og som diskursanalytikerne Marianne Jørgensen og Louise Phillips skriver i den forbindelse, skal man analysere de diskursive prosesser hvor diskurser konstrueres så de ser ut som de gir sanne eller falske bilder av virkeligheten (1999, s. 24). Et hovedspørsmål i Foucaults diskursanalytiske tilnærming, og noe jeg tar med meg i min, er derfor: «[H]ow is it that one particular statement appeared rather than another?» (Foucault, 1972, s. 27).

Foucault mener nemlig, i forlengelse av sannhetseffektene, at selv om det nåtidige samfunnet har en viss form for sosial organisering, betyr ikke det at det *må være organisert slik* (O'Farrell, 2005). For å forstå dette bedre, er det nødvendig med et innblikk i Foucaults kritikk av strukturalismen og grunnen til at han kalles poststrukturalist. Foucault kritiserte strukturalismen for å operere med «en forestilling om enhetlige strukturer med et stabilt sentrum» (Aakvaag, 2008, s. 304), og at det finnes latente strukturer innad i språket (Dunn & Neumann, 2016, s. 22). De språklige og sosiale strukturene er historisk foranderlige, mener Foucault – ikke universelle og ahistoriske slik første generasjon av strukturalister, som Claude Lévi-Strauss og Ferdinand de Saussure, tilsynelatende hevdet. I tillegg ble språket sett på som speil til virkeligheten av disse førstegenerasjonsstrukturalistene, ifølge Foucault (1972). Foucault kritiserte dette. Han skriver at «*words are as deliberately absent as things themselves*» (1972, s. 49). Derfor kan vi ikke, når vi analyserer diskurser, kun analysere språkets tegn selv om

[o]f course, discourses are composed of signs; but what they do is more than use these signs to designate things. It is this more that renders them irreducible to the language (*langue*) and to speech. It is this 'more' that we must reveal and describe. (Foucault, 1972, s. 49)

Foucault hevder altså at diskurser er noe *mer* enn språk og tegn, og vi kan derfor ikke bare «return to the linguistic analysis of meaning» (ibid., s. 48). Dette *mer* er nettopp, eller i hvert fall også, deres sannhetseffekter. Foucault var opptatt av det som historiske tekster kunne fortelle om kunnskapsregimer i ulike epoker, men altså samtidig med et hovedfokus på hva tekstene fortalte *utover det som står skrevet*. Sistnevnte poeng er viktig i min diskurstilnærming, og noe som gjør at jeg ikke kun gjør en lingvistisk tekstanalyse. Det er nettopp Foucaults arbeid med å løfte diskursbegrepet ut av lingvistikken som har gjort det mulig for samfunnsvitenskapen å få tak på og gjøre bruk av dette begrepet. Samtidig kan han

kritiseres for å løfte diskursbegrepet *for høyt*. Språkets funksjon i tekst og meningsproduksjon ignoreres ofte i hans analyser, hvilket i mine øyne, og – som flere kritikere sier – gjør han vanskelig å bruke i empiriske analyser. Som vi så i bakgrunnskapitlet kan kritikken mot woke og kanselleringskultur delvis handle om en kamp om språket, og særlig nye ords flytende og konfliktfylte etableringsprosesser (ihht. Amira & Abraham, 2022, s. 2). Norman Fairclough har utviklet mer en helhetlig metodisk diskursanalyse med et større fokus på språket enn Foucault. Jeg vil derfor ta diskursen et stykke ned mot lingvistikken igjen – bare for et øyeblikk – for å få en dypere forståelse og metodiske verktøy av *Subjekts* kritiske artikler om woke og kanselleringskultur.

3.1.2 ... hos Fairclough

Den britiske sosiolingvisten Norman Fairclough, og tidligere lingvister fra 1960-tallet, utviklet og konkretiserte Foucaults tanker om diskurs (O'Farrell, 2005; Fairclough, 1996, s. 55). I denne prosessen har han utviklet en variant av kritisk diskursanalyse (*Critical Discourse Analysis, CDA*) som anerkjennes som en av de mest sofistikerte, utviklede og nyere intervensjonene innenfor diskursfeltet (O'Farrell, 2005; Jørgensen & Phillips, 1999, s. 72, 101). Det mest sentrale å merke seg her, er at Fairclough har en mer lingvistisk-diskursiv og detaljert tekstuell karakter, er mindre poststrukturalistisk enn Laclau, Mouffe og Foucault⁴, mener det finnes ikke-diskursive praksiser som diskursanalysen ikke kan fange, noe som gjør at han mener konkrete analyser må suppleres med sosialteori.

Fairclough tar (delvis) diskursbegrepet ned i tekstanalysen, noe som gjør at han, i motsetning til Foucault, gjør mer detaljerte tekstanalyser. Samtidig har han et blick for store sosiale endringer. Han ser diskurser som et dialektisk forhold mellom språket og andre elementer av det sosiale (ibid., s. 126):

Discourse is language viewed in a certain way, as a part of the social process (part of social life) which is related to other parts. [...] Discourse is language, but it is not just language. A more inclusive term is 'semiosis' [...], meaning-making and the resources that are used in it. (Fairclough, 2015, s. 7-8).

⁴ Ifølge Jørgensen og Phillips anerkjennes Fairclough imidlertid som den *mest* poststrukturalistiske av retningene innenfor *kritisk diskursanalyse* (1999, s. 103).

Vi ser at Faircloughs definisjon ikke er helt ulik Foucaults: diskurs er en bestemt måte å se språk på, handler om menings- og sannhetsproduksjon og er ikke bare språk. Dette speiler seg også i hans kritiske diskursanalyse, der han skriver at «[d]ifferent discourses may use the same words, but they may use them differently, and [...] it is only through focusing upon semantic relations that one can identify these differences» (2003a, s. 130-131). Hvis vi tenker på woke og kanselleringskultur, er det tydelig at de samme begrepene brukes på svært mange forskjellige måter, og at dette kan komme an på *hvordan du ser verden*, dvs. hvilken *diskurs* du forstår woke og kanselleringskultur utfra. Fairclough mener at et fokus på semantiske relasjoner i diskursen er eneste måte å forstå slike forskjeller.

Samtidig skiller Fairclough seg fra den tradisjonelle lingvistikken og han ønsker at hans diskursanalytiske tilnærming skal omfavnes av samfunnsvitenskapen i troen på at tekstanalyser kan forbedre samfunnsforskningen (2015; 1992). Denne overtalelsen er imidlertid ingen en lett oppgave, mener Fairclough, til tross for samfunnsvitenskapens *språklige vending* (1992, s. 208). Grunnen til overtalelsens vanskeligheter er fordi mange samfunnsvitere bekymrer seg for at tekstanalyser er en snever og formalistisk *avledning*, ifølge Fairclough (ibid.). Han anerkjenner imidlertid denne bekymringen, og kritiserer lingvistikken for å domineres av en formalisme som i stor grad interesserer seg for hva som foregår *inni* teksten (ibid., s. 210). Dette vil Fairclough gjøre noe med.

Faircloughs tekstanalyse innebærer, i forlengelse av dette, både en lingvistisk og intertekstuell analyse (1992, s. 188-189). Der lingvistikken bidrar med et blikk for setningsoppbygging, grammatikk, vokabular, semantikk og tekstuell organisering, kan intertekstualitet vise hvordan tekster trekker på bestemte *diskursordener* i bestemte sosiale omgivelser (ibid.). Med diskursorden – et begrep han låner av Foucault – mener Fairclough spesifikke konvensjonelle praksiser, herunder sjanger, diskurser og narrativer, dvs. den stabile strukturen av språket (ibid.; 2003a). Han utvider imidlertid begrepet til å gi rom for mer flertydighet enn hos Foucault. Intertekstualitet gir oss dermed en påminnelse om at tekster ikke skrives i et vakuum, men avhenger av samfunnet og diskursorden tekstene er en del av. En intertekstuell analyse er dermed opptatt av tekstenes samspill med omverden, og dette samspillet gir blant annet teksten rom for å *velge* hva som skal være med teksten: «[Intertextuality] covers a range of possibilities», skriver Fairclough (2003a, s. 40). Dermed er det et sentralt poeng i Faircloughs diskursanalyse – noe vi også så hos Foucault – hva som utelates, dvs. hvilke

stemmer og poenger tekster ikke formidler. Valg innebærer ekskludering like mye som inkludering (Fairclough, 1992, s. 210). Den intertekstuelle analysen er, ifølge Fairclough, svært viktig for å mediere koblingen mellom språk og sosial kontekst, «and facilitates more satisfactory bridging of the gap between texts and contexts [...]. The intertextual properties of a text are realized in its linguistic features» (Fairclough, 1992, s. 189; se også 2003a, s. 37).

Med andre ord, tekst er en fruktbar måte å undersøke forholdet mellom språk og sosial kontekst, fordi det er her vi kan kartlegge hvordan diskursen *iverksettes* tekstuelt – måtene tekstene konstruerer bestemte versjoner av virkeligheten på (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 94-95). Fairclough gir oss en rekke språklige verktøy vi kan analysere tekst med, og jeg vil bruke særlig to grammatiske elementer: transitivitet og modalitet. Førstnevnte undersøker hvordan hendelser og sosiale prosesser forbindes eller ikke forbindes med subjekter og objekter (Jørgensen & Phillips, 1999). Et eksempel er setningen «Kanye West ble kansellert fra Twitter» (ihht. S85, Tande, 2022e): Her fratras subjektet (West) ansvar ved å legge vekt på effektene (kansellering), og de prosesser som førte frem til kanselleringen tilsidesettes (antisemittiske ytringer). Sistnevnte, modalitet, ser på talerens grad av tilslutning til en setning (Fairclough, 1995b, s. 27). For eksempel finner vi to ulike modalitetsgrader på setningene «jeg syns woke er et problem» og «woke er et problem». Førstnevnte har høy modalitetsgrad, og virker dermed mer formildende. Den andre har derimot lav grad av modalitet, og kan dermed gi inntrykk av en objektiv sannhet, noe som er en modalitetsgrad mediediskurser ofte bruker, ifølge Fairclough (1992, s. 94). Vi lar det lingvistiske ligge for nå, og ser på Faircloughs teoretiske tilnærming til sosial kontekst.

Men diskurs som språkbruk er en viktig form for sosial praksis som både konstituerer og konstitueres av andre sosiale praksiser og strukturer, mener Fairclough (i Jørgensen & Phillips, 1999, s. 79). Dette innebærer at diskursanalysen alene ikke er tilstrekkelig for å undersøke et sosialt fenomen, altså få tak på dens ikke-diskursive forhold. Fairclough mener en diskursanalytisk tekstanalyse må inkorporere en sosialteori (2003a; 1992; 2015). Her kritiseres han imidlertid av Jørgensen og Phillips for å være uklar på hvor grensen mellom det diskursive og ikke-diskursive går, hvilken og hvor mye sosialteori man skal bruke i konkrete analyser (1999, s. 101). Som mye annet i diskursanalysen, må også dette derfor tilpasses forskningsobjektet. For dette kapitlets hensikt, er det imidlertid verdt å nevne at Habermas' teori og Laclau og Mouffes demokratiteori utgjør analysens sosialteoretiske diskusjon sammen med en større ekstra-diskursiv kontekstualisering av de samfunnsmessige tendensene

den empiriske diskursen er innenfor. Begge teorier vil derfor kort redegjøres i dette kapitlet. La oss først se på Laclau og Mouffes diskursteori, den tredje og siste diskurstilnærmingen jeg trekker på.

3.1.3 ... hos Laclau og Mouffe

De politiske teoretikerne Ernesto Laclau og Chantal Mouffes hovedverk *Hegemony and Socialist Strategy* ble publisert første gang i 1985. Boken regnes som teoretikernes hovedverk for å forstå deres teoretiske rammeverk (diskursteorien), politisk identitetsteori og demokratiteori. Teoriene er nært sammenknyttet, men jeg trekker likevel på hver av disse teoriene på ulike måter: diskurs- og identitetsteorien brukes i den empiriske diskursanalysen, mens demokratiteorien (særlig Mouffes videreutvikling av denne) som sosialteoretisk supplement sammen med Habermas' demokratiteori.

Førstnevnte, diskursteorien, kombinerer Gramscis hegemoniteori og poststrukturalisme (Laclau & Mouffe, 2001), hvorav teorien regnes som den *renest poststrukturalistiske* analyseform av diskurstilnærmingene jeg bruker (Jørgensen & Phillips, 1999). Dette innebærer et ontologisk syn på diskurs som konstituerende for den sosiale verden, dvs. at alt får mening gjennom diskurs. Det betyr ikke at Laclau og Mouffe ikke anerkjenner eksistensen av den objektive verden: «the falling of a brick is an event that certainly exists, [... it occurs] independently of my will,» men de mener likevel at det er et diskursivt fenomen hvorvidt hendelsen forstås som et «naturfenomen» eller som «Guds vilje» (Laclau & Mouffe, 2001, s. 108). På den måten er det diskursive «a necessary component to attribute meaning to the material» (Mouffe i Carpentier & Cammaerts, 2006 s. 965). Men Laclau og Mouffes diskursteori er antiessensialistisk (Torfing, 1999, s. 6): den sosiale verden har ingen essens uavhengig av diskurs. Derfor er diskursene verken stabile eller fikserte, totale enheter, ifølge Laclau og Mouffe. Dette finner vi også igjen hos Foucault, og et syn som kritiserer strukturalismens tro på nettopp stabile og enhetlige strukturer.

Diskursteoriens utgangspunkt er dermed, i likhet med Foucault, kritikk av strukturalismen. Laclau og Mouffe brukte denne kritikken til å forstå diskursenes evigvarende kamp om betydning: «betydningsdannelse som sosial prosess går ut på å stabilisere betydning *som om* det fantes en saussureisk struktur» (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 35, min oversettelse). Kampen om betydning er altså forsøk på å fastlåse diskursens betydning i en total struktur

som ikke blir kritisk reflektert. En fastlåsning er på en og samme tid en umulighet (jf. deres kritikk av Habermas' syn på konsensus som vi skal se), og noe alle diskurser streber etter å få til, mener Laclau og Mouffe (2001, s. 110): «There is no single underlying fixing – and hence constituting – the whole field of differences». Så hvordan kan vi analysere diskurser da? Diskursteorien inspireres blant annet av den franske psykoanalytikeren Jacques Lacans begrep *point de capiton*, som Laclau og Mouffe kaller *nodalpunkt* (*nodal point*), og som

involves the notion of a particular element assuming a 'universal' structuring function within a certain discursive field – actually, whatever organization that field has is only the result of that function – without the particularity of the element *per se* predetermining such a function (2001, s. xi).

Tanken er altså at en diskurs består av et eller flere nodalpunkt(er) som samler, organiserer og strukturerer diskursen. En vanlig analogi i den forbindelse, hentet fra Jørgensen og Phillips (1999), er å tenke på knutene i et fiskenet. Vi kan se for oss at en diskurs er et fiskenet som har en rekke knuter som binder diskursen sammen. Men for nodalpunktets skyld, kan vi tenke oss at noen av disse knutene er større og sterkere enn andre knuter, og dermed har mer å si for *det totale fiskenet*. Det er også et poeng at diskursens nodalpunkter er der *først*, så når jeg identifiserer «ytringsfrihet» som et nodalpunkt i *Subjekts* kritiske woke- og kanselleringsdiskurs, så er det en måte å si at en liberal og prinsipiell tanke om ytringsfrihet kommer *før* kritikken av woke, noe som også gjør dette nodalpunktet sannsynlig å finne i andre diskurser hos *Subjekt* (f.eks. deres tanker om kunstens autonomi).

Laclau og Mouffes andre teori, politisk identitetsteori, som må ses i nær sammenheng med diskursteorien, ser også identiteter som essensløse. Identitetene streber derfor etter stabilitet og en total identitet i likhet med diskurser. Laclau og Mouffe gir oss dermed et begrep om gruppedannelser, noe Foucault og Fairclough kritiseres for å mangle i deres teorier, ifølge Jørgensen & Phillips (1999). Identiteter og grupper formes gjennom «processes of othering», som vil si en konstituering av en *utside* – en destabilisert *annen* – gjør at man kan stabilisere og artikulere sin egen (gruppe)identitet (Carpentier & Cammaerts, 2006, s. 965; Jørgensen & Phillips, 1999). Denne prosessen kalles en antagonisme, og er sentralt i min diskursanalyse. Antagonisme er diskursteoriens begrep om konflikt, og en antagonistisk relasjon finner vi der diskurser støter sammen (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 60-61). Når en diskurs står igjen alene, dvs. «*har vunnet*», er antagonismen oppløst og den såkalte hegemoniske intervensjon

har lyktes (ibid.). Vi kan både forstå konstitueringen av en utside som en antagonistisk relasjon, men også samfunnets umulige totalitet, noe *den uttrydelige antagonismen* i deres demokratiteori kan ses som forklaring på (Laclau & Mouffe, 2001; Mouffe, 1993). Førstnevnte er sentral for å forstå kampen mellom *Subjekt* og de woke, mens sistnevnte bruker jeg til å teoretisere *Subjekts* samfunnsvisjoner i kapittel 8. For å forstå hvordan antagonismer mellom gruppeidentiteter oppstår må man akseptere at enhver identitet er relasjonell og at «the condition of existence of every identity is the affirmation of a difference», ifølge Mouffe (1993, s. 2-3). For at identiteter skal eksistere, må forskjeller bekreftes og anerkjennes. Men det er sentralt at gruppeidentiteter konstitueres i kontrast til andre grupper, og dette gir grobunn til overgangen fra oss/dem til venn/fiende, ifølge Mouffe (1993). Hvilken gruppeidentitet som oppnår *hegemoni* har avgjørende konsekvenser for våre handlinger, mener Laclau og Mouffe (i Jørgensen & Phillips, 1999).

Som nevnt, inspireres diskursteorien av Gramscis hegemoniteori. Laclau og Mouffe radikaliserer og videreutvikler denne teorien ved å særlig se på hegemoniets sosiale logikk (2001, s. xiii, 3). Først og fremst ser de hegemoni som en fastlåsning av diskursens betydning som ikke blir kritisk reflektert (dvs. tatt for gitt). Dette er mulig fordi hegemoniet har en universalistisk dimensjon (ibid., s. xiii). Denne universaliteten består av en dialektikk mellom ulikheter og likheter, der førstnevnte (*logics of difference*) består av sosiale identiteter med ulike posisjoner innenfor diskursene som utgjør det sosiale, mens sistnevnte (*logics of equivalence*) består av motkrefter der et sett med *particularities* forsøker å etablere likheter mellom seg selv. Denne relasjonen, der en viss «particularity assumes the representation of a universality [...], is what we call a *hegemonic relation*» (Laclau & Mouffe, 2001, xiii). Men universaliteten i hegemoniet er forurenset, mener dem, fordi den ligger i en spenning mellom det universelle og det partikulære, og de er aldri fastlåst. Derfor går hegemoni og antagonisme hånd i hånd i diskursteorien og den politiske identitetsteorien, og hjelper oss i tillegg til å forstå essensen (ironisk nok) i deres demokratiteori.

Demokratiteorien til Laclau og Mouffe tar utgangspunkt i at samfunnet konstitueres av antagonistiske grenser som gjør at samfunnet aldri kan bli totalt (2001, s. xiv, 125). Teorien bærer preg av en postmarxistisk tilnærming til deres politiske prosjekt om et sosialistisk, radikalt og pluralistisk demokrati (ibid.; Carpentier & Cammaerts, 2006; Mouffe, 2015). Prosjektet kaller de radikalt fordi det innebærer en utvidelse og demokratisering av demokratiet ut til de «ever-widening areas of the social» (Carpentier & Cammaerts, 2006, s.

965). Med sistnevnte sikter de til at det sosiale blir større og større, flere og flere identiteter forsøker å etablere seg, med andre ord: identitetspolitiske bevegelsers kamp om særrettigheter beskriver en ny fase i demokratiet, og er noe som fremkaller behovet for *endring*, mener Mouffe (1993). Derfor må demokratiet tilrettelegge for pluralisme, der enhver identitet anerkjenner hverandres forskjeller og ikke hierarkiserer identitetene (Laclau & Mouffe, 2001, s. 167). Et slikt demokrati er kun mulig gjennom en anerkjennelse av at antagonisme er umulig å fjerne og allestedsværende, mener dem (ibid.; Mouffe, 1993). Laclau og Mouffe peker på paradokset i dette premisset, all den tid kommunismens fall førte til en oppfatning om at antagonismen er overvunnet og fjernet fra den politiske diskursen på venstresiden og i samfunnet for øvrig (2001, s. xiv; Mouffe, 2015). Mouffe har særlig utviklet den demokratiske teorien gjennom det hun kaller den agonistiske demokratimodellen (2015). Her handler det om å transformere *fiender* (*the constitutive other*) til *motstander* (*adversaries*), og som dermed kan respekteres ut fra premisset om et «necessarily conflictual democratic framework» (Carpentier & Cammaerts, 2006, s. 965). Habermas står på mange områder i motsetning til Laclau og Mouffes demokratiske prosjekt.

3.2 Habermas' sosiologi og samfunnsideal

Dette delkapitlet har til hensikt å legge noen teoretiske premisser for analysen og den avsluttende diskusjonen i kapittel 8. Som nevnt, legger ikke Fairclough føringer på hvor *mye* sosialteori som diskursanalysen bør suppleres med, og man kunne sett på Foucault og Laclau og Mouffes diskursteori som nok teori. Det er ikke alle deler av analysen jeg vil belyse med sosialteori, rett og slett fordi jeg mener diskursanalysen på mange områder er tilstrekkelig. Men det er visse forhold hvor diskursanalysen kanskje kommer til kort. Det gjelder samspillet mellom *Subjekts* kritiske woke- og kanselleringsdiskurs og konseptet om demokrati, ytringsfrihet og åpen dialog. Her vil jeg argumentere for at den tyske filosofen og sosiologen Jürgen Habermas er den beste til å belyse disse forhold.

Habermas er en kritisk teoretiker fra den nymarxistiske Frankfurterskolen. Hans teorier kjennetegnes likevel av en større optimisme og tro på «modernitetens evne til å løse sine egne problemer» enn førstegenerasjonen av kritisk teori gjorde (Aakvaag, 2008, s. 172). Sentralt i denne optimismen ligger en stor tro på fornuftens potensial. Sånn jeg ser det, er Habermas' tanker om fornuft en slags praktisk og sosiologisk forståelse av filosofiens fornuftbegrep. I tillegg kritiserer han sterkt Foucault og fransk poststrukturalisme for en reduksjonistisk

kritikk av fornuften. Han sier at Foucaults «totalized critique of reason», herunder fornuftens angivelige gjennomsyring av makt og historisk relativisme, gjør at Foucault ikke ser fornuftens evne til å være kritisk i seg selv (i McCarthy, 1987, s. xvii). Her ser vi både en optimisme, men også Habermas' syn på modernitetens refleksive kjennetegn. Modernitetens refleksive brytning med standsbaserte tradisjoner og tilskrevne statuskjennetegn, formalisering av universelle rettigheter og muligheter og utvikling av individualiserte identiteter gjør at fornuften både har potensialet til å være fri fra tvang og universell, ifølge Habermas (ibid.; Aakvaag, 2008, s. 182).

Det er også interessant å merke seg kritikken av den historiske relativismen som vi kan si kjennetegner Foucault og diskursteoretikerne i dette kapitlet: kunnskap og sannhet er historiske og ikke objektive størrelser, mener dem. Selv om det er et analytisk poeng å tenke på denne måten – siden man bevisstgjøres på tatt-for-gitte antakelser i tekster – kan det også både være selvmotsigende og meningsberøvende (jf. Aakvaag, 2008): Hvis påstanden om at historisk relativisme er sann, så finnes det jo ikke noen slike overskridende sannheter. I tillegg kan vi ikke, ifølge Gunnar Aakvaag, «klare oss uten objektive sannheter hvis vår hverdagspraksis og vitenskapelige kunnskapsproduksjon skal gi mening» (Aakvaag, 2008, s. 322). Habermas mener at selv om fornuft kan ses på som «*a thing of this world*», betyr ikke det at det ikke finnes skiller mellom rett og galt og sant og falskt av objektive størrelser (McCarthy, 1987, s. x). Habermas' kommunikative handlingsteori utfordrer dessuten fornuftens situerte kjennetegn gjennom å

avdekke det fornuftspotensial som finnes i kommunikativ hverdagspraksis. Dermed baner teorien samtidig vei for en rekonstruerende samfunnsvitenskap som identifiserer de kulturelle og samfunnsmessige rasjonaliseringsprosessene *i hele sin bredde* og endog sporer dem tilbake, bakenfor terskelen til de moderne samfunn. Da behøver en ikke lenger begrense jakten på normative potensialer til en offentlighetsstruktur som er særegen for en bestemt epoke. (Habermas, 1999, s. 96)

Habermas mener at alle er fornuftige i kraft av å være språkbrukere og forholde oss refleksivt til det andre sier (Aakvaag, 2008). På den måten ligger det et fornuftspotensial i vår hverdagspraksis. Gjennom språklig kommunikasjon kan vi løse konflikt og leve sammen på en *fornuftig*, rasjonell og rettferdig måte – og det er kun «kraften i det bedre argument» som er styrende (ibid.; Habermas, 1999; Kapoor, 2002). Men det rasjonelle kan ikke fungere

autonomt og isolert fra samfunnet, men må være *dialogisk* og *kommunikativt* der aktørene kan komme med argumenter og motargumenter, ifølge Habermas (i Kapoor, 2002, s. 462). Med andre ord er det rasjonell, offentlig argumentasjon og en overveielse av disse argumenter som fører oss frem til en språklig, fornuftig enighet (Aakvaag, 2008; Kapoor, 2002). Vi ser også at teorien kan *bli praktisk* og universaliseres. Dette kan la seg gjennomføre med en demokratisering av demokratiet, ifølge Habermas, og tuftes på modellen om et såkalt deliberative demokrati⁵. Først og fremst er borgerne i det deliberative demokratiet likeverdige, og de forplikter seg derfor til å «avklare spørsmål knyttet til kollektive valg gjennom offentlig begrunnelse, og [å betrakte sine] institusjoner som legitime i den grad de etablerer en ramme for fri, offentlig overveielse» (Habermas, 1999, s. 99-100). I tillegg skal hva som helst kunne diskuteres, inkludert de deliberative prosedyrene, ifølge den kanadiske professoren i utviklingsstudier Ilan Kapoor (2002, s. 462). Kapoor skriver at Habermas anerkjenner at denne modellen – «the ideal speech situation» – ikke er lett å realisere, særlig med tanke på maktforhold mellom borgere (ibid.). Men Habermas ser ikke denne modellen som empirisk, men som en regulativ idé, ifølge Kapoor. Dette kan diskuteres. Habermas var nemlig idealist, og så demokratiet som en empirisk realitet og ikke en filosofisk idé, ifølge Aakvaag (2008). Demokratiet er, ifølge Habermas, «nedfelt i selve måten moderne samfunn med en liberal konstitusjon er organisert på – i hvert fall når de virker på sitt beste [...]» (i Aakvaag, 2008, s. 188).

Den deliberative modellen anses å være «the most promising and sophisticated vision of a progressive politics», ifølge (men ikke av) Laclau og Mouffe (2001, s. xvii). Flere av *Norges offentlige utredninger* (NOU) siterer Habermas når det norske demokratets idealer skal redegjøres for (NOU 2017: 7, s. 18); NOU 1999: 27, s. 52; NOU 2022: 9, s. 44). Det deliberative idealet er, ifølge NOU'ene, både nedfelt i den norske grunnlovens ytringsfrihetsparagraf 100: «[d]et påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale» (i NOU 2017: 7, s. 18), og har «hatt stor innflytelse på norsk tenkning om ytringsfrihet» (NOU 2022: 9, s. 44). Vi kan altså se hvordan dette idealet kan forstås som *et reelt og praktisk ideal* i det norske demokratiet (jf. ytringsfrihetsparagrafen), og påvirker dermed vår forståelse av hvordan demokratiet kan se ut når det fungerer på sitt «beste» (jf. Aakvaag, 2008). Det er interessant å merke seg at det kan

⁵ Navnet på modellen henter Habermas fra Joshua Cohen (Habermas, 1999, s. 99-100).

være innenfor en slik habermasiansk kontekst *Subjekts* kritiske woke- og kanselleringsdiskurs utspiller seg i.

3.3 Mellom det diskursive og ikke-diskursive

Et siste teoretisk-ontologisk poeng før jeg redegjør for min metodiske tilnærming til *Subjekts* kritiske woke- og kanselleringsdiskurs, er forholdet mellom det diskursive og ikke-diskursive. Som vi så, har Habermas langt på vei en mer pragmatisk forståelse av sannhet og moral, der det både har et universelt aspekt, men også et kommunikativt, praktisk aspekt. Hvordan er denne forståelsen forenlig med diskursanalysens sosialkonstruktivistiske kritiske innstilling til viten og etablerte sannheter? Mine bindeledd er Fairclough og Foucault.

Alt sosialt liv kan ikke reduseres til språk og diskurser, mener Fairclough, og selv om mye i utgangspunktet er sosialt konstruert, betyr ikke det at det ikke *oppleves* fastlåst og virkelig (2003a). «Our understanding of *the existing reality* has to include – not as an optional extra but as a necessary and essential part – understanding of the relations between discourse and other elements of social life» (Fairclough, 2015, s. 5, min uthevelse). Fairclough ser dermed på *virkeligheten* som en uavhengig eksisterende enhet, noe som skiller seg fra Laclau og Mouffe som mener det diskursive konstituerer all sosial praksis (Jørgensen & Phillips, 1999). Her er jeg enig med Fairclough. Og selv om Laclau og Mouffe trekker frem Foucaults varierende ontologiske forståelse av forholdet mellom diskursive og ikke-diskursive praksiser (2001), sier O’Farrell at: «[Foucault notes]: ‘there is nothing to be gained from describing this autonomous layer of discourses unless one can relate it to other layers, practices, institutions, social relations, political relations, and so on’» (O’Farrell, 2005). Jeg deler med andre ord Fairclough og Foucaults oppfatning om en ikke-diskursiv virkelighet og diskurs som både konstituerende for og konstituert av andre sosiale elementer. Derfor er Habermas mitt sosialteoretiske supplement til min totale diskursanalytiske syntese.

Foucaults hovedanliggende når det gjelder diskurser, var å avdekke strukturene innad i ulike diskurser. Dette var for å undersøke hvordan sannheter legitimeres og i det hele tatt kan oppleves som sannheter når samfunnet er kontingent og det er ingen garanti for «fikserte meninger». Hva holder diskurser sammen – hvilke regulariteter innad i diskursen gjør at visse diskursive prinsipper kan ha en noenlunde fastsatt virkelighet? Hva er tatt-for-gitte sannheter i diskursen og hvordan forsøker diskursen å legitimere sin sannhet? Disse spørsmålene tar jeg

med meg. Men Foucault er mindre oppmerksom på antagonistiske diskurser. Dette er Laclau og Mouffe mer oppmerksom på. Deres antiessensialistiske tanke om at ingen diskurs er en lukket enhet, og derfor foregår det kontinuerlige diskursive kamper, er et sentralt bidrag i min diskurstilnærming. Her er det imidlertid viktig å bemerke at kampene kun analyseres innenfor *Subjekts* diskurs, og min oppgave er derfor ikke en ren konfliktanalyse av to diskurser som kjemper mot hverandre (de woke vs. *Subjekt*). Isteden snakker vi her om en diskursiv artikulasjon som på sin side kjemper for å oppnå hegemoni.

I forlengelse av dette, ser jeg diskurs som bestående av en abstrakt og konkret dimensjon (jf. Fairclough, 2003a). Språket som sosial og diskursiv konstruksjon er sentralt i begge dimensjoner. Den abstrakte diskursive kampen om begrepenes meningsinnhold og betydning, men også hvordan denne kampen tar del i en større, ikke-diskursiv virkelighet om demokratiets status i Norge. Den konkrete dimensjonens mulighet for å identifisere regulariteter i en bestemt diskurs gjennom en tekstnær analyse, gir oss et empirisk grunnlag for å få tak på denne diskursive kampen om woke og kanselleringskulturens meningsinnhold og betydning. Dette samspillet skal min diskurstilnærming forsøke å kartlegge og avdekke. Når *Subjekt* sier at man kan bli «woke på den gode måten» om man kjøper abonnement, gjør avisen et forsøk på å fange meningsinnholdet i dette begrepet, og omdefinere det til å passe deres diskurs. Derfor er avisens artikler et godt sted å undersøke den kritiske woke- og kanselleringsdiskursen.

4 Metode

I dette kapitlet vil oppgavens data og metodologiske valg legges frem. Her er valget av *Subjekt* som forskningsobjekt, datainnsamling og -utvalg og analytiske strategier sentralt. Kapitlet er bygget opp slik: Først vil valget av *avis* som forskningsobjekt, kun *én* avis, og den relativt ukjente avisen *Subjekt*, redegjøres for. Utvelgelsen av tekster er et sentralt element ved oppgaven fordi analysens funn og konklusjoner hviler på disse tekstene. Så presenteres datagrunnlaget, samt oppgavens tre operasjonaliserte underproblemstillinger. Deretter vil jeg beskrive og sammenstille mine analytiske strategier. I det siste delkapitlet vil jeg reflektere rundt oppgavens metodologi.

4.1 Forskningsobjektet – den empiriske diskursen

Selv om dette kapitlet er mer beskrivende enn det forrige kapitlet, må begge kapitlene likevel ses i nær sammenheng med hverandre. I diskursanalysen er forskningsobjektet og teorien i et kontinuerlig dialektisk forhold, og teori er derfor ikke noe som anvendes «på» forskningsobjektet. Det sentrale er her at diskurs forstås som systemer av meningsproduksjon, språket ses på som en primærkilde til meningskonstruksjon, noe som gjør språket av spesiell epistemologisk interesse for diskursanalysen. Språket i *tekster* speiler spesielt godt diskursens empiriske potensial på grunn av tekstens konkrete og «håndfaste» meningsproduksjon. Tenk på Laclau og Mouffes diskursdefinisjon: Diskursene forsøker å oppnå (menings)entydighet til tross for deres iboende midlertidighet (jf. «ingen diskurs er en lukket enhet» i Jørgensen & Phillips, 1999). Teksten fremstår som entydig på grunn av dens *faktiske* fastlåsning av tegn, for eksempel setninger og ord i en viss relasjon til hverandre, som utgjør en bestemt struktur, det vil si den ferdige, publiserte teksten. Ved å analysere den empiriske diskursen gjennom tekster, får vi dermed undersøkt konkret meningsproduksjon.

Men diskursanalysens sosialkonstruktivistiske ontologi godtar ikke tekstens og diskursens fremstilling av entydighet. Som Fairclough sier, utgjør tekster et sett av valgmuligheter, og det er diskursanalysens oppgave å avdekke både utelatte og inkluderte valgmuligheter, både grunnleggende språkvalg, som valget av et ord fremfor et annet, en passiv eller aktiv setning eller en fortolkende eller deklarerende setning, og hvilke sjangre som teksten velger å trekke på, for eksempel valget av et diskursperspektiv fremfor et annet eller en nyhetssjanger fremfor

en kommentarsjanger (Fairclough, 1995b, s. 18). Mediediskurser er særlig interessante i denne sammenhengen, ifølge Fairclough, på grunn av deres komplekse og ofte motstridende prosesser (1995b, s. 47-48). Medias valgmuligheter blir derfor mangfoldige og høyst komplekse, særlig med tanke på samspillet mellom de ulike rollene mediene må innfri, som å

- 1) ... holde borgerne politisk og sosialt opplyst og informert (Fairclough, 1995b). Media har til hensikt å «sikre befolkningen tilgang til en mangfoldig og åpen samfunnsdebatt, nyheter og informasjon av ‘høy redaksjonell standard’», ifølge *Mediaklagenemda* (Bjerke, 2021, s. 12). Dette innebærer en balansert og uavhengig dekning av sosiale og politiske nyheter, men også en «[avdekning] av kritikkverdige forhold [og fungere som en] vaktbikkje for samfunnet» (NOU 2022: 9, s. 239).
- 2) ... holde på sin markeds- og underholdningsverdi. Fairclough kaller media for en *kulturell vare i et konkurrerende marked* som befinner seg i en spenning mellom «the pressure to increase ratings through opting broadly for more entertainment» og samfunnsoppdraget i førstnevnte rolle (1995b, s. 47, s. 44)⁶.
- 3) ... være en kulturell gjenstand i sin egen rett som er innlemmet i, både ved å reflektere og bidra til, skiftende kulturelle verdier og identiteter (Fairclough, 1995b, s. 48). Medietekster fungerer som sensitive barometre for sosiale prosesser (Fairclough, 1995a, s. 208), og dette gjør de *reflekterende*. I tillegg har de både en medierende og ideologisk funksjon som gjør at de *bidrar* til (re)produksjon og praktisering av sosial kontroll, ifølge Fairclough (1995a; se 1995b, s. 45-48)⁷.

Media har altså et spenn i å informere hva som *faktisk skjer*, avdekke kritiske forhold, opplyse om hva som *kan skje*, underholde leserne og reklamere for sin egenverdi. Det er ikke rart hvis rollene blandes og at det debatteres om hvorvidt woke og kanselleringskultur faktisk eksisterer og i så fall: om de kan bli eller er en trussel for demokratiet, eller om de er underholdende trendbegreper eller kanskje salgstriks for å tiltrekke seg abonnenter («bli

⁶ Her trekker Fairclough inn Habermas' kritikk av en økende kommersialisering av mediebransjen som svekkende for en effektiv politisk offentlighet der rasjonell dialog og diskusjon kan finne sted (Fairclough 1995b, s. 44; se også Habermas, 1989).

⁷ Merk at boken er fra 1995, og med sosiale mediers inntog har dette forandret den sosiale kontrollen betraktelig. Samtidig viser tall fra *Norsk mediebarometer 2022* at de tradisjonelle medier og avisabonnement fremdeles brukes av mange i dag (Schiro, 2023), noe jeg tenker kan skyldes medienes omstilling til nettavis og apper.

‘woke’ på den gode måten med Subjekt Pluss», *Subjekt*, 2020). De er i tillegg gjenstander for å forstå hvilke større kulturelle verdier og prosesser som speiler vår tid, et sentralt argument i valget av medietekster som empirisk datamateriale. Som vist i bakgrunnskapitlet, er avisen *Subjekt* en aktiv bidragsyter i debatten om woke og kanselleringskultur i Norge, og når «there is such a racket, it is because something new is happening, something that is meeting various attempts at limitation from those who dominate the discourse», ifølge Dunn og Neumann (2016, s. 93). En av disse «dominante» skikkelsene i debatten, er *Subjekt*, og avisen er dermed et godt case for å undersøke den kritiske diskursen.

I det følgende vil jeg argumentere for hvorfor jeg anser nettavisen *Subjekt* som det best egnede case for å analysere den empiriske diskursen: den kritiske woke- og kanselleringsdiskursen i Norge.

4.1.1 Hvorfor *Subjekt*?

Valget av *Subjekt* har, i tråd med min diskursanalytiske tilnærming, både kartleggende og fortolkende argumenter/dimensjoner. For det første har jeg et deskriptivt, tidsmessig og statistisk argument. Her handler det om begrepene woke og kanselleringskultur i seg selv, altså antall ganger disse nevnes av alle norske medier og ‘den numeriske utviklingen’ av begrepene over tid. De to neste argumentene er fortolkende. Mitt andre argument for valget av *Subjekt*, hviler på det diskursteoretiske antagonismebegrepet fra Laclau og Mouffe, og handler om *Subjekts* utpregede *kritikk* av woke og kanselleringskultur. Det tredje og siste argumentet kan forstås som et empirisk og kontekstuel argument som bygger på Faircloughs oppfordring om å huske på den sosiale konteksten teksten og den diskursive praksisen man undersøker er en del av. Her handler det om *Subjekts* unike posisjon i norsk medieoffentlighet. Argumentene må ses i sammenheng, og skal til sammen gjøre det klart hvorfor nettopp *Subjekts* kritiske woke- og kanselleringsdiskurs er mitt forskningsobjekt.

4.1.1.1 Det statistiske argument: Oversikt over anti-woke/woke-diskursen i Norge

Siden begrepene «woke» og «kanselleringskultur» er av nyere art, kan vi kalle dem for tomme tegn eller flytende betegnere (Laclau & Mouffe, 2001). Derfor er jeg særlig interessert i hvordan akkurat disse ordene forklares, diskuteres, kritiseres og brukes i tekster for å undersøke hvordan diskursen forsøker å «fylle» disse tomme tegnene. Av den grunn er eksplisitt bruk av woke og kanselleringskultur sentralt. Gjennom *Universitetsbibliotekets*

«Atekst Retriever» (2020, heretter kalt *Retriever*), søkte jeg etter begrepene i alle norske redaksjonelle kilder (987 kilder på *Retriever* per januar 2023) uten en tidsavgrensning (fra år 1900) i første omgang. Dette var for å få en oversikt over begrepenes tidligste tilfeller, utviklingen i antall artikler begrepene forekom i over tid og hvilke aviser som oftest omtalte disse begrepene. Jeg søkte etter begrepene sammen («woke» og «kanselleringskultur») og hver for seg. I tillegg søkte jeg etter «cancel culture» og den foreslåtte norske oversettelsen «årvåken/årvåkne» (se Kallelid & Ekelund, 2020), der en oversikt ligger i Appendiks C. Det er en tydelig omfavnelse av den norske oversettelsen «kanselleringskultur», men en langt mindre omfavnelse av «årvåken».

Under ser vi de ti avisene med flest artikler der «woke» og «kanselleringskultur» forekommer i samme artikkel (tabell 1). Her legger vi både merke til at svært få artikler bruker disse begrepene sammen, men *Subjekt* ligger øverst med 16 artikler totalt. I tillegg ser vi at *Minerva* først brukte begrepene sammen i én artikkel i 2020, mens *Subjekt* gikk fra tre artikler i 2021 til 13 i 2022 – den største økningen blant avisene på lista. Vi ser også at alternative medier som *Resett* og *Document.no* ligger bak *Subjekt*.

Tabell 1. Antall artikler som inneholder «woke» og «kanselleringskultur» fordelt på avis og år. (01.01.2016-31.12.2022)

NAVN	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	TOTALT
<i>Subjekt</i>	0	0	0	0	0	3	13	16
<i>Resett</i> ⁸	0	0	0	0	0	3	8	11
<i>Document.no</i>	0	0	0	0	0	4	6	10
<i>Khrono</i>	0	0	0	0	0	2	4	6
<i>Dagsavisen</i>	0	0	0	0	0	1	2	3
<i>Minerva</i>	0	0	0	0	1	0	2	3
<i>VG nett</i>	0	0	0	0	0	1	1	2
<i>Vårt land</i>	0	0	0	0	0	0	2	2
<i>Utrop.no</i>	0	0	0	0	0	0	2	2

⁸ *Resett* gikk konkurs 14.12.2022 og er i utgangspunktet en inaktiv kilde. Dersom jeg ekskluderer inaktive kilder fra søket mitt, forsvinner derfor denne fra resultatene. Jeg velger likevel å inkludere *Resett* i tabellen fordi det nettstedet har vært en aktiv bidragsyter i debatten om woke og kanselleringskultur.

En konsekvens av «begrepsforvirringen» som ble omtalt i innledningen og bakgrunnskapitlet, er blant annet at begrepene ikke brukes sammen, og kan brukes med andre ord (f.eks. scenenekt/no-platforming, identitetspolitikk osv.). I tillegg så vi at tidligere forskning også adskilte ordene. For å få et helhetlig inntrykk av mediedebatten om woke og kanselleringskultur, adskiller jeg begrepene i andre omgang.

Wokebegrepets første treff i alle redaksjonelle kilder uten tidsavgrensning var i 1997. De påfølgende årene (frem til 2016) viste rundt 50 artikler. *Retrievers* hurtigvisningsfunksjon viste at samtlige artikler disse årene brukte «woke» på to andre måter enn den vi er interessert i her: verbet «å våkne» på engelsk (f.eks. «I woke up») og matlagingsaktiviteten «å woke» (f.eks. «Skjær opp grønnsakene i pene, like store biter før du begynner å woke»). I tillegg var det et par tekniske feil som viste artikler fra for eksempel 2002 som egentlig var publisert i 2020. Første artikkel som brukte wokebegrepet i den betydningen av ordet jeg undersøker, var i 2016. Da publiserte *TV2*, *Se og hør* og *Dagbladet* saken om at den amerikanske skuespilleren Hilary Duffs kjæreste kledde seg ut som en amerikansk urinnbygger på Halloween, mens hun selv var utkledd som en pilegrim. Dette møtte sterke reaksjoner på Twitter, noe de norske mediene publiserte skjermbilder av. Den samme tweeten – «I thought you [Hilary Duff] were woke!» – kan vi se i de tre artiklene (Kristiansen, 2016; Falch, 2016a; Falch, 2016b). Wokebegrepet kommenteres ikke, men det er interessant å merke seg den norske oversettelsen av woke til «oppegående». I videre søk satt jeg dermed startdato 01.01.2016 og sluttdato 31.12.2022. Jeg kan imidlertid ikke utelukke at artiklene i dette tidsrommet bruker «woke» i andre betydninger. I og med at wokebegrepet kan brukes frittstående, ville det blitt vanskelig å avgrense søket til kun å inneholde den betydning av ordet jeg er interessert i her. Dette ville også vært problematisk siden jeg hadde lagt føringer på hvilken betydning jeg «ville ha», noe som skaper en preseleksjon allerede i datainnsamlingsprosessen.

Tabell 2 viser at *Document.no*, *Resett* og *730.no* har flest artikler som inneholder wokebegrepet, og deretter kommer *Subjekt*. En innvending mot valget av *Subjekt* kan følgelig være at andre medier omtaler dette begrepet oftere, særlig *Document.no*, og at jeg derfor bør velge en av dem isteden. Dette kunne også blitt en interessant analyse, men i og med at *Document.no* og *Resett* defineres som alternative medier (Moe et al., 2022, s. 114), har de ikke de samme redaksjonelle kravene som en mediediskurs i Faircloughs forstand ønsker. Dette er også entydige kritiske medier og jeg ønsker å undersøke en mer variert diskurs så jeg

kan få tak på antagonismer og uenighet innad i diskursen. Her kan vi også legge merke til en markant økning de siste årene – særlig hos *Subjekt*.

Tabell 2. Antall artikler som inneholder «woke» fordelt på avis og år. (01.01.2016-31.12.2022)

NAVN	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	TOTALT
<i>Document.no</i>	2	6	2	9	67	351	368	805
<i>Resett</i>	0	0	0	2	44	82	90	218
<i>730.no</i>	0	4	13	12	19	19	21	88
<i>Subjekt</i>	0	0	1	1	5	24	56	87
<i>VG Nett</i>	2	3	2	2	10	24	28	71
<i>Minerva</i>	0	1	4	7	10	23	21	66
<i>Nettavisen</i>	2	5	0	2	3	23	26	61
<i>Dagbladet</i>	6	6	3	10	8	14	11	58
<i>Melk & honning</i>	0	1	6	6	19	15	0	47
<i>Dagsavisen</i>	0	3	2	2	4	10	23	44

«Kanselleringskultur» (og «cancel culture»⁹) fikk sitt første treff i norske redaksjonelle kilder i 2019. Som vi ser i tabell 3, har *Subjekt* flest artikler som inneholder «kanselleringskultur» med 67 artikler totalt. Blant topp ti¹⁰ ble ikke begrepet brukt før i 2020, og hos *Subjekt* først i 2021. Vi ser også en markant økning fra 2021 til 2022 i bruken av «kanselleringskultur» hos *Subjekt*, noe som viser en kraftig omfavnelse av dette begrepet det siste året. I figur 1 i Appendiks C sammenligner jeg de norske og engelske oversettelsene, der vi ser hvordan «kanselleringskultur» har nærmest erstattet «cancel culture».

⁹ «Cancel culture» ga ett treff i 2016, men dette var en teknisk feil, siden artikkelen var publisert i 2020. Se oversikt over «cancel culture» i tabell 5 i Appendiks C (*Subjekt* er nummer 10).

¹⁰ Nettstedet *730.no* publiserte første og eneste artikkel i 2019 som inneholdt «kanselleringskultur».

Tabell 3. Antall artikler som inneholder «kanselleringskultur» fordelt på avis og år. (01.01.2019-31.12.2022)

NAVN	2019	2020	2021	2022	TOTALT
<i>Subjekt</i>	0	0	15	52	67
<i>Khrono</i>	0	3	15	23	41
<i>Resett</i>	0	0	7	12	19
<i>Document.no</i>	0	0	6	12	18
<i>Nettavisen</i>	0	0	3	10	13
<i>Universitetsavisa</i>	0	0	5	7	12
<i>Dagsavisen</i>	0	0	4	5	9
<i>Klassekampen</i>	0	1	6	2	9
<i>Morgenbladet</i>	0	4	3	1	8
<i>Utrop.no</i>	0	1	3	4	8

Det første argumentet for å velge *Subjekt* er med andre ord: *Subjekt* er nettavisen med flest artikler som inneholder både woke og kanselleringskultur og kun kanselleringskultur, mens wokebegrepet skrives om fjerde mest blant alle norske redaksjonelle kilder. Valget er ikke kun av statistiske årsaker, men må ses i sammenheng med særlig det kritiske argumentet nedenfor.

4.1.1.2 Det kritiske argument

Et annet og viktigere argument for valget av *Subjekt*, er deres *kritikk* av woke og kanselleringskulturen. Som nevnt i innledningen og i bakgrunnskapitlet, ser vi at *Subjekt* har en tydelig kritisk holdning til fenomenene woke og kanselleringskultur. I lederartikler kan vi eksempelvis lese at: «Jo, kanselleringskulturen er et reelt problem. [...] Å katalogisere tilfellene av kanselleringskultur er viktig, fordi at spørsmålet om hvorvidt kanselleringskulturen er et reelt problem står helt sentralt i den pågående kulturkrigen om ytringsfrihet» (S31, Lederredaksjonen, 2021); «Høyresiden burde passe seg for å ikke appropriere kanselleringskulturen [... fra] den amerikanske, 'woke' venstresiden, med flere utslag også i Norge» (S61, Lederredaksjonen, 2022d); og debattredaktøren skriver: «Hva vi snakker om når vi advarer mot 'woke' og kanselleringskultur» (S44, Tande, 2022b).

Eksemplene viser en kritisk holdning til disse som de advarer mot. Det er også interessant å merke seg hvordan ytringsfrihet nevnes som sentralt i denne «kulturkrigen», og ikke en kamp mellom den politiske, «anti-woke» høyresiden og den «woke» venstresiden, men begge sider

anklages faktisk for (eller appropriering av) woke og kanselleringskultur. Fokuset er på større, mer abstrakte kulturelle verdier som ytringsfrihet – et fokus som kan virke mer *omspennende* og *gjennomtrengende* enn kun det politiske aspektet. Det er viktig å merke seg at *Subjekt* ikke – i mitt materiale – omtaler seg direkte som «anti-woke». Allikevel er kritikken av woke og kanselleringskultur, såpass gjennomgående, og til dels kraftfull, at jeg mener det er riktig å betegne dette som en anti-woke-posisjon. De tar også på seg en opplysningsrolle der de gir inntrykket av å fortelle om hva som *faktisk* skjer eller er i ferd med å skje (bruken av «jo», «burde passe seg», «hva vi snakker om»). Vi har etablert at de er kritiske, men hvordan de oppfatter seg selv og andre, altså deres diskursive posisjon i den norske medieoffentligheten (dvs. den sosiale konteksten), er også viktig for å se potensielle sosiale og politiske konsekvenser av deres kritikk av woke og kanselleringskulturen.

4.1.1.3 *Det kontekstuelle argument*

Et tredje argument er *posisjonen* de tilsynelatende ønsker å ha i norsk medieoffentlighet – konteksten de er en del av. Her har jeg to underpoenger med tanke på posisjoneringen overfor leserne og det politiske- og medielandskapet.

«Målgruppen [til *Subjekt*] er kultivert og innflytelsesrik», ifølge *Subjekts* podkast «Etikk og Estetikk» (*Subjekt*, u.å.-b). Med andre ord ønsker *Subjekt* å være en kilde til informasjon og kulturjournalistikk for landets «kulturelite». Om man skulle vurdere et abonnement på *Subjekt* vil en bevegelig linje av kjente personer siteres med grunnen til hvorfor nettopp *de* abonnerer på *Subjekt* (i denne rekkefølgen og med disse tituleringene): «tidl. Kulturminister Trine Skei Grande (V)», «regissør Henriette Steenstrup», «komiker Jonis Josef», «presseveteran Agnes Moxnes», «sosiolog Harald Eia», «stortingsrepresentant Mímir Kristjánsson (R)», «generalsekretær i LIM [Likestilling, integrering og mangfold] Sarah Gaulin», «tidl. Arbeidsminister Torbjørn Røe Isaksen», «byantikvar Janne Wilberg» (*Subjekt*, u.å.-a). Her ser vi at titlene ønsker å fremheve deres innflytelse på norsk kulturliv på ulike måter – de blir representanter for hvert sitt felt; politikk, journalistikk, samfunnsvitenskap, skuespill, komikk, aktivisme og kunst. Det er også tilsynelatende likegyldig hvilken partifarge man har. Alle leser *Subjekt* – de passer både Rødt, Venstre og Høyre. Grunnene til at disse innflytelsesrike og kultiverte personene abonnerer, er blant annet fordi *Subjekt* er «uredde og dedikerte i dekningsen av kunst og kultur» (Skei Grande), «en kulturaktør å regne med» (Wilberg), «tar samtiden på pulsen» (Moxnes) og «først på ballen med nyheter i mange av de viktigste og

mest brennbare kulturpolitiske debattene i vår tid» (Kristjánsson). *Subjekt* tar altså posisjonen som en nettavis for de innflytelsesrike og kultiverte personene i Norge.

På siden *Om Subjekt* kan vi se deres beskrivelse av deres egen posisjon i forhold til den politiske og hvordan de forstår sitt samfunnsoppdrag som avis:

[Redaksjonen] har ikke et felles politisk ståsted. Et grunnsyn har vi likevel. Subjekt skal dyrke debattkultur, uenighetsfellesskap og demokrati forankret i vår tro på at kunsten, kulturen og samfunnet utvikler seg i den offentlige samtalen. I henhold til Subjekts samfunnsoppdrag står vi for et sett med liberale verdier som ytringsfrihet, meningsmangfold, toleranse og åpenhet. (*Subjekt*, u.å.-c)

Dette illustrerer samme poeng som argumentene ovenfor: *Subjekt* heves i en viss forstand over venstre-høyre-skillet, men *grunnsynet* er debatt, uenighet, offentlig samtale og «et sett med» liberale verdier. Dette er en diskursiv strategi som skal gjøre avisen anvendelig og passende med alle som står for disse verdiene, som ikke er et spesielt uvanlig eller kontroversielt verdisyn (ihht. Bjerke, 2021, s. 21). Som vi snart skal se, speiler denne beskrivelsen seg i datamaterialet mitt. Diskursanalytiker John Richardson (2007, s. 7) skriver at journalistikkens suksess avhenger av hvorvidt folk opplever en bedre forståelse av «their lives and their position(s) in the world» eller ikke. Kanskje kan *Subjekts* voksende leser- og abonnenttall (se Mediebedriftene, u.å.; Aarli-Grøndalen, 2022) illustrere en slik suksess. Vi kan riktignok ikke være sikre på en slik sammenheng uten å undersøke tekstenes *mottakelse*, noe Fairclough mener er viktig for å si noe om tekstens «reelle» påvirkning (1995b). Likevel kan avisens økende popularitet tolkes som at avisens kritiske woke- og kanselleringsdiskurs kan få større konsekvenser for mediediskursen i årene fremover.

4.2 Om dataen

På bakgrunn av argumentene ovenfor, velger jeg å analysere hva som kjennetegner *Subjekts* kritiske woke- og kanselleringsdiskurs for å kartlegge og forstå det kritiske fenomenet av woke og kanselleringskulturen i Norge. Med en caseorientert diskursanalyse håper jeg å fange fenomenets kompleksitet – alt fra tekstuelle argumenter til sosial- og demokratiteoretiske incentiver. Det krever en nøye og bred gjennomgang av tekstene som omhandler woke og kanselleringskultur i *Subjekt*. Her presenteres datainnsamlingsprosessen og oversikt over datamaterialet.

4.2.1 Datainnsamling

Jeg søkte etter «woke» og «kanselleringskultur» i *Subjekt* i perioden fra avisens startår som nettavis, 01.01.2017,¹¹ til 31.12.2022. På grunn av oppgavens kartleggingsambisjon av diskursive regulariteter, ønsket jeg en så bred tidshorisont som mulig. I tillegg er dette en pågående diskurs, så datainnsamlingen pågikk samtidig som nye og relevante artikler ble publisert, og jeg holdt meg derfor åpen så lenge som mulig. Foucault mener at en analyse av en pågående historisk diskurs ikke er mulig å analysere; «One can only formulate the rules [regularities] of already ‘dead’ discursive systems» (O’ Farrell, 2005) – et godt poeng all den tid artikler om woke og kanselleringskultur også ble publisert gjennom våren 2023. Dette er derfor en ulempe med å analysere en pågående diskurs, slik jeg ser det, fordi materialet potensielt ikke består av «den beste dataen» (ihht. Stake, 1995). På en annen side, ser det ikke ut til å ha kommet så mange nye posisjoner i *Subjekts* kritikk av woke- og kanselleringsdiskurs – om noe har *Subjekt* blitt mer populær og anerkjent for nettopp denne kritikken (se Pang, 2023).

For å få oversikt over hvilke artikler som inneholdt hvilke ord (woke og/eller kanselleringskultur), eksporterte jeg to separate dokumenter fra *Retriever* – ett med artikkeltitlene som inneholdt «woke» og ett for «kanselleringskultur». Deretter samlet jeg artikkeltittel og publiseringsdato i *Excel* for å finne duplikater, altså artikler som inneholdt både «woke» og «kanselleringskultur». Jeg fikk totalt ut 154 artikler, der 17 artikler var duplikater (inkludert én som kom med to ganger). 137 artikler ble deretter gjennomgått manuelt. 29 artikler var «annonseringsartikler» av ny podkastepisode eller sesong for *Subjekts* podkast «Etikk og Estetikk», og disse ble derfor ekskludert¹².

Videre så jeg etter kritikk eller antydninger til kritikk av woke og/eller kanselleringskultur i bred forstand. Det vil si at artikkelen ikke måtte ha eksplisitt kritikk for å inkluderes i materialet. Dette for å sikre at jeg til senere gjennomganger kunne lete etter «sannhetseffekter», altså naturaliserte definisjoner og antakelser om fenomenene. Syv artikler

¹¹ Selv om avisen startet som papiravis i 2013, har verken *Retriever* eller *Nasjonalbiblioteket* disse tekstene digitalt, noe som er grunnen til at jeg forholder meg til *nettavisens* startår (2017).

¹² Se eksempel på en slik «annonseringsartikkel» [her](#). I hver av disse annonseringene listes titlene på tidligere podkastepisoder opp, og siden noen av titlene inneholdt «woke» eller «kanselleringskultur», ble andelen av denne artikkeltypen såpass stor.

møtte ikke disse kriteriene. Ifølge Foucault, bør man lese *alt*, hvorved alle tekster må ses på som signifikante og undersøkes på samme nivå (i O'Farrell, 2005). Senere, etter å ha innsett denne fremgangsmåtenes umulighet, modererte han dette kravet til at materialet bør ha noen rimelige begrensninger, men at det samtidig skulle gjøres klart hvorfor noen tekster var ekskludert (ibid.). Dette er et poeng jeg ønsker å forfølge på grunn av datagrunnlagets validitet, og i Appendiks B finner man oversikt over ekskluderte artikler med en kort redegjørelse for hvorfor disse ble ekskludert. Samtlige ekskluderte artikler er fra 2021 eller 2022. I tillegg til *Retrievers* artikler, fant jeg én artikkel på *Subjekt* som inneholdt (kritikk av) woke, men som ikke *Retriever* hentet ut (se S39, Krogh, 2022b). Jeg kan ikke utelukke at dette ikke gjelder flere artikler, men en manuell leting etter artikler som inneholder begrepene woke og/eller kanselleringskultur på *Subjekt* ville blitt en overdrevet tidkrevende prosess.

Mitt endelige materiale, 102 artikler, ble så samlet i et felles Word-dokument i kronologisk rekkefølge, med hensikt å undersøke om den kritiske woke- og kanselleringsdiskursen utviklet seg over tid i *Subjekt*. Grunnen til å samle dem, var for å enkelt søke etter ord og poenger som gikk igjen. Denne delen av metoden min lot seg inspirere av en formell innholdsanalyse som kunne måle «the appearance or dominance of a particular phrase or set of terms», noe Dunn og Neumann trekker frem som noe som kan styrke diskursanalysens validitet (2016, s. 92).

4.2.2 Oversikt over datamaterialet

Materialet, som vist i tabell 4, har flest artikler fra 2022. Dette henger sammen med utviklingen vi så blant alle norske redaksjonelle kilder når det gjelder omtalen av «woke» og «kanselleringskultur».

Tabell 4. Materialets artikler fordelt på år.

ÅRSTALL	ANTALL ARTIKLER
2018	1
2019	1
2020	4
2021	26
2022	70

Det er interessant å merke seg at *Subjekt* kun har én artikkel om «woke» i 2018 og 2019, og at «kanselleringskultur» ikke ble brukt før i 2021 (se tabell 2 og 3). Selv om det kan tenkes at etter hvert som avisen har vokst seg større år for år (noe antall abonnenter kan antyde) har også antall publiserte artikler økt jevnlig, og følgelig kan forklare den økte bruken av woke-begrepet. Men det er likevel en såpass markant økning, særlig fra 2020 til 2021, og igjen fra 2021 og 2022. Det antyder at det handler om noe annet: en tilsynelatende økt interesse for fenomenene woke og kanselleringskultur. Analysen vil derfor bygge mer på artikler fra 2021 og 2022.

Fairclough er opptatt av den diskursive praksisen tekstene skrives ut fra, herunder hvilke sjangre tekstene er (1992; 2003a). Dette legger nemlig føringer på hvordan og hvilke hendelser produseres og fremstilles, noe Fairclough kaller journalistikkens sjangerkonvensjoner (1992, s. 126). *Subjekts* artikler har et formelt oppsett der «Sjanger» og «Saken er» presenteres. Dermed har det vært enkelt å få oversikt over artiklenes sjanger og sakene de skriver om. Det er flest kommentarartikler, nyheter og debattinnlegg i datamaterialet mitt (se oversikt i tabell 6 i Appendiks C), som har følgende forklaringer fra *Subjekt*: «Dette er en kommentar. Meninger og analyser er av skribentens egne»; «Dette er en nyhet. Artikkelen skal fortelle om noe som har hendt, og på en tilstrebet saklig og nøytral måte»; «Dette er et debattinnlegg. Meninger og analyser er av skribentens egne» (se f.eks. S98, Tande, 2022f; S99, Gustafson, 2022h; S90, Omdal, 2022). Hva som skiller kommentarer og debattinnlegg er dermed ikke intuitivt og ser ut til å «like» sjangerkonvensjoner. Det er likevel interessant at det er såpass mange nyhetsartikler i materialet mitt. Richardson trekker frem nyhetssjangeren som spesiell for denne har bestemte kriterier til nyhetsverdi, type argumentasjon og eventuell politisk lojalitet (2007, s. 76). Dette antyder *Subjekts* poeng om at woke og kanselleringskultur er høyst aktuelle og *reelle* fenomener i samfunnet.

Som nevnt, skriver flere lederartikler om kritikken av fenomenet woke og/eller kanselleringskultur. Disse er sentrale tekster på grunn av deres posisjon som *avisens* holdninger og deres eksplisitte, konfliktfylte kritikk, i tillegg til oppfordringer til hvordan vi skal løse «woke- og kanselleringsproblemet». *Subjekts* sjefredaktør, Danby Choi, er en sentral nøkkelperson med tilhørende nøkkelttekster, både i kraft av hans rolle som sjefredaktør og grunnlegger, og fordi han er en av de med flest tekster i utvalget (10 artikler). Andre forfattere med 10 artikler er journalist Peter-André Hegg, spaltist Magnus Vanebo og Lederredaksjonen/Redaksjonen. Det er med andre ord *Subjekts* egen redaksjon som bidrar

aktivt til den kritiske woke- og kanselleringsdiskursen (se tabell 7 i Appendiks C). Samtidig inkluderer jeg også tekster fra gjesteskribentene fordi jeg anser utvelgelsen av gjesteskribenters artikler som en redaksjonell avgjørelse. Det er kanskje *en grunn til* at deres artikler publiseres, og dette uavhengig av om *Subjekt* er enige i det som står eller ikke. Som nevnt har jeg eksempelvis fjernet artikler med en positiv holdning til woke og kanselleringskultur, noe som antyder at *Subjekt* også åpner opp for slike artikler og meninger som de tilsynelatende er uenige i. Dette kan nettopp forklares av deres liberale grunnsyn som avis som tilrettelegger for meningsmangfold og ytringsfrihet (jf. *Subjekt*, u.å.-c). I forlengelse av dette, kan jeg ikke direkte tolke gjesteskribenters artikler som uttrykk for *Subjekts eget* standpunkt når det kommer til woke og kanselleringskulturen. Det er likevel ikke så avgjørende. Det er selve argumentasjonen og det kritiske språket jeg er opptatt av – og det er det jeg finner i *Subjekt*.

4.3 Analytiske strategier

Det er viktig å understreke at tekstene (*Subjekts* artikler) ikke utgjør selve forskningsobjektet, men heller må ses på som en trakt for å forstå kritikken av woke og kanselleringskultur (jf. Dunn & Neumann, 2016, s. 44). Både diskursen og tekstene utgjør derfor studiens data. Det er imidlertid uenigheter i analytiske strategier blant diskursanalytikerne om hvorvidt nøkkelttekster bør identifiseres. Foucault mente man måtte lese *alt* på lik linje, mens Fairclough ofte valgte seg én enkelttekst å analysere. Dunn og Neumann mener det er helt uproblematisk å identifisere nøkkelttekster fordi disse ofte er «characterized by linking and sharpening a number of loosely knitted assumptions already present in discourse» (2016, s. 91). Med mine 102 artikler befinner jeg meg et sted imellom Foucault og Fairclough på dette punktet. Tekstene ble gjennomgått på tilstrebet lik linje med nærlesing, men i senere faser merket jeg meg sentrale og *skarpere* kritiske tekster, og brukte mer tid på å forstå og kategorisere dem.

Først søkte jeg kun etter «woke» og «kanselleringskultur» for å få en oversikt over hvilke ord som ofte ble brukt sammen med disse ordene, hvilke hendelser som var typiske for de ulike ordene, hvilke typer sjangre og personer, hvordan artiklene snakket sammen eller snakket om samme hendelse, og hvordan artiklene oppsummerte andre artikler som ikke var en del av materialet. I denne intertekstuelle fasen hadde jeg et utforskende fokus, der jeg ikke så etter

noe spesielt annet enn hvordan kritikken utartet seg, hvilke former den tok og hvilke sluttpoenger som ble gjort.

Som nevnt, var jeg interessert i å se etter en tidsmessig utvikling av begrepenes bruk og betydning, både i konkret, tekstuell forstand og i mer abstrakt, diskursteoretisk forstand: eksempelvis om begrepene ble definert eller brukt med klammer sjeldnere og sjeldnere? Og i større og større grad tatt for gitt? Om kritikken og konteksten begrepene befant seg i endret seg over tid? Men en tidsmessig utvikling fant jeg ikke. Det var like store variasjoner i når begrepene ble definert, når de brukes med en distanse (i klammer) og kritikken og kontekstens former. De samme hendelsene (f.eks. Khio-saken og Opinion-undersøkelsen) trekkes frem også mange måneder senere som eksempler på fremtredende wokehet og kanselleringskultur i Norge.

Det er likevel tendenser i materialet mitt som skiller seg ut, som tekstenes mange eksempler på «de wokes kanselleringsaktivisme» (som kritiseres for å være illiberal, autoritært og farlig), forsvaret av liberale verdier (ytringsfrihet og (liberal)demokratiet) og, endelig, den konsistente defineringen av begrepenes meningsinnhold («woke betyr faktisk ...», «kanselleringskultur er når ...»). Førstnevnte kan ses på som en konflikt – en antagonisme mellom *Subjekt* og de woke. Men vi kan også se variasjonen innad i *Subjekt* som en form for antagonisme: Er vi egentlig enige? Hvordan skal vi bekjempe dette? Hvem er de woke og de som kansellerer? Finnes fenomenet i Norge eller ikke?

Det andre poenget, forsvaret av liberale verdier, kan ses på som konstituerende for den kritiske diskursen, herunder hvilke sluttpoenger som gjøres og om vinklingene støtter seg på ytringsfrihet, liberale verdier og demokrati. Her kommer Laclau og Mouffes nodalpunkter inn. Som nevnt er dette sentrale fiskeknuter i diskursen som organiserer de andre tegnene. Her kan Foucaults kartleggende blikk for diskursive regulariteter bidra. Det samme gjelder Faircloughs tekstuelle metoder. Her dreier det seg om å undersøke hvordan begrepene defineres og hvem som fremstilles negativt som de woke.

Hvert av disse poengene har hvert sitt analysekapittel som undersøker følgende underproblemstillinger: a) *Hvilke meningsinnhold legges i woke og kanselleringskultur, og hvem er de woke og de som kansellerer, ifølge Subjekt?* b) *Hvilke nodalpunkter holder diskursen sammen, og på hvilke måter organiseres diskursen utfra disse?* c) *Hva kjennetegner*

antagonismene mellom Subjekt og woke og kanselleringskulturen? Disse skal sammen kunne si noe om kjennetegn ved den kritiske woke- og kanselleringsdiskursen, og legger grunnlaget for identifisering av de to hovedposisjonene: anti-woke og post-woke. Et par refleksjonspoenger må gjennomgås før analysen kan begynne, nemlig sannhet og objektivitet.

4.4 Metodologiske refleksjoner: Sannhet og objektivitet

I teorikapitlet trakk jeg frem diskursanalysens sosialkonstruktivistiske syn på sannhet. Her så vi at diskursanalysen mener sannhet er en diskursiv og sosial konstruksjon. Det vil si at selve oppgaven heller ikke kan komme *ut av diskursene* og finne *den rene sannhet* (se Jørgensen & Phillips, s. 62). Oppgaven straffes av egen metodologi. Dette er et dilemma alle sosialkonstruktivistiske tilnærminger har til felles, og noe diskursanalytikerne forholder seg ulikt til. Grunnen til Foucaults omstendelighet og mangel på et helhetlig teoretisk rammeverk, samt hans ønske om å *lese alt*, kan tolkes dithen at han var smertelig klar over dette faktum at tekstene hans aldri ville nå en overordnet sannhet. Likevel kritiseres han for å mangle denne innsikten (se Habermas, 1999; Aakvaag, 2008). Ifølge Jørgensen og Phillips (1999, s. 62), ignoreres dette dilemmaet fullstendig av Laclau og Mouffe.

Fairclough er derimot mer bevisst på dette. Ifølge han er vår kunnskap om virkeligheten kontingent, skiftende og ukomplett, og det samme gjelder vår kunnskap om tekster: «we should not assume that the reality of texts is exhausted by our knowledge about texts» (2003a, s. 14). Bare det å velge ut tekster til en tekstanalyse, gjør allerede analysen ukomplett og «inevitably selective» (ibid., s. 14). Fairclough ser imidlertid ikke dette som et objektivitetsproblem. Det finnes ikke en objektiv analyse av tekster, mener han. Dette synet henger sammen med hans *kritiske* diskursanalyse, som innebærer flere «nivåer» av kritikk, etter min tolkning av han. På et *overordnet* nivå kan vi se den kritiske diskursanalysen som samfunnsforskning som motiveres av å kunne tilby et vitenskapelig grunnlag for kritisk resonnering av sosialt liv på både et politisk og moralsk nivå (2003a, s. 15). På et *samfunnskritisk* nivå, der Fairclough ofte befinner seg, finner vi en normativ ramme som vil bidra til sosial endring og til å avsløre bestemte diskursers rolle i opprettholdelsen av sosiale maktrelasjoner og institusjoner (Jørgensen & Phillips, s. 76; Fairclough, 1996, s. 12). På et *tekstnært* nivå, gjør den kritiske diskursanalysen oss oppmerksom på tekstens etablerte sannheter og naturaliserte diskurser. Min diskursanalyse er kritisk på det overordnede og tekstnære nivået, men ikke på det samfunnskritiske nivået.

5 Diskursive regulariteter

I dette første analysekapitlet vil jeg analysere diskursive regulariteter i *Subjekts* woke- og kanselleringsdiskurs. Dette innebærer en intertekstuell kartlegging av diskursens ulike lag der jeg ser på diskursiv stabilitet og variasjon (jf. Dunn og Neumann, 2016). *Kampen* om woke og kanselleringskulturens innhold og betydning er sentralt i denne oppgaven. Hvordan definerer og forklarer *Subjekt* disse fenomenene, hvilke meningsinnhold tillegges dem, og i forlengelse av dette hvilke sannhetseffekter (ihht. Foucault) om woke og kanselleringskultur finner vi? Dette analyseres og kartlegges i 5.1. I tillegg vil en identifisering av *hvem de woke er* og *hvem som kansellerer* være viktig for å forstå hva og hvem *Subjekt* mener er ansvarlig for disse fenomenene. En sentral diskursiv regularitet handler da om hvordan de konstruerer deres motstandere, noe som vil være temaet for 5.2.

5.1 Hva er woke og kanselleringskultur for *Subjekt*?

Datamaterialet viser som sagt ikke noen tydelige tegn på hvordan definisjoner av begrepene «woke» og «kanselleringskultur» utvikler seg over tid, noe man i utgangspunktet kunne ha tenkt var tilfellet. En kunne for eksempel tenke seg at *Subjekt* ville ha definert begrepene mer eksplisitt og utførlig i årene 2018-2020, men at definisjonen vil bli mer implisitt i løpet av de neste to årene ettersom begrepene forekommer i stadig flere artikler. Likevel forklarer senere artikler også ordenes innhold eksplisitt. At *Subjekt* fortsatt definerer ordene i sin helhet, kan tolkes som at avisen ønsker å minne leserne på hva woke og kanselleringskultur *faktisk* innebærer, og at den stadige insisteringen på å definere begrepene dermed er en pågående diskursiv kamp om ordenes innhold. Debattredaktøren i *Subjekt*, Mikkel Ihle Tande kan, på oppsummerende vis, illustrere hvordan det, ifølge ham, «amerikanske tankegodset» har begynt å komme til Norge:

Flere ganger har foredragsholdere [i USA] blitt fysisk angrepet, professorer sparket eller trukket seg på grunn av press fra autoritære aktivister. Det er dette vi snakker om, når vi advarer mot «woke» og kanselleringskultur. [...] Som alle andre trender fra USA importeres dette tankegodset også til Norge, og har allerede begynt å sive frem, for eksempel på Kunsthøgskolen i Oslo. (S44, Tande, 2022b)

Sitatet kan si noe generelt om de diskursive regularitetene i *Subjekts* woke- og kanselleringsdiskurs. For det første ser vi hvordan begrepenes innhold består av fysiske angrep og press, ifølge Tande. De som hevdes å drive med disse angrepene, kaller Tande for «autoritære aktivister». For det andre kan vi se at Tande skriver «‘woke’ og kanselleringskultur», noe som antyder at ordet «woke» ikke nødvendigvis er en «kultur» (se underkapittel 5.1.1). Sist, men ikke minst, har det amerikanske fenomenet begynt å «sive frem» i Norge, der Tande trekker frem debatten om avkolonialisering av pensum ved Kunsthøgskolen i Oslo i 2020-2021. De tre ovennevnte poengene, vil jeg analysere i de kommende underkapitlene.

Det er imidlertid verdt å nevne at Tandes sitat, kun er én av to ganger woke og kanselleringskultur nevnes *sammen* i datamaterialet mitt (se også S33, Folgerø, 2022a). Tidligere forskning, og samfunnsdebatten for øvrig, viser at begrepene på mange måter hører sammen. Likevel blir de sjeldent skrevet i samme ord hos *Subjekt*, selv om ordene ofte brukes i samme artikkel og om samme sak. Derfor vil jeg se nærmere på ordene hver for seg, for å kartlegge eventuelle (u)likheter. Det ser også ut til å være større variasjon om hva «woke» egentlig *er* (en kultur, ideologi eller bevegelse), enn «kanselleringskultur» (som naturligvis har *kultur* i ordet). Av den grunn vier jeg noe mer plass til å kartlegge *Subjekts* definisjoner av woke enn av kanselleringskultur.

5.1.1 Woke- ...?

Datamaterialet viser at woke brukes i kombinasjon med mange ulike ord, som for eksempel «kultur», «ideologi», «bevegelse», «aktivisme», «mobbing», «industri» og «krig». I tillegg brukes «woke» alene. Dette tyder på at kampen om definisjoner også gjør seg gjeldende innad i *Subjekt*. Det kan også handle om at *Subjekt* ser på «woke» som såpass gjennomsyrende for den større samfunnsdiskursen, at alle aspektene må trekkes frem for å belyse nettopp dette. Likevel, i de tilfeller der woke faktisk *defineres*, står det med «kultur», «ideologi» eller alene. I det følgende analyserer jeg derfor definisjoner av «woke-kultur», «woke-ideologi» og «woke».

«Woke-kultur» har en viss entydighet i diskursen, men hvorvidt det handler om rasisme eller en generell «spenning» varierer. Eksempelvis skriver gjesteskribenten Martin Lie Jakobsen, at

«woke-kulturen innebærer at man ser rasisme der den ikke finnes» (S34, Jakobsen, 2022), mens gjesteskribenten Håkon Myhre forklarer woke-kultur slik:

I det siste har det foregått en ganske krass debatt om begrepet «wokeness» i en del kommentaraviser knyttet til den brede høyresiden i Norge. Bakgrunnen til denne debatten er en mer omfattende og tiltakende spenning i samfunnet etter hvert som et nytt sett med premisser er i ferd med å legge seg inn i samfunnsdebatten, det som mange kaller «woke-kultur». (S15, Myhre, 2021)

Her sikter Myhre til *Minervas* kulturredaktør Ingebjørg Larsens utsagn: «Vi lever i woke-kulturens tid, og det er ikke sikkert det er så ille» (Larsen, 2021). Utsagnet skapte mye debatt på høyresiden og i *Subjekt*, et par av dem er å finne i mitt materiale (se også S14, Moore, 2021). Selv om definisjonenes utgangspunkt er ulike (Jakobsen om rasisme og Myhre om høyresiden), har Myhre en lignende forklaring som Jakobsen når han utbroderer woke-kulturens innhold: «negativitets-bias [... mener jeg] kan kaste lys over hva det er som faktisk foregår i woke-kultur» (S15, Myhre, 2021). Negativitets-bias forklarer han som menneskers naturlige tendens til å se det negative i livet, og at vi har en tendens til å blåse opp små problemer til større enn det er, nettopp fordi vi lever «forholdsvis komfortable liv» (ibid.). Som eksempel på «små problemer», trekker han inn «mikroaggresjoner», et begrep som brukes i forbindelse med hverdagsrasisme¹³.

Både Jakobsens og Myhres definisjoner av woke-kultur handler altså om et overdrevent fokus på rasisme, samtidig som woke-kulturen peker på en «omfattende spenning i samfunnet» og derfor er den, ifølge Jakobsens artikkeltittel, «et økende samfunnsproblem» (S34, Jakobsen, 2022). Skribentene forsøker på den måten å skape en hegemonisk artikulasjon om at woke er noe *stort* og *samfunnsomfattende*, og ikke kun handler om rasisme. Denne artikulasjonen blir enda tydeligere når *Subjekt* kaller woke for en *ideologi*, som jeg i de neste avsnittene vil komme med eksempler på.

¹³ Ida Evita fra *Black History Month Norway* har imidlertid en annen «ladning» i hennes definisjon: «Mikroaggresjoner er 'mikro' fordi de ofte skjer i små, private situasjoner, men deres effekter påvirker melaninrike på massive, skadelige måter» (2021).

«Woke-ideologi» defineres oftere eksplisitt enn woke-kultur, og kan på den måten forstås som et begrep *Subjekt* ønsker å naturalisere og fylle med et bestemt meningsinnhold. Et slikt naturaliseringsforsøk kan vi finne hos gjesteskribenten Per Olav Lindberg: «Woke-ideologien kjennetegnes av kritisk raseteori, radikal kjønnsideologi, identitetspolitikk og moralisering av miljø og immigrasjonsdebatt, samt insistering på like utfall fremfor like muligheter» (S45, Lindberg, 2022). Vi kan merke oss den svært lave modalitetsgraden i dette utsagnet, og Lindbergs oppsummering gir dermed lite rom for refleksjon om hvorvidt disse kjennetegnene faktisk stemmer. Kritisk raseteori og «insistering på like utfall» er det flere skribenter som tillegger «woke-ideologien», eksempelvis hos gjesteskribentene Kathrine Jebsen Moore og Vebjørn Verlo. Moore skriver at:

Woke-ideologien handler om equity – resultatlikhet – og ikke equality – likeverd og like muligheter. Vi som kjenner til marxisme og grusomhetene utført av kommunistiske regimer, og det gjelder vel også redaktører i *Minerva*, vet hvor det bærer når vi vil tvinge frem resultatlikhet i et samfunn som rommer en variasjon av forutsetninger, evner og interesser. Historien viser at «alle skal med» lett blir til «alle skal ned». (S14, Moore, 2021)

Moore svarer også, i likhet med Myhre, på *Minerva*-artikkelen som uttalte at woke-kulturen ikke er så ille. Moore viser tydelig (med ord som «grusomhetene», «tvinge frem» og «alle skal ned») at woke *er så ille*, blant annet på grunn av *ideologiens* (bytter ut «kultur» med «ideologi») antatte ønske om resultatlikhet og historiske fellestrekk med marxisme og kommunisme. Lignende sammenligninger finner jeg flere steder i materialet (se delkapittel 7.1), og disse sammenligne understreker retorisk at woke-ideologien vil vi (spesielt høyresiden) ikke «ha tilbake». Påstandene om hva woke-ideologi innebærer, fremstår som sanne, noe som blir enda tydeligere når hun skriver «kritisk teori (altså woke-ideologi)».

Verlo skaper også samme naturaliserte kobling mellom kritisk (rase)teori og woke-ideologi: «kritisk raseteori avviser opplysningsidealenes rasjonalitet, og teorien avviser blankt det liberale idealet om fargeblindhet. [...] Alt dette som på folkemunne kalles woke» (S64, Verlo, 2022b). Med andre ord stiller Verlo kritisk raseteori og woke i opposisjon til idealene om rasjonalitet og fargeblindhet. På den måten fremstilles teorien (og dermed woke) som noe irrasjonelt (jf. «avvisning av opplysningsidealenes rasjonalitet»). Den tekstuelle fremstillingen av rasjonalitet og et liberalt ideal står dermed på en side, mens kritisk teori står på den andre, og skaper et uforenelig skille mellom disse to. Vi kan her merke oss at Verlo bruker woke

alene, uten «ideologi», noe som bringer oss over til woke-definisjonenes siste regularitet: bruken av woke alene.

Slik jeg ser det, kjemper *Subjekt* for å gi wokebegrepet *per se* et negativt og kritisk meningsinnhold når det brukes alene. Sjefredaktør, Danby Choi, mener for øvrig at avisen har lyktes med dette:

Subjekt har lenge vært kritisk til woke, og hvordan denne formen for idealisme hopper bukk over en rekke viktige prinsipper i samfunnet. Rasisme og diskriminering er alvorlige problemer, men løsningene står ikke alltid i luftlinjeavstand fra her hvor vi nå står. [...] Nå ser vi at flertallet av de unge er enig med oss, noe de ikke var for få år siden. [...] Folk er rett og slett dritt lei av godhetsposering, identitetspolitikk og moralisme. (S92, Choi, 2022e)

I sitatet sikter Choi til en avstemning på *NRKs* Snapchat-profil, om man er «lei av at folk er så woke» eller mener «[a]t folk som er woke er bra!», der 74 prosent svarte at de var lei (S92, 2022e). Undersøkelsens funn er interessant i seg selv, og peker på at *Subjekts* opplysende rolle i denne debatten, som nevnt i metodekapitlet, har fått gehør (jf. «nå [... er de unge] enig med oss»). Det er likevel interessant hvordan Choi utbroderer wokebegrepets kjennetegn, til tross for at de unge nå er «lei» ordet. Choi poengterer at woke er en form for idealisme, og tilsynelatende er rasisme og diskriminering temaer som woke innbefatter. I tillegg kobler han woke til «godhetsposering, identitetspolitikk og moralisme», som dermed antyder at woke er inautentisk og moralsk belærende, og det som ser ut til å ha et iboende negativt meningsinnhold i denne sammenhengen, identitetspolitisk. Her svekkes med andre ord begrepets kamp og dens angivelige «falskhets» avsløres av både Choi og «unge».

Vi kan finne en lignende svekkende definisjon av woke hos bidragsyter Brynhild Winther: «‘Woke’ betyr å være vaken. Er ein vaken for lenge, blir eit veldig trøyt og dømmekrafta blir redusert» (S71, Winther, 2022b). Her ser vi hvordan det å være våken, den mer «direkte» oversettelsen av woke, videre blir forklart som noe negativt: Du blir *både* veldig trøtt – noe som fremstilles som en slags banal, objektiv sannhet, og dømmekraften din reduseres som følge av trøttheten. Hagen støtter Winthers definisjon, og uttaler at om man sover for lenge kan man begynne «å se ting som ikke er der og utvikle paranoide vrangforestillinger» (S19, Hagen, 2021b). Sitatene over tydeliggjør hva slags meningsinnhold enkelte artikkelforfattere i

Subjekt legger i selve woke-begrepet, og hvilke sannhetseffekter som skapes gjennom å bruke den originale oversettelsen.

Som nevnt innledningsvis, varierer *Subjekts* definisjoner av woke. Forfatterne over mener woke innebærer en svekket dømmekraft og paranoide vrangforestillinger, mens Choi på sin side trekker frem godhetsposering og moralisme. Verlo knytter begrepet til kritisk raseteori og avvisning av fargeblindhet og opplysningstidens rasjonalitet, altså mer omfattende teoretiske og filosofiske idealer. Det samme gjør Moore og Lindberg som skriver at woke handler om resultatlikhet. Jakobsen og Myhre hevder både woke handler om et overdrevent syn på rasisme og at hele «woke-kulturen» er et stort og omfattende samfunnsproblem. Til tross for variasjoner, ser vi at woke defineres i negative ordlag, og *Subjekt* tilfaller dermed en nokså tydelig anti-woke-posisjon. Så langt er det derfor vanskelig å se hvordan *Subjekt* mener vi kan «bli woke på en god måte» ved å lese avisen deres. Men det kan tenkes at wokebegrepet først må ødelegges, for så å ilegges et «godt» meningsinnhold. Dette ser vi særlig i alle motsetningene som poengteres (det woke «avviser»). I forlengelse av ødeleggelsen av begrepet, er kanselleringskultur en viktig komponent. I likhet med woke, tillegges også kanselleringskultur negative meningsinnhold, men det synes særlig viktig å spesifisere kulturens problematiske ankomst i Norge. Dette skal vi i neste underkapittel se nærmere på.

5.1.2 Kanselleringskulturens vei til Norge

Kartleggingen av kanselleringskulturens diskursive regulariteter, avdekker særlig tre hovedstrategier: For det første fremstiller *Subjekt* den *sanne* definisjonen av kanselleringskultur, samt de rette eksemplene på kanselleringskultur. For det andre poengterer skribentene at kanselleringskulturen både *er* i Norge og *er* et problem. Førstnevnte poeng ser vi illustrert med gjesteskribent Lars Erik Gjerde:

Mange tenker at kanselleringskultur handler om progressive verdier. Det er en unøyaktighet. Roten til problemet kan spores til et mindretall «progressive» radikale. Det er en mindre gruppe, snarere enn flertallet, som driver denne kulturen frem. Kanselleringskultur handler om en tendens til at noen ekstremister forsøker å «kansellere» folk, noe som kan bety mye forskjellig. I de mest ekstreme tilfellene sikter man til forsøk på å få folk sparket. I andre tilfeller sikter man til forsøk på «scenenekt» – eksempelvis gjennom å nekte noen adgang til et sted de ikke er ansatt, men hvor de skal delta i offentlig debatt. (S55, Gjerde, 2022)

Gjerde skaper her en sannhetseffekt om at han presenterer den riktige betydningen av kanselleringskultur. Særlig gjennom bruken av «er» i andre setning, og den lave modalitetsgraden i «[k]anselleringskultur handler om». Det tillegger også begrepet en svært bred betydning, siden det handler om en «tendens» som kan bety «mye forskjellig». Han spesifiserer ikke hvem som kansellerer eller kanselleres, annet enn at det er «en mindre gruppe» som kansellerer «folk» (jeg kommer tilbake til dette i 5.2). Men han spesifiserer at dette er en «radikal og ekstremistisk» gruppe som tilsynelatende kan kansellere hvem som helst (jf. «folk»). Kanselleringskultur handler derfor *ikke* om progressive verdier, ifølge Gjerde.

En lignende sannhetseffekt rundt kanselleringskulturens riktige innhold, finner vi hos spaltist Magnus Vanebo:

MDGs regnbuerepresentant [Camilla B. Langen] spør om det å kritisere [J. K. Rowling] er kanselleringskultur. Det er det selvfølgelig ikke. Det å fjerne bøker eller å angripe karriere og privatliv med boikott og drapstrusler istedenfor saklig kritikk er derimot gode eksempler på kanselleringskulturens virkemidler. (S48, Vanebo, 2022a)

Det første vi kan legge merke til er en spesifisering av *hvem* som kanselleres (J. K. Rowling, som nevnt i bakgrunnskapitlet). Vanebo svarer på Langens angivelige spørsmål med å si «selvfølgelig ikke». Påstanden artikulere dermed kanselleringskulturens meningsinnhold ved hjelp av selvfølgelige motsetninger: den handler *ikke* om kritisering og Langen vet *ikke* hva kanselleringskultur er. Vanebo skaper dermed en hegemonisk artikulering (ihht. Laclau & Mouffe, 2001), som videre setter premisset om at han nå skal komme med den rette betydningen. Vi kan her legge merke til at kanselleringskultur innebærer mer «fysiske handlinger», som fjerning av bøker, angrep, boikott og drapstrusler. Med andre ord, er ikke dette en kultur som fremholder «saklig kritikk».

Men som eksemplene til Gjerde og Vanebo illustrerer, har vi ikke fått presisert *hvor* kanselleringskulturen finner sted (annet enn i arbeidslivet og i den internasjonale bokbransjen). Mitt neste poeng, er at *Subjekt* virker opptatt av å presisere at kanselleringskulturen både finnes i Norge og er et *reelt* problem. Tande, som jeg også refererte til innledningsvis, kan illustrere dette poenget ytterligere:

Fortsatt er det mange som tviler på at kanselleringskultur er et reelt problem. Og hvis mange nok tviler på det, står norske studenter svakere i møte med det autoritære identitetspolitiske tankegodset som legitimerer ukulturen. Som alle andre trender fra USA importeres dette tankegodset også til Norge, og har allerede begynt å sive frem, for eksempel på Kunsthøgskolen i Oslo. (S44, Tande, 2022b)

Her legger Tande inn meningsinnholdet «[autoritært identitetspolitisk tankegodset]» i begrepet «kanselleringskultur», noe vi også så var tilfellet i definisjonen av «woke» i forrige underkapittel. I tillegg påstår han at kanselleringskulturen har begynt å «sive frem» i Norge, og at vi ikke kan tvile på at kulturen er et reelt problem. Da vil «norske studenter», ifølge Tande, stå svakere i møte med denne kulturen. I en artikkel fra 2021 kan vi se at kanselleringskulturen ikke bare har «begynt å sive frem», men «også [har] fått fotfeste i Norge», etterfulgt av et eksempel fra NTNU:

Pensumstridighetene i Oslo og i Bø kan ses som uttrykk for den framvoksende Woke-bevegelsen i den vestlige verden, særlig i USA. En annen side av denne bevegelsen er cancel-kulturen. Den har også fått fotfeste i Norge etter at NTNU i Trondheim vedtok å avskjedige førsteamanuensis Øyvind Ekrem fra jobben sin fordi han hadde uttalt seg til nettstedet Resett om norsk flyktningpolitikk. (S28, Folgerø, 2021)

Folgerø trekker først og fremst inn «pensumstridighetene» i Oslo og i Bø som en side ved woke-bevegelsen. Hendelsene handlet om studenters ønske om å revidere og såkalt «avkolonisere» pensum i et forsøk på å øke representasjon og ta et oppgjør med rasisme og kolonialisme (se Trædal, 2020). Her bruker ikke Folgerø navnet på skolene det gjelder (Kunsthøgskolen i Oslo og friluftsstudiet i Bø), men antyder heller at «avkolonialisering av pensum gjelder *hele* Oslo og Bø.

Videre hevder Folgerø at «cancel»-kulturen *er* en side av «Woke-bevegelsen», men at pensumstridighetene *kan* ses på som uttrykk for woke. Med andre ord ser det ut til at Folgerø mener at kanselleringskulturen er godt etablert i Norge, og at dette er en sannhet (lav modalitetsgrad), men at han er noe mindre bastant når det gjelder koblingen mellom pensumstridighetene og woke-bevegelsen (høyere modalitetsgrad). Her kan vi altså legge merke til noen diskursive ustabiliteter innad i kanselleringsdiskursen til *Subjekt*, samtidig som både Tande og Folgerø skriver at kulturen *er* i Norge – om enn i varierende grad. Det er også

interessant å legge merke til at eksemplene fra både Tande og Folgerø handler om studenter og universitetene, men at de likevel skriver at kanselleringskulturen er i «Norge» og ikke i «norsk akademia». Dette antyder at «problemet» er landsomfattende, og ikke spesifikt for et bestemt felt, som for eksempel kunstfeltet og akademia. Samtidig påpeker Tande at det er «norske studenter» som vil stå svakt i forhold til kanselleringskulturen om en tviler på dens eksistens. Han legger dermed noen føringer for hvem som vil påvirkes av kanselleringskulturen, selv om han også sier kulturen kan «importeres» til Norge generelt. Kanskje mener han studenter representerer Norges fremtid, og derfor bør vi være spesielt bekymret for denne gruppen?

Jeg ser altså en litt annen «definisjonsstrategi» av kanselleringskultur enn av woke. Kanselleringskulturen blir oftere definert i forbindelse med hva det ikke er, at noen har definert begrepet feil eller tillagt begrepet feil eksempler. Gjerde skriver at det *ikke* handler om progressive verdier, men heller «ekstremister» som forsøker å få «folk» sparket. Vanebo mener kritisering av J. K. Rowling *selvfølgelig ikke* er kanselleringskultur, men heller scenenekt, boikott og drapstrusler. Kulturen er dermed alvorlig og skummel, og den både finnes i Norge (om enn i ulik grad blant skribentene) og er et *reelt problem* i Norge. Det er med andre ord liten uenighet rundt kanselleringskulturens problematiske sider.

Både woke og kanselleringskultur defineres i negative ordlag til tross for visse variasjoner innad når det gjelder alvorlighetsgrad (godhetsposering eller et samfunnsproblem) og plassen fenomenene utspiller seg (i akademia eller i Norge generelt). I begge definisjonene skaper *Subjekt* dessuten en sannhetseffekt om at de har det *sanne* meningsinnholdet og den *rette* forståelsen av begrepene og plassen de har i en norsk kontekst. Spørsmålet om hvem som står bak woke og kanselleringskultur er derimot ikke blitt belyst ennå, men en sentral diskursiv regularitet i *Subjekts* kritiske diskurs. Her har *Subjekt* flere mulige svar (f.eks. antirasister, sameaktivister, studenter eller en udefinert gruppe).

5.2 Hvem er de woke og kanselleringsaktivistene?

I dette delkapitlet skal jeg undersøke *hvem Subjekt* påstår er de woke og de som kansellerer. Delkapitlet har også til hensikt å legge et grunnlag for å forstå antagonismen i diskursen bedre, siden vi kan se hvem *Subjekts* antagonister er. En sentral diskursiv regularitet er hvordan de woke fremstilles. Her er Faircloughs transitivetsbegrep relevant: Hvordan

forbindes (eller ikke forbindes) woke og kanselleringskulturen med subjekter og objekter? *De som kansellerer* blir ikke – i mitt materiale – nevnt med navn, og fremstilles som oftest som ulike grupperinger av folk, en gruppering som noen ganger nevnes (f.eks. «antirasistene»), og andre ganger ikke (f.eks. de som kansellerer eller «[en person] ble kansellert»). Her gjør Laclau og Mouffes tanker om gruppedannelser og myten om samfunnet seg gjeldende (i Jørgensen & Phillips, 1999): Fra hvilket perspektiv kjemper man om hva myten om samfunnet skal inneholde (f.eks. et liberalt, feministisk eller antirasistisk perspektiv)? Laclau og Mouffe mener at gruppen konstitueres i kontrast til andre grupper (ibid.; Mouffe, 1993). I det følgende skal jeg kartlegge hvordan den andre gruppen konstitueres i *Subjekts* woke- og kanselleringsdiskurs.

5.2.1 De woke enkeltpersonene

De gangene *Subjekt*-skribentene navngir de woke, foregår det ofte i form av debattinnlegg der de kommer med motsvar til «de wakes» innlegg og uttalelser i *Subjekt* eller andre aviser. Det er også verdt å legge merke til at de navngitte enkeltpersonene ikke *direkte* blir kalt woke, men likevel som en slags representant for de woke. I sitatet under ser vi at spaltist Pål-Henrik Hagen skriver et motsvar til «student» Maria Steen Sydows artikkel som kommenterte *NRK*-serien «Gutter mot verden» sine intervjuer med noen gutter som Sydow mente ikke anerkjente at de er den privilegerte gruppen¹⁴ (S36, Hagen, 2022a). Innledningsvis presenterer Hagen Sydow som «student», uten at det står hvor eller hva hun studerer. I Sydows artikkel i *Subjekt*, derimot, står følgende fotnote i slutten av artikkelen hennes: «*Skribenten er aktiv i Oslo SV, Amnesty og Oslo Pride, men skriver som privatperson*» (Sydow, 2022). Om hun hadde blitt kreditert med dette i Hagens artikkel, kunne det gitt Sydow en annen troverdighet som mottaker av hans kritikk. Ved å konstruere Sydows identitet *kun* som en «student», trenger verken Hagen eller leseren å forholde seg til hennes politiske eller aktivistiske side. Under kan vi se et utdrag fra Hagens motsvar:

Sydows tekst gjengir en rekke kjente påstander fra såkalt kritisk teori: queer teori, feministisk teori, kjønnsteori, kritisk raseteori, og så videre. Felles for dem alle er et enøyd fokus på

¹⁴ Innlegget ble først publisert på *Jeune.no*, deretter i *Subjekt* (se Sydow, 2022). Sydows artikkel inneholder ikke begrepene «woke» og/eller «kanselleringskultur», og er derfor ikke en del av datamaterialet. Dette peker dessuten mot en interessant tendens vi også så Fairclough skrev angående politisk korrekthet: «de woke» kaller seg eller bruker ikke nødvendigvis disse ordene selv.

undertrykkelse, og at de viktigste kategoriene i verden er rase, kjønn og legning. [...] Følgerne av kritiske teorier blir gjerne kalt «woke». (S36, Hagen, 2022a)

Sitatets siste setning er hentet fra et stykke ned i artikkelen, men inkluderes for å illustrere argumentasjonsprosessen. Først presenteres Sydow som en som «gjengir» påstander fra kritisk teori, og bruken av det aktive verbet «gjengir», gjør henne til en aktiv aktør i setningen. Deretter blir «påstandene» i kritisk teori den aktive aktøren, og Hagen påpeker at en fellesnevner ved «påstandene» er et «enøyd fokus på undertrykkelse». At den aktive aktøren her veksler fra Sydow til «påstandene» kan etterlate leseren med et inntrykk av at Sydow støtter nettopp disse påstandene. Sydow kalles ikke «woke» direkte, men lenger ned i artikkelen står det at «følgerne av kritiske teorier blir gjerne kalt 'woke'». Her kan vi se at det er snakk om flere følgere av kritisk teori, ikke bare Sydow. Vi vet ikke hvem disse tilhengerne er, men vi kan tenke oss at Hagen mener at Sydow er en av dem. Her foregår det en slags skjult ideologisk argumentasjon som forsøker å degradere hennes troverdighet og argumentasjon. Overgangen mellom aktørformene gjør at Hagen ikke kan anklages for et spesifikt «angrep» mot Sydow, men heller mot alt det som «gjerne blir kalt 'woke'». Dette utsagnet må vi dessuten ta litt tak i. Bruken av «gjerne» modifierer utsagnet, og gjør det vanskelig å argumentere mot. Følgelig fremstilles utsagnet som en sannhet, også fordi det ikke er en aktiv aktør i setningen. Om Hagen hadde skrevet «følgerne av kritisk teori kaller jeg 'woke'», hadde den transitive handlingen fått et subjekt, og ytringen kunne dermed oppleves som mer subjektiv (og mindre sann). Ved å både mystifisere de woke, og mystifisere hvem som kaller de woke, for «woke», kan Hagen gi inntrykk av å være en troverdig formidler av hvem som er de woke og hva dette innebærer.

En lignende diskursiv strategi som Hagen bruker ser vi også i Vebjørn Vanebos kommentar til Gunnar Tjomlids innlegg på bloggen hans, *Saksynt*. I blogginnlegget kritiserer Tjomlid blant annet Danby Choi (sjefredaktør i *Subjekt*) og Kjetil Rolness (spaltist i blant annet *Subjekt*) for å bidra til spredning av hatytringer. Vanebos kommentar er en av flere innlegg og kommentarer i *Subjekt*, *Nettavisen*, *Twitter* og *Facebook* i tiden som fulgte etter terrorskytingen i Oslo 25. juni 2022. Mediene var opptatt av hva skytingen var et resultat av: hatkriminalitet mot LGBT, radikaliserings og islamisme eller psykose? På den andre siden så enkelte terrorhandlingen som et resultat av høyresidens «anti-woke» innflytelse på samfunnsdebatten. Gunnar Tjomlid skrev at: «*Kampen mot 'woke' er derfor lavgradig*

terrorisme», ettersom at «*de moderates stemme legitimerer de mer ekstreme ytringer*» (Tjomlid, 2022a; 2022b). Vanebo kommenterer Tjomlids utsagn i *Subjekt*:

Heldigvis for Tjomlid er hans egen kritikk av meningsmotstandere «legitim». Ifølge ham selv. Denne legitimiteten strekker seg dessverre ikke til dem han er uenig med. De lider betimelig nok av «skummel naivitet». Som alltid med woke-aktivister er innskrenkning av både ytringsfrihet og ordskiftet tross alt lett å forholde seg til når man ikke er opptatt av prinsipper, og spesielt så lenge det kun rammer de man ikke liker. (S63, Vanebo, 2022b)

Ifølge Vanebo er Tjomlids kritikk av meningsmotstandere og hans påstand om at disse lider av «skummel naivitet», noe som tilsynelatende kan representere flere «woke-aktivister». Igjen får vi en overgang fra en navngitt enkeltperson til et «man», en gruppe av woke personer. Denne overgangen konstrueres med at Tjomlid angivelig delegitimerer meningsmotstanderes kritikk, og at dette kjennetegner «woke-aktivister» som innskrenker ytringsfriheten til «de man», ikke bare «Tjomlid», ikke liker. Jeg tolker denne «mystiske» overgangen fra enkeltperson til «woke-aktivister» og de woke, som en sentral diskursiv regularitet i *Subjekts* woke- og kanselleringsdiskurs. Gruppen som konstitueres som de woke er derfor fortsatt en ukjent gruppe selv om vi får navn på enkelte «representanter» for denne gruppen. I en artikkel fra 2021, som inngår i den nevnte avkoloniseringsdebatten, finner vi nok et eksempel på en slik overgang. Vanebo tar denne gangen utgangspunkt i Norges musikkhøgskole:

På Norges musikkhøgskole [NMH], akkurat som på Kunsthøgskolen i Oslo, virker studenter [...] å ville holde [avkoloniserings]debatten unna «polarisering» (les: skikkelig debatt). Derfor er det bra at vi nå får et navn på en student som støtter avkoloniseringen av Norges musikkhøgskole. Han heter Bendik Sells, og dessverre er innlegget bare bekreftende for at avkolonisering ikke har en metode eller objektive kriterier å skilte med, og at den er et pseudovitenskapelig trendbegrep fra humaniora med klar politisk slagside. [...]. Sells neste argument er en tankefeil. [...]. For det er enda en tankefeil som woke-aktivister, nå også på NMH, ofte bruker: Du dømmes etter posisjon istedenfor poeng. (S13, Vanebo, 2021b)

Artikkelen til Vanebo kommenterer Sells' tidligere innlegg mot en annen skribent i *Subjekt*, nemlig Vebjørn Pedersen (som også var blant de fem Khio-studentene) (se Sells, 2021; Pedersen, 2021). Det er flere diskursive konstruksjoner som gjøres her, blant annet avvisningen av argumentet om polarisering gjennom poengteringen av at det *egentlig* betyr «skikkelig debatt». Han støtter i utgangspunktet musikkstudenten Sells som «står frem» som

forsvarer. Likevel er ikke Vanebo fornøyd med argumentasjonen og måten han debatterer på. Hans ene argument kalles «en tankefeil», og forfatteren mener innlegget bekrefter at avkoloniseringsbegrepet er pseudovitenskapelig. Enda «en tankefeil» ser vi når Sells kritiserer Pedersen for å ikke vite hva som skjer på NMH siden han ikke går der selv (se S13, Vanebo, 2020b), drar Vanebo opp parallellen til «woke-aktivister». Her ser vi igjen eksempler på at Sells *ikke direkte* omtales som en woke-aktivist, men heller at hele «NMH» bruker woke-aktivisters «tankefeil» om å bedømme noen «etter posisjon og ikke poeng». Begge eksemplene i dette delkapitlet understreker hvordan *Subjekt* har en udefinert forståelse av hvem de woke og de som kansellerer faktisk er. Hvordan disse udefinerte gruppene videre konstrueres, vil jeg ta for meg i følgende underkapittel.

5.2.2 En flytende masse av woke- og kanselleringsaktivister

I forlengelsen av mystifiseringen av de woke, omtaler *Subjekt* også de woke og de som kansellerer som en slags flytende masse av folk. I tillegg omtales denne gruppen gjennomgående negativt i *Subjekts* artikler. Avsnittene under vil undersøke disse poengene, og knytte dem til teoriene til Fairclough og Laclau og Mouffe.

Som vi har sett i innleggene over, og som vi skal se gjennomgående i analysen, er *Subjekt* sentrale bidragsytere i woke- og kanselleringsdebatten. Bidraget har derimot hatt sin pris: «Vi i *Subjekt* har stått i så mange stormer, blitt kalt så mange stygge ting. Woke-aktivister har forsøkt å scenenekte, boikotte og utestenge oss fordi vi talte 'woke' midt imot for få år siden, og fortsatt» (S92, Choi, 2022e). Sjefredaktøren, Danby Choi, trekker her frem «woke-aktivister» som noen som har forsøkt å utestenge avisen på grunn av *Subjekts* kritikk av woke både for få år siden og i dag. For å forstå sitatet, kan vi se det i lys av Faircloughs transitivitetsbegrep. «Vi i *Subjekt* har [...] blitt kalt så mange stygge ting» får *Subjekt* til å framstå som offeret i situasjonen. Her legges det ikke vekt på hva som har ført til kritikken de har mottatt, men heller konsekvensene det har fått for *Subjekt*. På den måten tilsidesettes prosessene som har ført fram til kritikken (Fairclough, 1995b).

I Chois uttalelse kan vi også legge merke til at konstruksjonen av *seg selv* sammenlignes med en martyr som står opp mot presset fra woke-aktivistene Avisen har, ifølge Choi, stått på sitt og trosset de wokes kanselleringsforsøk, selv om det er interessant å merke seg at Choi utelater ordet «kansellering», og heller bruker begrepene «scenenekte, boikotte og utestenge».

I sitatet skaper *Subjekt* en sannhetseffekt om at de har blitt kalt mye fælt, noe som også skaper en sympati for dem. I tillegg til å ikke si noe om årsaken til harseleringen, får vi heller ikke greie på hvem som har kommet med de ulike uttalelsene. Choi generaliserer derimot gruppen og kaller dem kun for «woke-aktivister». Gruppen er derfor både udefinert, og den konstrueres samtidig som «de andre» (se kapittel 7), og står dermed i motsetning til et «oss» vi har sympati med. «De andre» forsøker, ifølge Choi å «scenenekte, boikotte og utestenge» *Subjekt*, altså kansellere dem. Chois negative framstilling av denne gruppen, føyer seg inn i rekken av negative konstruksjoner av de woke. På den måten ser det ut til å være bred enighet innad i *Subjekts* kritiske diskurs når det gjelder å konstruere wokeaktivister som noe negativt.

«De andre» er ikke nødvendigvis kun de som kansellerer, men Vanebo kan denne gruppen også være de som sier at kanselleringskultur ikke finnes: «[...] Trauste forsøk på å benekte at fenomenet i det hele tatt eksisterer, har lenge vært normen, og forsøkene kommer gjerne også fra dem som liker å bruke nettopp kansellering som virkemiddel» (S81, Vanebo, 2022c). Her ser vi lignende kritikk av de som mener at kanselleringskulturen ikke eksisterer, slik vi også så i 5.1.2. I dette sitatet, derimot, står det at de som «benekter» at kanselleringskulturen eksisterer også kommer fra de som kansellerer, eller «liker å bruke nettopp kansellering som virkemiddel». De som påstår at kanselleringskultur ikke finnes, er altså folk man bør være oppmerksom på, ifølge forfatteren.

Vanebo skriver ikke hvem «dem» er i avsnittene som følger, men han kommer med et annet eksempel der vi får et innblikk i hvem som kansellerer: «[Kihl] avfeier eksempelvis sakskomplekset rundt kunstneren Tonje Gjevjon, som har blitt kansellert fra flere utstillinger på grunn av trangsynte aktivistkollegaer og feige gallerister» (S81, 2022c). Her ser vi at kunstner Tonje Gjevjon «har blitt kansellert» – ikke *av*, men *på grunn av* – kollegaer og gallerister. Lederredaksjonen skriver at grunnen til kanselleringen, som for øvrig omtales som «[e]t av de aller første tilfellene av kanselleringskultur i Norge, engang før det het *kanselleringskultur*», handlet om Gjevjons kritikk av transaktivismen: «Den lesbiske kunstneren [...] har gjennom flere år uttalt seg kritisk til transaktivismen. Siden har hun urimelig vært stemplet som en ‘transfob’» (S38, Lederredaksjonen, 2022a). Her omtales kanselleringsaktivistene som en mer definert gruppe enn vi har sett i tidligere sitater, men termen kan likevel sies å være vag og generell ettersom ingen personer, andre enn offeret, navngis. Slik skapes også en sympati med nettopp offeret Gjevjon, på samme måte som i

eksempelet over. Gruppen stemples også som blant annet «trangsynte» og «feige», altså en gruppe du ikke vil være en del av eller ha sympati med.

Enda en gruppe innenfor kunstfeltet omtales i *Subjekts* woke- og kanselleringsdiskurs, nemlig de unge:

Men at kunsten politiseres har langt mer katastrofale følger når man forstår det på min måte, altså som en ekstern politisering, fordi ikke all kunst er «samfunnsengasjert» eller politisk. Dette handler om at mange, særlig de unge og uerfarne debattantene, misforstår og leser kunstverk og kulturprodukter som politisk propaganda, nærmest. Dette er en «woke» måte å lese og forstå kunst og kultur på. Og basert på dette udugelige utgangspunktet krever de kunstverkene fjernet, slettet, utslettet, utestengt, cancelled. (S9, Choi, 2021a)

Det er både interessant hvordan den udefinerte gruppen «de unge» brukes sammen med ordet «uerfarne», og at denne gruppen «misforstår» kunst som *ikke* har til hensikt å være samfunnsengasjerende og politisk. Med andre ord leser de som er unge og uerfarne debattanter, kunst på en «woke» måte, ifølge Choi. Choi setter seg altså i en posisjon der han er den som kan lese kunst på *riktig* – altså *ikke* woke – måte, samtidig som han trekker frem de unge som mindre evnet til å forstå kunst. Det «udugelige utgangspunktet», mener Choi, har katastrofale følger som blant annet utestenging og kansellering. At man heller ikke får vite hvem som befinner seg i gruppen Choi snakker om, kan også bidra til at deres mening ikke kan anses som gyldig.

Fairclough skriver at «[i]mpersonal representation of social actors can dehumanize social actors, instrumentally or structurally as elements of organizational structures and processes» (2003a, s. 150). Med andre ord kan representasjonen av de woke som ansiktsløse men farlige sosiale aktører, gjøre at leseren ser deres handlinger *som representanter for* woke og kanselleringskultur. Deres «woke» handlinger og «kanselleringsforsøk» ses ikke som enkeltmenneskers initiativer eller egne tanker, men som informert eller styrt av en større, organisert struktur.

I tillegg omtales denne gruppen gjennomgående negativt i *Subjekts* artikler. Ifølge Laclau og Mouffe konstruerer de dermed en *utside*, samtidig som egen gruppeidentitet forsterkes. Ved å framstille woke- og kanselleringsaktivister som ansiktsløse og en gruppe du ikke vil være en

del av, forsterkes *Subjekts* perspektiv på saken. Derfor virker det faktisk ofte irrelevant for *Subjekt* å slå fast nøyaktig *hvem* som er woke eller *hvem* som kansellerer, utover det at disse menneskene representerer et tankesett, en «ideologi» og en *struktur*. På den måten kan de også sikte til «det offentlige ordskiftet» som en sosial aktør som skremmer både unge, forskere og meningsbærere generelt, som i Henrik Asheims utsagn i *Subjekt*-journalist Peter-André Hegg's artikkel: «Jeg er bekymret for at det offentlige ordskiftet skremmer unge, forskere og meningsbærere bort fra å delta i den demokratiske debatten og formidle forskningsresultatene sine» (Henrik Asheim i S46, Hegg, 2022a). På samme vis kan intervjuobjektet til Krogh sikte til «nordmenn» som aktør for de woke uten ytterligere spesifikasjoner: «[samisk podkaster] Isalill Kolpus er lei super-woke nordmenn som påstår at samer bare er som nordmenn» (S39, Krogh, 2022b).

Oppsummering

Oppsummert kan delkapitlet gi svar på det første forskningsspørsmålet, a) *Hvilke meningsinnhold legges i woke og kanselleringskultur, og hvem er de woke og de som kansellerer, ifølge Subjekt?* Vi ser at wokediskursen har visse diskursive regulariteter, som at «woke» innebærer en rekke temaer som generelt peker på en «spenning i samfunnet», herunder å se rasisme der det ikke finnes, innebære et syn på likt utfall fremfor like muligheter (resultatlikhet), kritisk raseteori og en moraliserende identitetspolitikk. Det varierer hva artikkelforfatterne kaller woke, om det er en form for aktivisme, bevegelse eller, det som brukes mest: en kultur, ideologi og woke uten et suffiks. Kanselleringskulturen kalles hovedsakelig kanselleringskultur, med mindre det er snakk om en «kanselleringsprosess» (der noen kanselleres) eller «kanselleringsaktivister» (de som kansellerer). Det er med andre ord en større enighet rundt hva begrepet *er* (en kultur) her, og innholdet er også nokså stabilt innad i kanselleringsdiskursen til *Subjekt*: det handler om utestenging, scenenekt, avlysning og drapstrusler. Mer spesifikt – på kunstfeltet – handler kanselleringskulturen om fjerning av bøker og politibeskyttelse på kunstutstilling, og – i academia – om press på arbeidsplassen.

Når det gjelder hvem som står bak, navngis sjeldent personer *direkte* som en woke-aktivist og aldri (i mitt materiale) som en kanselleringsaktivist. Derfor virker det faktisk ofte irrelevant for *Subjekt* å slå fast nøyaktig *hvem* som er woke eller *hvem* som kansellerer, utover det at disse menneskene representerer et tankesett, en «ideologi» og en *struktur*. Likevel kan *Subjekt* ha artikler som navngir de som tilsynelatende er tilhengere av woke, fordi avsnittene gjør

overganger fra enkeltperson til en del av flere «woke-aktivister» eller de woke. Samtidig er det en overvekt av fremstillinger av woke- og kanselleringsaktivister som subjektløse og en flytende masse av folk. Denne gruppen – de konstituerte andre – kan vi finne blant unge, de som sier kanselleringskultur ikke finnes, kunstnerkollegaer, nordmenn og det offentlige ordskiftet som sådan.

Når *Subjekt* fremstiller de som kansellerer og de woke som mystisk, fremmed og «subjektløs», skapes sannhetseffekten om at fenomenet er noe stort, svevende og en «spenning» i samfunnet vårt som vi må være på vakt for. Ifølge Laclau og Mouffe konstruerer de dermed en *utside*, samtidig som egen gruppeidentitet forsterkes. Framstiller seg selv som offer og martyr, mens den andre gruppa er et «dem». Så det blir «oss» mot «dem». I det neste kapitlet skal vi se enda mer på hva *Subjekt* mener vi må være vakt for, og hva vi må vokte over, på grunn av woke og kanselleringskulturens inntog og fremvoksende tilstedeværelse i Norge.

6 Nodalpunkter

I kartleggingen av *Subjekts* woke- og kanselleringsdiskurs, skal vi nå grave oss ned enda et lag, ved å prøve å finne ut hva som holder diskursen – disse tankene om woke og kanselleringskultur – sammen. Med andre ord, skal jeg i dette kapitlet analysere diskursens nodalpunkter. Her trekker jeg hovedsakelig på Laclau og Mouffes konsept om nodalpunkter og hegemoniske artikulasjoner, men også Faircloughs tanke om at diskursen skaper nodalpunkter i en dialektisk relasjon mellom språk og det sosiale inkluderes (se 2003a). Dette kapitlet er derfor sentralt med tanke på kapittel 8, der demokratimodellene til Habermas og Mouffe diskuteres, fordi vi her kartlegger hvilke samfunnsmessige tendenser og sosiale forhold som diskursen er opptatt av.

Gjennomgang av datamaterialet og kartlegging av ordenes innhold, har ført til at jeg har identifisert *tre nodalpunkter* som de andre tegn i *Subjekts* kritiske woke- og kanselleringsdiskurs får sin betydning i forhold til. Nodalpunktene er demokrati, ytringsfrihet og liberale verdier. Ifølge Laclau og Mouffe har nodalpunktene en universell strukturerende funksjon i diskursen (2001, s. xi), noe som vil si at organiseringen av *Subjekts* diskurs er et resultat av nettopp disse nodalpunktene. For eksempel, som vi skal se, strukturerer og konstruerer *Subjekts* tanker om «demokratiet» deres tanker om woke og kanselleringskulturen, og ikke omvendt. Vi snakker ikke lenger om de konkrete eksempler på hvem de woke er eller hva og hvem «som kanselleres», men heller hvordan woke og kanselleringskultur *påvirker* større samfunnsverdier, ifølge *Subjekt*. Kapitlet illustrerer tre hovedpoenger i *Subjekts* diskurs: 1) demokratiet og «uenighetsfellesskapet» er under press, 2) ytringsfriheten er et sentralt prinsipp, og 3) liberale verdier er et bedre demokratisk alternativ enn identitetspolitiske verdier. Disse har hvert sitt delkapittel, men på grunn av deres nære sammenheng med hverandre forekommer de også i hverandres kapitler.

6.1 Et demokrati og uenighetsfellesskap under press

Det første nodalpunktet, «demokratiet», har en fremtredende plass i *Subjekts* diskurs. Det er stor diskursiv stabilitet i artikuleringen av woke og kanselleringskultur som forstyrrende elementer i demokratiets opprettholdelse. Andre sentrale tegn som får sin betydning i forhold til dette nodalpunktet er påminnelsen om demokratiets goder, sosiale mediers

demokratiserende evne og uenighetsfellesskapet som demokratisk ideal. La meg starte med et illustrerende eksempel på kanselleringskulturens forstyrrelser for demokratiet:

Kanselleringskultur kan bli et alvorlig problem for demokratiet. Derfor fortjener de som er blitt utsatt for dette støtte. I stedet har de lenge blitt møtt med tvil fra dem som gjerne befinner seg trygt innenfor det politisk korrekte om at kanselleringskulturen ikke er et reelt problem. At frykten de har er ubegrunnet. «Vi har jo ytringsfrihet i Norge». (S31, Lederredaksjonen, 2021)

Her ser vi først og fremst at kun «demokratiet» brukes. Det spesifiseres med andre ord ikke *hvilket* demokrati, selv om siste setning kan antyde at det er snakk om det norske. Dette grepet er interessant, og kan tolkes som et forsøk på å skape en hegemonisk artikulasjon rundt kanselleringskulturens alvorlige påvirkning for *alle* demokratier. Det gjør kulturen farligere og utrygg. Bruken av «kan» viser derimot en lavere modalitetsgrad enn hvis man hadde sagt «kanselleringskultur *er* et alvorlig problem for demokratiet». Likevel kan valget av «kan» være en bevisst strategi for å antyde en usikkerhet i kulturens evne til å rukke ved demokratiet, noe som kan spille opp en frykt hos leseren. Dette kommer tydeligere frem i ønsket om å støtte de som «utsettes» for kanselleringskulturen – en gruppe vi ikke får vite hvem er, men som vi kan tolke utfra neste setning dreier seg om «de politisk ukorrekte». På den måten artikuleres en motsetning mellom «dem [som er] trygt innenfor det politiske korrekte» og de *modige* «utsatte [som fortjener] støtte». Ved å støtte denne gruppen, ser det ut til at Lederredaksjonen mener at vi kan redde demokratiet fra kanselleringskulturen.

Klammene rundt «Vi har jo ytringsfrihet i Norge» kan videre tolkes som en naivitet, sånn jeg leser Lederredaksjonen. Sitatets første setning kan vi derfor lese som opplysende: Demokratiet er kanskje i fare og kanskje har ikke Norge innsett dette ennå (kanskje på grunn av vår naive tro på ytringsfriheten), noe som gjør at *Subjekt* har et viktig (samfunns)oppdrag i å opplyse befolkningen om at kanselleringskulturen kan bli en stor utfordring. Men hvordan kan kanselleringskulturen bli et problem? Her kommer *Subjekts* tanker om sosiale medier og demokratiet inn. Demokratiets organiserende funksjon for woke- og kanselleringsdiskursen, strukturerer også diskursens omtale av sosiale mediers demokratisering av offentlig debatt. Her ser vi hvordan avisen trekker på ekstra-diskursive tendenser, men også hvordan woke og kanselleringskulturen spiller inn på og er en del av sosiale mediers spesielle logikk. Her illustrert med sjefredaktør Danby Choi:

Sosiale medier [...] har sørget for at vanlige mennesker nå kan delta i offentligheten, og det er i utgangspunktet bra. Men herfra handler det om å tolerere hverandre og å kunne leve sammen i et uenighetsfellesskap, som demokratiet jo er, uten å altfor enkelt ty til autoritære og elitistiske grep mot de utrente stemmene, mot stemmene vi ikke liker, eller for å få bukt med den «mektige» høyresiden, som ofte nok bare er en gjeng ressursvake net troll. (S9, Choi, 2021a)

Choi anerkjenner sosiale mediers positive sider (vanlige mennesker kan delta i offentligheten), noe han poengterer er «bra». Inkludering av flere stemmer kan altså sammenfalle med Lederredaksjonens poeng, der også *de politisk ukorrekte* kan nå, etter sosiale medier, også få ytre seg. Dette skal vi snart se flere eksempler på. Først må vi se på bruken av toleranse, som vi, i kapittel 4.1.1.3, ble trukket frem som del av avisens verdsett. Dette er dermed et sentralt tegn i diskursen, noe vi videre ser settes i forhold til «*uenighetsfellesskapet, som demokratiet jo er*». Her er vi inne på noe sentralt. Choi artikulere en hegemonisk *relasjon* mellom et uenighetsfellesskap og demokratiet, ved å utelukke alle andre betydninger av både et «uenighetsfellesskap» og «demokrati» med bruken av «jo». Disse to er med andre ord uløselig knyttet sammen, ifølge Choi.

Choi påpeker også at vi må tolerere «de utrente stemmene» og «stemmene vi ikke liker», og ikke «ty til autoritære og elitistiske grep». Det kan tenkes at han her sikter til både woke og kanselleringskulturens kjennetegn, der vi i kapittel 5 så at «autoritær» ble brukt om begge begrepene. Denne avfeilingen av «den mektige høyresiden» som problematisk, indikerer at Choi ikke finner netthets og sjikane som utfordrende nok til å få plass i demokratiet. Poenget understrekes med bruken av «ressursvake» foran «net troll», noe som gir et inntrykk av at selv denne gruppens ytringer ikke legitimerer kanselleringer.

Sistnevnte poeng finner vi også hos gjesteskribent Oda Oline Omdal og debattredaktør Mikkel Ihle Tande som eksemplifiserer, det jeg tolker som «den mektige høyresiden», med henholdsvis Andrew Tate og Kanye West. Førstnevnte, Omdal, trekker frem den kontroversielle influenseren Andrew Tate som eksempel på kanselleringskultur. Hun skriver at Tate «har hatt kvinnefiendtlige holdninger, og [han] mener at verden styres av en politisk elite. I stedet for å ta debatten om holdningene og meningene hans i offentligheten, stenges han ute fra sosiale medier» (S90, Omdal, 2022). Hvis vi husker tilbake på Faircloughs transitivetsbegrep, ser vi at Tates handlinger som førte frem til kanselleringen uttrykkes eksplisitt («*kvinnefiendtlige holdninger*»), om enn i formildende ordlag («holdningene og

meningene») i neste setning. Likevel kan bruken av «fiendtlig» understreke Omdals poeng om at *selv han bør* ikke utestenges fra sosiale medier. Videre skriver hun også, i likhet med Choi, at vi «bør» tilrettelegge for et «uenighetsfellesskap [hvis ikke kan] disse meningene [som Tates] forsvinne ned i ekkokammere og bli enda mer ekstreme». Igjen ser vi en lavere modalitetsgrad («kan»), noe jeg også her vil argumentere for at skaper en større usikkerhet rundt kanselleringskulturens skumle påvirkning på demokratiet og uenighetsfellesskapet.

Tande, på sin side, trekker frem den kontroversielle artisten Kanye Wests utestengelse fra Twitter etter antisemittistiske ytringer, der artikkeltittelen lyder: «Folk som Kanye West må konfronteres, ikke kanselleres». Tande har dermed samme poeng som Choi og Omdal, noe som antyder en diskursiv stabilitet. Men han trekker også frem en mulig konsekvens at kansellering av ytringer:

Nå har Kanye West kjøpt opp det sosiale mediet Parler, kjent for å praktisere full ytringsfrihet. De få som utestenges fra det gode selskap, finner altså sammen i sitt eget ekkokammer for ytterligere radikaliserings. Slik blir offentligheten mer fragmentert, og den demokratiske dialogen svekkes. (S85, Tande, 2022e)

Vi ser altså at West kjøpte opp et annet sosialt medium etter utestengelsen fra Twitter, et medium som Tande bemerker har «full ytringsfrihet». Dermed antydes kanselleringskulturens avmakt, fordi den får *uansett ikke* bukt med kontroversielle hatytringer fordi muligheten for et «ekkokammer» er til stede. Om vi fjerner ytringer fra «offentligheten» svekkes «den demokratiske dialogen», ifølge Tande.

Eksemplene illustrerer nodalpunktet demokratiets forstyrrelser og press fra kanselleringskulturen. Presset utspiller seg særlig på sosiale medier, som i utgangspunktet har bidratt positivt til en demokratisering av offentlig debatt, ifølge Choi, men der kansellering av «stemmer» er negativt. Vi bør heller etterstrebe uenighetsfellesskap, som Choi for øvrig setter i likhetstegn med demokratiet, og at alle stemmer (selv kontroversielle) får plass i «det gode selskap».

6.2 Den prinsipielle ytringsfriheten

Det andre nodalpunktet jeg har identifisert, er «ytringsfrihet». I likhet med «demokrati», er dette både noe som trues av woke og kanselleringskulturen, og noe vi må forsvare og verne.

Jeg kaller nodalpunktet «ytringsfrihet» selv om *Subjekt* noen ganger poengterer at det er *ytringskulturen* som er truet av woke og kansellering fordi *ytringsfriheten* er såpass sterkt juridisk vernet i Norge. Likevel nevnes «ytringsfrihet» langt flere ganger enn *ytringskultur* i datamaterialet (216 mot 13 ganger). Det er derfor relevant å undersøke nodalpunktet «ytringsfrihet» nærmere, der *ytringskultur* heller kan kalles et *tegn* innenfor dette nodalpunktet. Jeg finner tre hovedpoenger i dette nodalpunktet: 1) *ytringsfriheten* er truet i Norge, 2) svekkes *ytringsfriheten*, svekkes fremgangen i samfunnet, og 3) den må derfor vernes prinsipielt.

Det første punktet, *ytringsfrihetens* truede posisjon i Norge, kan stride med det *Norges Offentlige Utredning* (NOU: 9, 2022) konkluderte med angående *ytringsfrihetens* sterke status i Norge, som jeg nevnte i bakgrunnskapitlet. Denne motsetningen i hva samfunnsdebatten, herunder *Subjekt*, skriver angående *ytringsfrihet*, og det den offentlige utredningen konkluderer med, kan spaltist Kjetil Rolness belyse. *Ytringsfrihetskommisjonen* bestod nemlig av blant annet ham. Han illustrerer her, på oppsummerende vis, hva *ytringsfrihetens* press og samtidige paradoksallitet, består i:

Så her er paradokset for *Ytringskommisjonen*: Mens vi har sittet i ly og diskutert ordlyden i paragraf 185, hatytringsparagrafen, har debatten om *ytringsfriheten* stormet utenfor. De fleste vil være enig i at *ytringsfriheten* i Norge aldri har vær[t] større enn i dag. Men vi har heller aldri sett så mange avisoverskrifter av typen: «*Ytringsfriheten* er truet.» «*Ytringsfriheten* er under press.» «*Ytringsfriheten* er kneblet.» Og hva snakker man om da? Ikke *ytringsfrihet* i juridisk forstand, men om det uformelle *ytringsrommet* – *ytringskulturen*, eller *ytringsklimaet*. Det handler ikke om hva som er lov å si, men hva man kan si uten å bli truet, hånet, stemplet, eller utstøtt av sin gruppe. (S17, Rolness, 2021)

Selv om *ytringsfriheten* beskrives som at den «aldri har vært større enn i dag», er det likevel en aktuell problemstilling at den uformelle *ytringsfriheten*, nærmere bestemt *ytringskulturen*, er truet, ifølge Rolness. Men hvorfor skriver ikke *Subjekt* da oftere og mer konsekvent «*ytringskultur*»? Det er interessant at avisen er klar over hva vi *egentlig* snakker om *ytringskultur*, men likevel i de aller fleste tilfeller velger ordet «*ytringsfrihet*» isteden. Valget kan tolkes som at «*ytringsfrihet*» har større argumentativ tyngde i kraft av å være en verdi og menneskerettighet, enn det «*ytringskultur*» har. Dermed kan den kanskje fungere mer virkningsfullt og gjør kanselleringskulturen mer truende og farlig. En lignende distinksjon

mellom ytringsfrihet og ytringskultur finner vi hos gjesteskribentene Arnfinn Pettersen, Sylo Taraku, Eirik Løkke og Morten Guldborg (S26, 2021):

Ytringsfriheten er under press. Truslene kommer fra flere hold; autoritære på høyresiden, woke-inspirerte på venstresiden, i tillegg til religiøse ekstremister, for å nevne noen. Den globale trenden merker vi også på den offentlige debatten i Norge. [...]. Organisasjonene har forenet krefter fordi ytringsfrihet er fundamentet for ethvert liberalt demokrati. Men det er ingen garanti. For mens ytringsfriheten står sterkt i Norge, formes den offentlige samtalen i stor grad av ytringskulturen. Mens ytringsfrihet i formell forstand dreier seg om juridiske begrensninger (de jure), er ytringskulturen mer et uttrykk for ytringsfrihetens reelle tilstand (de facto). (S26, Pettersen et al., 2021)

Her ser vi til og med en definisjon av begrepene, der ytringskulturen forklares som ytringsfrihetens «reelle tilstand». Spørsmålet som reiser seg er: Burde ikke kanselleringskultur og, som nevnes her: de «woke-inspirerte på venstresiden», heller omtales som et problem for *ytringskulturen* og ikke for *ytringsfriheten*? Det er, som nevnt innledningsvis, bemerkelsesverdig mange ganger ytringsfrihetsbegrepet brukes isteden. Hvordan kan dette tolkes? Faircloughs poeng om at nodalpunktet oppstår i det dialektiske forholdet mellom diskurs og det sosiale, kan bidra til å forstå dette bedre. *Subjekts* diskurs påpeker at woke og kanselleringskultur er en trussel for ytringsfriheten, og dette eksemplifiseres og konkretiseres i det sosiale og kulturelle, altså det hverdagslige livet som handler om folks *opplevelser av ytringsfriheten* – det som også kan kalles ytringskultur (som innebærer kansellering og følelsen av selvsensur fordi «samfunnet er for woke»). Nodalpunktet «ytringsfrihet» oppstår i dette spennet, fordi det er dette som organiserer denne dialektikken – dette samspillet mellom diskurs og det sosiale. Hvordan støttes så argumentene om en truet ytringsfrihet? Et bestemt funn fra en rapport utført av *Opinion* (2021) brukes aktivt som en slik støtte:

Vi ser kanselleringskulturens effekt i alt fra politikk til fri forskning og kunst, i spørsmål om representasjon, humor, film og tv og i ordskiftet for øvrig. Det er en gjennomgående idé, eller snarere misforståelse, at ytringsfriheten skal brukes ansvarlig og til riktige formål, men ytringsfriheten er ikke en konsensusmekanisme. Det er en prinsipiell rett som tilhører oss alle, og som det er viktig å forsvare. Funnene i Ung 2022 underbygger dette. Hvis halvparten av alle som vokser opp nå ikke tør å være åpne, ærlige og nysgjerrige har fellesskapet et stort problem. (S30, Vanebo, 2021f)

Først og fremst skriver Magnus Vanebo at ytringsfriheten ikke er en konsensusmekanisme, og vi kan altså tolke dette som at han også mener demokratiet skal tilrettelegge for et «uenighetsfellesskap». Når han snakker om kanselleringskulturens effekt «i ordskiftet for øvrig», kan dette kobles til «funnene i Ung 2022», som han nevner et par setninger senere. En rapport utført av *Opinion* (2021) viste blant annet at 52 prosent av unge ikke tør å ytre seg fordi samfunnet er for opptatt av hva som er politisk korrekt – et funn flere *Subjekt*-artikler i materialet mitt har skrevet om (S30, Vanebo, 2021f; S31, Lederredaksjonen, 2021; S32, Hegg, 2021; S34, Jakobsen, 2022; S44, Tande, 2022b; S53, Choi, 2022b; S55, Gjerde, 2022). Derfor skriver Vanebo indirekte at dersom tallene er representative, altså at «halvparten av alle som vokser opp nå» ikke tør å bruke *ytringsfriheten*, så har vi «et stort problem» (S30, 2021f). Dette poenget gjenspeiles i Rolness' artikkel, som trekker frem et utsagn av lederen i Ytringsfrihetskommisjonen, Kjersti Løken Stavrum: «Selvsensur er det største ytringsfrihetsproblemet», noe hun uttalte «i fjor [2020]», hvorpå Rolness skriver at «det har neppe blitt mindre» (S17, 2021). Jakobsen spinner videre på denne antakelsen, kommenterer også Ung 2022-funnet, og skriver at:

En av grunnene til at mange vegrer seg for å bruke sin ytringsfrihet, er woke-ideologien vi har importert fra USA de seinere årene. Denne er utvilsomt en av de største truslene mot ytringsfriheten og fri demokratisk diskurs i dagens samfunn, på lik linje med høyreekstremisme, filterbobler og ekkokammer. (S34, Jakobsen, 2022)

Selvsensur og woke-ideologien er altså de største truslene mot ytringsfriheten, ifølge Rolness og Jakobsen. Hvilke konsekvenser har dette? Choi og andre artikkelforfattere peker på en svekket fremgang som mulig konsekvens:

Ingen vet hvilke meninger som beveger samfunnet fremover, men selv er jeg overbevist om at det skjer i den åpne debatten. Her skal meninger, analyser, idéer, statistikker og andre forhold bringes til torgs, i troen på at samfunnet tar de beste beslutningene gjennom å være informert om hva det består av. (S22, Choi, 2021b)

Her får vi en begrunnelse for hvorfor ytringsfriheten er så viktig som den er – vi vet ikke hva slags fremganger vi går glipp av ved å tie meninger eller «oppfordre» til selvsensur. Alt fra forskning til idéer må få slippe til i «den åpne debatten», og dette er Choi ikke bare positiv til,

men *overbevist om* er for det beste. Denne holdningen underbygges – ikke overraskende – av Lederredaksjonen (der Choi jo er sjef):

Ytringsfriheten har aldri vært til for å verne de politisk korrekte. De har alltid vært trygge innenfor common sense. Det er de som nettopp utfordrer common sense som har blitt korsfestet, hengt, druknet, brent, steinet og kansellert. Hvordan skal vi da få ny innsikt, kunnskap, forskning, kunst, og så videre? (S31, Lederredaksjonen, 2021)

Det er interessant hvordan ytringsfriheten forklares så uanstrengt, men likevel bastant: bruken av «har aldri», at de politisk korrekte «har alltid» og at de som utfordrer «har blitt» gjør andre tolkninger av ytringsfriheten vanskelig å foreta seg i denne passasjen. Det er ingen tvil om at ytringsfriheten er et gode, ifølge Lederredaksjonen, tilsynelatende fordi vi på ingen andre måter kan «få ny innsikt» (S31, 2021). Lignende poeng finner vi også hos gjesteskribent Ingeborg Molteberg: «Åpen dialog og diskusjon ut ifra underliggende prinsipper burde dominere. [...] For å sitere dikteren Emily Dickinson: ‘Å ernære seg på Tilbakeskritt – Svekker – Fremgangen’» (S47, Molteberg, 2022). Her artikuleres fremgang som en motsetning til kansellering. Derfor virker det viktig for artikkelforfatterne å tale for et sterkt, prinsipielt vern av ytringsfriheten. Men det betyr ikke at de ikke anerkjenner at dette er vanskelig, som vi kan se i sitatet under.

Å forsvare ytringsfriheten er en vanskelig, prinsipiell øvelse. Den krever raushet og toleranse for motstridende meninger, noe som bør trenes opp i både mediene og i kulturinstitusjonene, hvor uenige skal og bør møtes, ikke boikottes, scenenektes og annen demokratisk latskap. (S22, Choi, 2021b)

Treningsmetaforen gjør det her enkelt å forstå hvordan boikott og scenenekt er eksempler på (demokratisk) *latskap*, og at disse handlingene dermed kan forstås som hemmende for et godt treningsresultat, som her er ytringsfriheten. Et forsvar av ytringsfrihet er derimot en *øvelse* og noe som bør *trenes* på – idealet i en treningsdiskurs (f.eks. «øvelse gjør mester»). En interessant vinkling, som også, slik jeg ser det, styrker nodalpunktets plass i woke- og kanselleringsdiskursen. Men hvordan trene på å forsvare denne rettigheten? Her kan en slags operasjonalisering (eller abstrahering) av begrepet ytringsfrihet til «liberale verdier» gi oss en pekepinn.

6.3 Liberale verdier vs. identitetspolitiske verdier

Det siste nodalpunktet jeg har identifisert, kaller jeg «liberale verdier». Dette er både fordi jeg finner mye av dette begrepet i materialet mitt og fordi det er slik *Subjekt* fremstiller seg selv som avis: «I henhold til Subjekts samfunnsoppdrag står vi for et sett med liberale verdier som ytringsfrihet, meningsmangfold, toleranse og åpenhet» (*Subjekt*, u.å.-c). Denne verdien kan videre gjenspeile deres tanker rundt avisens omtaler og valg av ulike tematikker, herunder woke og kanselleringskulturen. Med andre ord er dette et nodalpunkt som ikke bare organiserer *Subjekts* woke- og kanselleringsdiskurs, men også avisen deres. I dette delkapitlet legger jeg merke til at identitetspolitikk, woke og kanselleringskultur må vike for liberale verdier. Dette motsetningsforholdet gir oss dermed en slags spesifisering av hva liberale verdier *ikke er*. Disse tankene kommer tydelig frem når Choi og Verlo diskuterer identitetspolitikken:

Jeg mener at et liberalt rammeverk er bedre egnet for å bekjempe undertrykkelse og rasisme, enn det det identitetspolitiske rammeverket er. Fordi det liberale rammeverket gir blaffen i hvilken hudfarge du har, samtidig som det kjemper for vår rett til å utleve drømmene våre. (S24, Choi, 2021c)

Identitetspolitikken er på mange måter liberalismens antitese. Der liberalismen er ytringsfremmende, er identitetsbevegelsen ytringsbegrensende. Der liberalismen dyrker meningsmangfold, dyrker identitetsbevegelsen konsensus. Der liberalismen vil ha like muligheter, vil identitetsbevegelsen ha likt utfall. Der liberalismen strekker seg etter fargeblindhet som ideal, er identitetsbevegelsen grunnleggende rasefiksert. [Identitetspolitikk kommenteres ikke i den norske offentligheten.] Snarere absorberes og normaliseres tidsåndens nye konformitetskrav [...]. Sånn kan det ikke fortsette dersom Vesten stadig ønsker å forbli liberalt. (S54, Verlo, 2022a)

Begge trekker frem identitetspolitikkenes fargeblindhet som ideal, noe Choi indirekte antyder ikke er tilfelle med identitetspolitikken, men som Verlo skriver eksplisitt:

«identitetspolitikken [er] grunnleggende rasefiksert». Derfor er et liberalt rammeverk, ifølge Choi, bedre egnet til å bekjempe undertrykkelse og rasisme, noe han også anerkjenner som et problem. Verlo trekker fargeblindhet som en av mange fordeler med liberalisme, blant annet at den er «ytringsfremmende» og «dyrker meningsmangfold». Det er også interessant at like muligheter fremstilles som udiskutabelt bedre enn likt utfall (jf. resultatlikhet fra kapittel 5).

Identitetspolitikken er også konform, ifølge Verlo, noe som kan ses i sammenheng med det Choi trekker frem som kjennetegn på et liberalt rammeverk, nemlig at det kjemper for «drømmene våre», noe vi kan forstå som individets autonomi og selvrealisering. Det impliseres også at identitetspolitikken *ikke* kjemper for dette. Choi tydeliggjør også en innside og, ikke minst, *hvem* som kjemper for *oss* i setningen: det er liberale verdier som kjemper for «*vår* rett til å utleve drømmene *våre*» og som «gir blaffen i [*din* hudfarge]».

Med alle liberalismens goder, kan vi derfor ikke absorbere og normalisere identitetspolitikken, ifølge Verlo, og i kampen mot undertrykkelse og rasisme, ifølge Choi. Sagt med andre ord: tankesettene kan ikke forenes, noe som også gjelder woke, ifølge Moore som skriver bestemt at «Liberale verdier og *woke* ideologi står i rak motsetning, og lar seg ikke forene» (S14, 2021). Dette gjelder også kanselleringskulturen, om vi ser til *Subjekts* debattredaktør Mikkel Ihle Tandes forslag til beskyttelse mot disse fenomenene:

Den beste beskyttelsen mot disse idéenes [kanselleringskulturens autoritære identitetspolitiske tankegods] dominans er å fremme en kultur hvor vi er nysgjerrige fremfor fordømmende, varsomme med å bruke merkelapper om hverandre og ser på meningsmangfold som et gode. Undersøkelsene fra Sentio og Universitas¹⁵ burde advare, men samtidig også motivere, alle unge nordmenn med engasjement for ytringsfrihet og liberale verdier. (S44, Tande, 2022b)

Her kan vi se hvordan *Subjekts* egen beskrivelse av sitt ståsted anvendes; ytringsfrihet, meningsmangfold, toleranse og åpenhet (dvs. «nysgjerrige fremfor fordømmende»). Det disse ordene, det som det liberale tankesettet består av, skal beskytte oss mot, er kanselleringskulturens autoritære, identitetspolitiske tankegods. Vi har derfor kommet nærmere hva som ligger i dette nodalpunktet, og vi kan også se antydninger til konflikt mellom *Subjekts* liberale verdier, prinsipielle ytringsfrihet og et meningsmangfoldig demokrati på den ene siden, og woke og kanselleringskulturen og identitetspolitikken på den andre.

¹⁵ Tande sikter her til en «undersøkelse utført av Sentio på vegne av Universitas og Norsk studentorganisasjon (NSO) [der] 36 prosent av studenter [har] latt være å dele sine meninger i studiesammenheng, i frykt for negative reaksjoner» (Archer & Sørheim, 2022).

Oppsummering

I dette kapitlet har jeg kartlagt og analysert hvordan nodalpunktene demokrati, ytringsfrihet og liberale verdier organiserer og holder sammen tankene i den kritiske woke- og kanselleringsdiskursen til *Subjekt*. Kapitlet kan derfor gi et svar til oppgavens andre forskningsspørsmål, b) *Hvilke nodalpunkter holder diskursen sammen, og på hvilke måter organiseres diskursen utfra disse?* For det første, er demokratiets ideal å tilrettelegge for et uenighetsfellesskap. Dette trues av woke og kanselleringskulturen som heller vil stenge ute upopulære meninger istedenfor å konfrontere dem og ta debatten. For det andre, er ytringsfriheten under press på grunn av selvsensur, for mye politisk korrekthet og kanselleringskultur. I tillegg kan en begrenset ytringsfrihet svekke fremgangen i samfunnet og at ny innsikt kommer til. Derfor må denne rettigheten vernes prinsipielt. For det tredje, er liberale verdier noe som er sentralt i hele *Subjekts* avis, og følgelig i deres tanker om woke og kanselleringskultur. Her er det særlig identitetspolitikken og woke som ses på som et dårligere alternativ til og uforenelig med liberale verdier, herav i kampen mot undertrykking og rasisme. De liberale verdiene kan også beskytte oss mot kanselleringskulturen.

Selv om nodalpunktene er privilegerte tegn hver for seg, forholder de seg også til hverandre. Sammen utgjør de det Laclau og Mouffe kaller en reduksjon av muligheter (Jørgensen & Phillips, 1999): Ved at ordene på mange måter hører sammen (ytringsfrihet kan f.eks. forstås som en liberal verdi og en viktig forutsetning for demokratiet), så skapes det *entydighet* om at woke og kanselleringskulturen er en trussel mot Norge. Men i og med at woke og kanselleringskultur kan kalles *elementer og flytende betegnere* – tegn som ikke har en endelig fiksert mening og som ulike diskurser kjemper om å fylle på deres måte – er begrepet flertydig, og *Subjekts* diskurs forsøker å redusere denne flertydigheten til entydighet (Laclau og Mouffe i Jørgensen & Phillips, 1999). På veien hit, er nodalpunktene viktige, men også kampen mot de andre diskursene. Som vist i 6.3, står *Subjekts* sett med liberale verdier i et motsetningsforhold med woke og kanselleringskulturen, der *Subjekt* er på den ene siden og woke- og kanselleringsstilhengerne på den andre. Dette motsetningsforholdet, konflikten eller, sagt med Laclau og Mouffe: antagonismen, er temaet for neste analysekapittel.

7 Antagonismer

I det tredje og siste analysekapitlet skal jeg undersøke antagonismene i *Subjekts* kritiske woke- og kanselleringsdiskurs. Mer spesifikt handler kapitlet om den diskursive kampen om ordenes betydning og demokratiets fremtid, der *Subjekt* setter seg i et direkte motsetningsforhold til de som, i henhold til dem selv, forstyrrer og motsier dem på veien mot kampseier, altså mot hegemoni. I den forbindelse, er det nettopp viktig å bemerke at kampen kun analyseres innenfor *Subjekts* diskurs, og det er derfor ikke en ren konfliktanalyse av to diskurser som kjemper mot hverandre («de woke kanselleringsaktivistene» vs. *Subjekt*). Isteden snakker vi her om en diskursiv artikulasjon som på sin side kjemper for å oppnå hegemoni, en fastlåsning av ordenes betydning (Laclau & Mouffe, 2001).

Som vi har sett, fyller *Subjekt* begrepene «woke» og «kanselleringskultur» med negativt og kritisk meningsinnhold, noe jeg kaller en anti-woke diskursiv posisjon. I dette kapitlet skal vi ser på denne posisjonen. En tro på at fenomenene de kritiserer *faktisk er* et problem for demokratiet, ytringsfriheten og de liberale verdiene har unektelige sosiale konsekvenser dersom deres betydning av ordene oppnår hegemoni. Det skisseres opp et samfunn der frykten for å ytre seg vil vokse, polarisering og ekkokammere øke, og rasistiske gruppestereotyper regjere. *Subjekt* forsøker tidvis å fremstille seg selv som en nøytral og «utenfor» disse kampene, en interessant hegemonisk strategi vi skal se på. I tillegg er *Subjekt* tydelige på antagonismenes løsning: mer ytringsfrihet, toleranse, dyrking av liberale verdier og troen på «kraften i det bedre argument». I denne antagonistiske oppløsningen utspiller det seg en ny form for diskursiv artikulasjon, nemlig post-woke-posisjonen. Disse punktene skal i det følgende analyseres og diskuteres.

7.1 (Kultur)krigen

Det første delkapitlet handler om antagonismene som skisseres i *Subjekts* diskurs. Her er det en viss spredning innad i hvor og hvordan disse kommer til uttrykk. På den ene siden er det flere som kaller summen av woke, kanselleringskultur, identitetspolitikk, avkolonialisering og krenking for en *kulturkrig* i USA (S45, Lindberg, 2022; S64, Verlo 2022b). På den andre siden hevdes det at en kulturkrig foregår i Norge (S31, Lederredaksjonen; S53, Choi, 2022;

S58, Hagen, 2022c). I tillegg brukes *skyttergravskrig* og andre krigsmetaforer for politiske konflikter innenfor diskursen.

Jeg vil først se på bruken av metaforen om *kulturkrig i Norge*. Også her kan vi se at det er spredning i hva dette innebærer, selv mellom Lederredaksjonen og sjefredaktør Danby Choi (som er i Lederredaksjonen):

Å katalogisere tilfellene av kanselleringskultur er viktig, fordi at spørsmålet om hvorvidt kanselleringskulturen er et reelt problem står helt sentralt i den pågående kulturkrigen om ytringsfrihet. Hvor ofte møter egentlig de frie ytrerne uforholdsmessige reaksjoner på sine legitime innlegg i samfunnsdebatten? Og hvor omfattende er disse motreaksjonene? (S31, Lederredaksjonen, 2021)

Sommeren 2020 ble det mobilisert til massive antirasistiske demonstrasjoner som følge av politidrapet på George Floyd. Samtidig begynte en kulturkrig på Kunsthøgskolen i Oslo [Khio]. Den ble såpass betent at rektoren valgte å gå. 137 studenter signerte et opprop mot strukturell rasisme på skolen, og krevde at både pensum og professorer ble byttet ut til fordel for flere brune og svarte forelesere og forfattere. [...] Pedersen [en student på skolen] og hans fire andre venner på skolen, en av dem Subjekt-spaltist Magnus Vanebo, hadde gode innvendinger til dette. [...] For disse innvendingene har de fem Khio-dissidentene møtt massiv motstand og anklager om å være rasister, høyreekstremister og det som verre er. De ble utsatt for regelrett kanselleringskultur, [...]. (S53, Choi, 2022b)

Lederredaksjonen hevder at kulturkrigen handler om ytringsfrihet, og at kanselleringskulturens «status» som et reelt problem er et sentralt element. Krigens parter består av «de frie ytrerne» med «legitime innlegg i samfunnsdebatten» på den ene siden, og «uforholdsmessige [mot]reaksjoner» på den andre. Kulturkrigen kan vi derfor si artikuleres som en antagonistisk relasjon mellom en god innside og ond utside. Lederredaksjonens «angrep» på den onde utsiden kan videre forstås som et forsøk på å oppnå hegemoni om at de «legitime innlegg» kommer fra de frie ytrere, og disse må derfor forsvares.

Danby Chois kommentarartikkel om *Pressens faglige utvalgs (PFU) fellelse av NRK i forbindelse med en episode med Vebjørn Pedersen* (en av de fem Khio-studentene) kan illustrere en mer spesifikk variant av kulturkrigen: Avkoloniseringsdebatten på Khio, som også trekkes frem i kapittel 5.1.2 og 5.2.1, og kanselleringskulturen de fem studentene ble

utsatt for. Kanselleringskultur er ikke her kun et sentralt element av kulturkrigen, men ses på som kulturkrig i seg selv (sammen med avkoloniseringsdebatten). Vi kan likevel se en enighet mellom Lederredaksjonen og Choi i konstitueringen av en utside (*a constitutive outside*, jf. Mouffe, 1993, s. 3). Choi beskriver kulturkrigen som noe utført *mot* noen som kun hadde «gode innvendinger», og som Choi kaller «dissidenter», et begrep som brukes om de som tar avstand fra deler av offisiell religion eller politikk. Dette sier noe om at «den riktige siden» av krigen handler om å ta avstand fra kanselleringskultur og avkolonialisering av pensum.

Dissidentene er «de frie ytrerne» og personer med «gode innvendinger» som har «stort mot», noe vi kan se Choi skriver avslutningsvis i artikkelen: «‘kansellerte’ forfattere, kunstnere, forskere, journalister og andre [vil] ikke alltid uttale seg i en skyttergravskrig hvor de blir omtalt som ‘rasister’, ‘transfober’, og så videre. Det krever stort mot» (S53, 2022b). Merk også overgangen fra den spesifikke kulturkrigen til en mer generell skyttergravskrig. Dette løfter den spesifikke hendelsen til å dreie seg om noe større, en *ekte* krig. Choi konstituerer dermed de kulturelle aspektene ved debatten som kulturkrigen sikter til som en brutal militær konflikt. Dette «løftet» ser jeg flere steder i diskursen, der woke og kanselleringskultur sammenlignes med historisk ødeleggende, politiske ideologier:

Målet er ikkje felles forståing, men at den som har krenka nokon skal miste jobben eller bli utstøtt og uønska sosialt. Dette minner om metodar ein brukar i diktatur og undertrykkande regimer. Det er uvisst om woke-kulturen har henta inspirasjon derifrå. (S62, Winther, 2022a)

Her forklarer kunstkritiker Brynhild Winther innholdet i woke-kultur, noe vi også var inne på i det første analysekapitlet, men her kan vi se hva kulturens mål kan minne om, nemlig diktatur og undertrykkende regimer. Dette følges av en, slik jeg tolker det, retorisk og diskrediterende påstand om at «woke-kulturen har henta inspirasjon derifrå» (ibid.). En slik retorikk ugyldiggjør woke-kulturens begrunnelser for å angivelig *ikke* søke «en felles forståelse». Gjesteskribent Martin Jakobsen har en lignende, men mer direkte sammenligning av woke-kultur:

Et annet problem med woke-kulturen, som også er et begynnende samfunnsproblem, er tilhengernes villighet til å bruke autoritære virkemidler for å oppnå sine mål. Per i dag er de mest brukte represaliene til woke-ideologene no-plattforming, uthenging i sosiale medier,

kontakt med arbeidsgiver for å få meningsmotstandere sparket, samt gjerne kontakt med familie for å ødelegge deres private liv. Dette er virkemidler med åpenbart slektskap til de som NKVD/KGB brukte i Sovjet eller McCarthy brukte i USA. (S34, Jakobsen, 2022)

Jakobsen legger til et par kjennetegn ved woke-kulturen, som ødeleggelse av privatlivet, «no-plattforming» og uthenging i sosiale medier – alle «represalier» som har et «åpenbart slektskap» til NKVD/KGB i Sovjet og McCarthy i USA. NKVD var innenriksdepartementet i Sovjet og hadde blant annet ansvar for det som senere ble KGB, Sovjets statlige sikkerhetskomite. KGB var kjent for å bruke brutale metoder for å stilne meningsmotstand mot regimet. Joseph McCarthy var en republikansk senator i etterkrigstiden, og er kjent for sine autoritære metoder, herunder forfølgelse og utrensning av politiske meningsmotstandere (antatte kommunister). Jakobsen sammenligner woke-kultur med disse autoritære og voldelige regimene. Dette må sies å være kraftig kritikk, og i begrepet «åpenbart» skapes et naturalisert og udiskutabelt skille mellom demokratiske og udemokratiske krefter. Det er interessant å se hvordan høyresiden omtales som harmløse netttroll, mens de woke konstitueres som en truende og farlig fiende.

Vi ser her en diskursiv strategi som konstruerer de woke som autoritære og undertrykkende. Dette er en svært tydelig antagonistisk relasjon som setter konsensus og *felles* forståelse i et motsetningsforhold til woke og kanselleringskultur. Vi kunne altså tenkt oss at det her var et tydelig venn/fiende-forhold, noe Mouffe beskriver alltid er en mulighet i et oss/dem-forhold (1993). Når jeg undersøker bruken av fiendebegrepet, er det interessante i denne sammenhengen at det kan virke som at *Subjekt* står på utsiden av sin egen antagonistiske relasjon. La meg forklare dette nærmere.

7.1.1 Venn/fiende

Subjekt omtaler ikke direkte *den konstituerte utside* som en fiende. Istedet ironiseres det og plasseres heller i hvordan de woke ser verden og sånne som *Subjekt*. Sitatet under viser gjesteskribenten Lars Erik Gjerdes opplevelse av å forsøksvis bli kansellert:

Bare det å være kritisk til den nye kjønnsideologien og løsningene den presenterer, er nå tilstrekkelig til å stemples som «transfobisk». [...] Denne artikkelen handler om kanselleringskultur generelt, men er motivert av et åpent forsøk på å få meg sparket eller på annet vis «straffet» av arbeidsgiver [...] på grunn av et titalls Twitter-poster fra meg. [...] Jeg

har sett gjennom Twitter et par ganger, for å forsikre meg om at jeg ikke har kommet med noen spisse eller unøyaktige kommentarer, som kan oppfattes transfobisk. [...] Arbeidsgiver fant intet i sin «hemmelige undersøkelse» – før jeg fikk beskjed om at jeg burde være varsom med å skaffe meg «fiender». (S55, Gjerde, 2022)

Arbeidsgivers «hemmelige undersøkelse» etterfølges av «fiender» – begge skrevet i hermetegn, noe som kan tolkes både som direkte sitat eller at han ønsker å skape en distanse til begrepene. Jeg tolker det som en blanding av de to, og at Gjerde selv ikke er særlig opptatt av hvem hans «fiender» kan være. Han skriver heller ikke at de som kontaktet arbeidsgiveren hans på grunn av hans uttalelser om transseksualitet på Twitter, er hans fiender. Kort sagt: han lager en avstand til både venn/fiende-relasjonen og den konstituerte utsiden. En lignende avstand, uttrykt med «gode og onde mennesker», ser vi hos gjesteskribent Vebjørn Verlo nedenfor.

Den store usannheten: Livet er en kamp mellom gode og onde mennesker. Denne skjøre bakvendtland-visdommen har begynt å spire her hjemme også, som i resten av den vestlige verden. Fremveksten av identitetspolitikk i liberale demokratier inntreffer altså samtidig med høyrepopulismen. Disse stemningsbølgene bærer nå ved til hverandres bål i en polariseringsspiral som viser få tegn til å bremse opp. (S54, Verlo, 2022a)

Her ser vi også en avstand mellom kampen mellom gode og onde mennesker – og Verlo. At livet består av denne kampen, er «[en stor usannhet]» og en «[skjør bakvendtland-visdom]», ifølge Verlo, og en kamp som består av identitetspolitikk på den ene siden og høyrepopulismen på den andre. Verlo spesifiserer ikke hvilken av dem som er god og ond, og det kan derfor tolkes som at Verlo ikke heier på noen av dem eller at han mener begge er et onde. Det er også interessant å merke seg at «liberale demokratier» står i en slags mellomposisjon som ser på disse «stemningsbølgene» utspille seg i deres territorium (de vestlige, liberale demokratiene). Kanskje dette er det trygge sentrum?

Mouffe skriver at overgangen fra oss/dem til venn/fiende kan skje når «den andre» nedgraderer vår identitet (1993). Med tanke på det antatte kanselleringsforsøket på Gjerde og de fem Khio-studentene, kunne man tenkt seg at dette opplevdes som forsøk på nedgradering av identiteten deres. Det ligger derfor til rette for en venn/fiende-relasjon, som det ser ut til at *Subjekt* tar avstand fra, og på den måten står på utsiden av en antagonistisk relasjon som forsøksvis tillegges dem. Samtidig sammenlignes woke og kanselleringskultur med krig og

KGB, med andre ord en grov anklage som dermed er et sterkt retorisk og ødeleggende virkemiddel for å oppnå hegemonisk artikkelasjon om ordenes betydning. Hva kan denne spredningen i diskursen fortelle oss? Det er flere lag i antagonismene som gjenstår å utforske, blant annet: Hva er de wokes kamp sett gjennom *Subjekts øyne*?

7.2 De wokes kamp – hva kjemper de for?

Som vi nettopp så, kaller Verlo identitetspolitikk og høyrepopulisme for «stemningsbølger» som «bærer ved til hverandres bål» (S54, 2022a). Noe som er interessant i denne sammenhengen, er Mouffes idé om liberales inkompetanse til å forstå politiske bevegelser, og som, med liberale øyne, heller ses på som en patologisk og irrasjonell form for «massens uttrykk» (1993, s. 3). Denne ideen tolker jeg som at de liberale og individualistiske mennesker ikke forstår bruken av kollektive identiteter og gruppetilhørighet. Om enn noe reduksjonistisk og krass, skal jeg bruke denne tanken som utgangspunkt for å analysere hvordan *Subjekt* forstår «massens uttrykk», hvor jeg spør: hva de woke kjemper for og hvem skal (ikke) forsvares?

Vi holder oss på det overordnede nivået, eksemplifisert med to tematikker (rasisme og samer), i og med at «woke-bevegelsen» inneholder en rekke kamper som kunne vært nevnt her. Poenget er ikke å belyse alle kampene, men hvordan *Subjekt* artikulere disse kampene i lys av en overordnet, antagonistisk relasjon, hva er problematisk med kampenes «fellesnevner»? Ifølge Choi og Vanebo kjemper de woke for en «gruppestereotypi» og en lukket «gruppeidentitet», her henholdsvis den mørkhudete og samiske gruppen.

[SV-politiker Robin Hansson og Ap-politiker Mani Hussaini] har frigjort seg fra «gruppen» sin, og krevd å få være myndige, vittige og kloke individer med humor og andre egenskaper – ikke representanter for en idiotisk fremkalkulert gruppestereotypi. Denne stereotypien bidrar dessverre mange antirasister til å opprettholde når de foreslår hudfarge som menneskers mest definerende egenskap. (S6, Choi, 2020)

Jeg har selv samisk bakgrunn, og vil for eksempel kalle meg helt uenig med [artist og sameaktivist Ella Marie] Hætta Isaksen. Så når Hætta Isaksen og andre forsøker å gjøre samisk til en gruppeidentitet, man enten tilhører eller ikke tilhører, gjør hun det nok vanskelig for mange. Og når hun hevder sin rett til å utdefinere andre fra et fellesskap og en kultur man selv mener er inklusiv og åpen, er det kanskje ikke rart at både Friis og Choi stiller betimelige,

kritiske spørsmål¹⁶. [...] Det er en særdeles forutsigbar, men likevel interessant dobbeltmoral i å fryse ut dem man pryder seg med å vokte. [... Woke-fenomenet] handler om politisk og moralsk rettroenhet smidd inn i en basal gruppepsykologi som verner om egen tilhørighet ved å ekskludere «kjettere». (S25, Vanebo, 2021d)

Choi skriver at «antirasistene» (*de woke* i denne sammenhengen¹⁷) bidrar til å opprettholde en «idiotisk fremkalkulert gruppestereotypi» ved å fokusere på at folk med lik hudfarge skal være i samme gruppe. Bruken av «idiotisk» og «dessverre» viser tydelig hva Choi mener om dette, også når han setter «gruppen» i et motsetningsforhold til «individer med humor og andre egenskaper». Det blir tydelig at det å tilhøre «gruppen» er negativt, men noe de woke, venstrevridde antirasistene kjemper for å opprettholde. Enkelte mørkhudete (som politikerne nevnt her) ønsker ikke å representere en gruppe, men *krever* isteden å få være *individer*, ifølge Choi. Å være et myndig og opplyst enkeltindivid er her det positive idealet.

Hos Vanebo ser vi også at de woke, her eksemplifisert gjennom artist og sameaktivist Ella Marie Hætta Isaksen, kjemper for «gruppa», nærmere bestemt en «gruppeidentitet man enten tilhører eller ikke», og mobiliserer «basal gruppepsykologi» (S25, 2021d). Vanebo, som skriver han selv er same (et interessant poeng vi snart skal se nærmere på), skriver at han er «helt uenig» med Isaksens tanker om samisk gruppeidentitet. I tillegg er det, ifølge Vanebo, Isaksens «rett» til å bestemme hvem som er med i gruppen og ikke, noe han ser på som vanskelig og «ikke rart» hun får kritikk for å mene. Til forskjell fra Choi, som tilsynelatende hyller individualitet og frigjøring fra «gruppen sin» (S6, 2020), problematiserer Vanebo ekskluderingen av «kjettere» (avvikere) fra en tilsynelatende inkluderende gruppe. Det kan altså virke som om Vanebo ønsker en mer åpen samisk gruppeidentitet, men så ironiserer han samtidig woke-fenomenets og Isaksens dobbeltmorske utfrysning av «dem man pryder seg med å vokte» (S25, 2021d).

Hovedpoenget til Vanebo og Choi, slik jeg tolker det, er derfor noe av det samme: de woke kjemper for etniske (og seksuelle) gruppeidentiteter, og denne kampen er problematisk på to måter: 1) ekskluderende overfor «sine egne», og 2) reduserer individet til en gruppeidentitet med fokus på «pre-definerte» karakteristikk (f.eks. hudfarge og samisk etnisitet). Sistnevnte

¹⁶ Vanebo henviser til artiklene av Danby Choi (S24, 2021c) og Tord Bakken Friis (2021).

¹⁷ Jf. artikkelens sluttsitat: «Woke- og koko-venstre har bitt seg selv i halen» (S6, Choi, 2020).

kan, sagt med Mouffes kritiske ord, være uttrykk for liberales inkompetanse til å se (identitets)politiske bevegelser som noe annet enn «en patologisk irrasjonalitet» som glemmer individet. Samtidig kan vi også se en støtte hos Laclau og Mouffe der de hevder gruppedannelser består av en reduksjon av muligheter (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 56). Følelsen av å reduseres til hudfarge kan dermed utelukke andre muligheter for gruppedannelser, for eksempel en journalistidentitet.

At Vanebo skriver han selv er same, men *det til tross* er uenig i Isaksens forsøk på å gjøre samisk til en «woke» gruppeidentitet man tilhører eller ikke tilhører, anser jeg som et sentralt funn i analysen av antagonismene. Jeg tolker Vanebos poeng som et argument med en egen form for tyngde og kredibilitet: et slags trumfkort som brukes flere ganger i *Subjekt*. Det *tunge* argumentet kan forstås som den *korrekte* måten å være en minoritet på, sånn jeg leser *Subjekt*, all den tid det handler om å motsette seg de wokes kamp om en felles gruppeidentitet.

7.2.1 Den korrekte måten å være en minoritet på

Trumfkortet handler om å poengtere at man har felles karakteristikk med en «woke» gruppeidentitet, men likevel kritiserer denne gruppen på ulike måter og dermed stiller seg på utsiden av gruppen. Dobbeltmoralen Vanebo trakk frem overfor utspiller seg her også, og det paradoksale i de wokes kamp for å hegne om sine egne, løftes gjerne frem som både ironisk og sårende. Et liknende poeng ser vi i utdraget fra Chois artikkel:

Som ikke-hvit og liberal har jeg mange ganger fått høre at jeg har «feil meninger». En brun mann med innvandrerbakgrunn skal nemlig være forsiktig med å mene noe som «bryter med egne rekker». Jeg er blitt kalt for en ulv i fåreklær, en «neoliberal» som ikke burde kunne tale for asiater[e] og en som «sviker sin egen minoritet». Og jeg er ikke den eneste. Opp gjennom historien har sånne som oss fått våre egne skjellsord – disse «kinder-eggene», «kokosnøttene» og «Uncle Tom»-ene som ikke innehar de typiske «minoritetsmeningene». Denne kritikken kommer ironisk nok fra de som hevder å være hardbarkede antirasister. Det får dem jo til å fremstå som gode. Men bidrar de egentlig til noen likestillingskamp? Nei, mener jeg. (S24, Choi, 2021c)

Sitatet kan fortelle oss noe om kjernen i antagonismen mellom *Subjekt* og de woke (antirasistene). Choi som «liberal» har «feil meninger», ifølge «hardbarkede antirasister». Derfor virker det ikke kompatibelt å være både liberal og «brun». Da kan du bli kalt

«neoliberal», et ord som tilsynelatende brukes som skjellsord her, og ikke noe Choi identifiserer seg som. Choi forsvares derfor ikke av antirasistene i kampen om å verne om gruppeidentiteten, men ekskluderes gjennom bruk av «egne skjellsord». Her skjer det imidlertid noe interessant, nemlig at Choi ikke er den eneste som har opplevd dette, men at det er «*såne som oss*» som har fått disse skjellsordene. Kanskje ser vi her at Choi konstituerer en egen form for «gruppeidentitet», og at det ikke lenger kun er individet som skal frigjøres fra gruppen (slik han skrev i S6, 2020), men heller skal alle som har satt seg ut over sin egen minoritet forenes i et felles «oss». Til slutt kommer han med et ironisk poeng om at disse skjellsordene som brukes om «*såne som oss*», ofte kommer fra «hardbarkedede antirasister», noe Choi mener får *dem* til å fremstå som gode (S24, 2021c). Dette kan diskuteres, mener Choi, som mener de ikke bidrar til en (antirasistisk) likestillingskamp. Jakobsen trekker på lignende antakelser om antirasistene i følgende sitat:

Jeg er selv av en annen etnisk opprinnelse enn norsk og har flere ganger blitt fortalt av woke-ideologene at jeg ikke forstår problemstillingen (hint, hint: ikke smart nok) eller at jeg har internalisert rasismen i meg, hva nå enn det betyr, og derfor ikke forstår problemene ikke-etniske nordmenn opplever. Når jeg møter den type kritikk, blir jeg bare oppgitt, og det som gjør meg mest oppgitt, er hvor rasistisk det egentlig er, og at dette kommer fra folk som hevder de er de minst rasistiske menneskene som finnes. (S34, Jakobsen, 2022)

Jakobsen trekker til forskjell fra Choi mer direkte inn «woke-ideologene», de som antyder at han ikke er smart nok til å forstå «problemstillingen». De woke og Jakobsens relasjon er dermed i en direkte antagonistisk relasjon, der også tilsynelatende en samtale om hvilke rasistiske problemer «ikke-etniske nordmenn opplever» finner sted. Jakobsen skriver også at denne «kritikken» egentlig er rasistisk, noe som gjør ham oppgitt, fordi dette kommer fra de som «hevder de er de minst rasistiske mennesker som finnes» (S34, 2022). Her beskriver han en oppgitthet mer enn et ironisk poeng som vi så hos Choi, og vi ser dermed at denne konflikten med «rasistiske antirasister» håndteres på litt ulike måter innad i *Subjekts* diskurs.

7.3 Løsningen

Det siste delkapitlet handler om antagonismens løsning. Hva må til for at antagonismen, både mellom *Subjekt* og de woke og mellom identitetspolitikken og høyrepopulismen, skal oppløses? Et paradoks melder seg umiddelbart. Sentralt i Laclau og Mouffes tanker om antagonisme er nemlig at endelig konsensus og harmoni er umulig og ikke ønskelig; «because

we will never be able to leave our particularities completely aside» (2001, s. xvii; Mouffe, 1993). Derfor vil et samfunn uten konflikt, men som hele tiden søker en løsning, for eksempel et habermasiansk ideal om rasjonell konsensus gjennom åpen dialog og argumentasjon, forhindre muligheten for pluralistisk demokrati, ifølge Laclau og Mouffe (2001, s. xvii). Grunnen til at jeg likevel er interessert i å analysere *Subjekts* «løsning», er at enhver form for konsensus, i hvert fall i henhold til Laclau og Mouffe, bare er foreløpig og for øvrig et resultat av en hegemonisk artikkelasjon snarere enn vellykket habermasiansk argumentasjon. Det vil si, sier Laclau og Mouffe, at det alltid vil finnes en utside som hindres i å realisere seg (2001, s. xviii). Følgelig kan man hevde at hvis *Subjekt* får det som de vil og skaper en konsensus rundt at åpen dialog er det beste alternativet, vil ikke dette realisere de wokes tanker om hvordan demokratiet skal fungere.

Subjekts løsning på woke og kanselleringskulturen er et forsøk på å skape en *hegemonisk artikkelasjon* gjennom nettopp åpen dialog, ytringsfrihet og offentlig argumentasjon. Med andre ord: vi må aldri slutte å ytre oss. Samtidig kan det nettopp diskuteres hvorvidt *Subjekt* forsøker å gå i dialog med de woke og høre deres argumenter. Mer om dette i neste kapittel. Denne liberale løsningen har svært lite spredning innad i diskursen, og er altså noe av det mest entydige og stabile i *Subjekts* diskurs, slik jeg tolker det. Dette er kanskje ikke overraskende med tanke på nodalpunktene demokrati, ytringsfrihet og liberale verdier jeg identifiserte i forrige analysekapittel, som nettopp holder diskursens tegn sammen. Delkapitlet vil likevel utbrodere nodalpunktene på særlig punktene demokrati og ytringsfrihet, hvor det spesifiseres hvordan fri ytring skal foregå, samt direkte oppfordringer om hva vi må gjøre for å beseire woke og kanselleringskulturen.

Vi ser først hvordan Lederredaksjonen illustrerer løsningen med en medisinsk metafor i artikkelens siste avsnitt med en slik direkte oppfordring:

Den eneste gode medisinen mot kanselleringskulturen er å ikke la seg tie. Vi skal hegne om de uredde meningene, og beskytte menneskene som fremmer dem. Ytringsfriheten er ingen permanent vaksine. KRF-politiker Øyvind Haabrekke uttalte det fint for noen dager siden: Ytringsfrihet er som en sti i skogen. Den må brukes jevnlig, ellers gror den igjen. (S31, Lederredaksjonen, 2021)

Her behandles altså kanselleringskultur som en sykdom, og det å «ikke la seg tie» er «den eneste gode medisinen» som kan behandle sykdommen. Videre må vi «hegne om de uredde meningene», noe vi tidligere så var fordi ytringsfriheten aldri har vært til for de politisk korrekte, altså er de politisk ukorrekte og de «uredde». I tillegg må vi «beskytte menneskene som fremmer» disse uredde meningene. Grunnen til at disse menneskene må beskyttes er fordi ytringsfriheten ikke er noen «permanent vaksine», og vi ser enda en medisinsk metafor. Til slutt får vi også en skogssammenligning, der Lederredaksjonen skriver at denne friheten er som en sti som «må brukes jevnlig, ellers gror den igjen». Dette kan tolkes som en form for hegemonisk artikulasjon – eller streben (*aspirations*) sagt med Fairclough, der «certain particulars [is projected] as universals» (2003a, s. 41). Vi kan se på ytringsfrihet som en artikulasjon som søker en universell status for denne bestemte representasjonen av «den eneste gode medisinen» som kan løse med (det antatte) woke- og kanselleringsproblemet.

Gjerde har også her et poeng om at vi må fortsette å ytre oss, men istedenfor medisinske- og skogsmetaforer, bruker han en terrormetafor. Som tidligere nevnt, handler Gjerdens artikkel om kanselleringskultur som «denne utviklingen» er et uttrykk for:

For å stoppe denne utviklingen må vi ikke frykte å ytre oss. Vi må sette foten ned for alle slags totalitære forsøk på å stilne debatten gjennom angrep på personene som ytrer seg. [...] Hvis man lar terroristen endre ens liv, har terroristen vunnet. Denne logikken er sann i alle tilfeller hvor noen forsøker å bruke frykt som politisk verktøy. Vi kan ikke la dem vinne. Så husk dette, kjære leser: Du har intet å frykte, utenom frykten selv. (S55, Gjerde, 2022)

Her ser vi også antydninger til konflikt – en klassisk «vi» mot «dem»-argumentasjon, noe som tydelig viser en antagonistisk relasjon mellom Gjerde (og «vi») og de som kansellerer (terroristen og «dem»). Han presenterer likevel løsningen allerede i første setning (i dette sitatet), nemlig at vi ikke må «frykte å ytre oss», noe som også antyder en mer alvorlig undertone enn i Lederredaksjonens oppfordring. Her er det snakk om «totalitære forsøk på å stilne debatten» og en «terrorist» vi må vinne over. Det er også interessant å merke seg overgangen fra terrorist i entall og «dem». Det mystifiserer både den «ene» terroristen og «dem». Sentralt her er bruken av frykt og terror som artikulasjoner for å skape en sannhet («denne logikken er sann») om at kanselleringskulturen må vi beseire gjennom å fortsette å ytre oss til tross for frykt. Hos Ingeborg Molteberg (gjesteskribent) ser vi også at frykten må vike for mer ytring i form av åpen dialog:

Kanselleringskultur forringer samfunnet. [...] Fenomenet og dens påfølgende varsomhet og frykt opptrer i våre daglige relasjoner. Hvis det er noe vi ikke trenger mer av i verden, er det polarisering. Vi behøver et skifte. Feilplassert fokus på flyktige innlegg og debatter er lite produktivt. La oss rette vår oppmerksomhet mot langsiktige prosjekter: Åpen dialog og diskusjon ut ifra underliggende prinsipper burde dominere. (S47, Molteberg, 2022)

Vi ser altså at løsningen er ytringsfrihet og åpen dialog – en tydelig oppfordring som sier hva slags hegemonisk intervensjon *Subjekt* ønsker (dvs. få sin diskurs som enerådende). Dette refererer også til Habermas sine tanker om å demokratisere demokratiet og til ideen om «kraften i de bedre argumenter» (1999): et utsagn jeg finner eksplisitt brukt hos *Subjekt*.

7.3.1 Kraften i det bedre argument

Ikke alle demokratiteoretikere ser anerkjennelse av antagonismen som grunnlaget for et velfungerende offentlig rom, slik Laclau og Mouffe gjør. For Jürgen Habermas handler «kraften i det bedre argument» om troen på at *språklig kommunikasjon* er best for «å løse konflikter og leve sammen på en fredelig, fornuftig og rettferdig måte» (i Aakvaag 2008, s. 173). Habermas mener, i forlengelse av dette, at det deliberative *demokratiet* er det som skal til for å demokratisere demokratiet, der avgjørelser tas som resultat av alles deltakelse og deliberasjon (Habermas, 1999; Bernard Manin i Habermas, 1999). Disse tankene ser ut til å spinne videre på *Subjekts* løsning på «woke- og kanselleringsproblemet», og er et sentralt element i diskursens «overordnede sosiale nivå» (ihht. Fairclough, 2003a). Sitatene under viser Habermas' idé om «det bedre argument», og hvordan dette settes i et motsetningsforhold til henholdsvis identitetspolitikk og kanselleringskultur:

Identitetspolitikken, slik den ofte kommer til uttrykk, utfordrer den liberale tilnærmingen gjennom å vektlegge hvem som fremfører budskapet, fremfor innholdet i utsagnet. Det liberale idealet er «kraften i det bedre argument». Dette idealet tar utgangspunkt i at argumenter skal brynes mot hverandre i et uenighetsfelleskap, som skal stimulere til kritisk drøftelse og refleksjon. (S26, Pettersen et al., 2021)

I USA er det en økende tendens på høyresiden å skulle forby og kansellere det man ikke liker, for eksempel bøker med LHBT-tema. Denne formen for kanselleringskultur bør ikke importeres av norsk høyreside. Den er et uttrykk for manglende oppslutning om troen på kraften i det bedre argument. (S61, Lederredaksjonen, 2022d)

Vi kan her finne igjen både liberal- og uenighetsfellesskapsbegrepet, noe som viser en diskursiv regularitet. Men vi ser også introduksjonen av «kraften i det bedre argument» på to ulike vis: den ene presentert som et liberalt ideal som utfordres av identitetspolitikk, og den andre som at denne troen har manglende oppslutning på grunn av kanselleringskulturens forbud mot «det man ikke liker». Lederredaksjonens bruk av «bør ikke» gir uttrykk for at («denne formen for») kanselleringskultur ikke kan være i Norge, men heller «kraften i det bedre argument».

Det er også signifikant å merke seg artikuleringen av kanselleringskultur til høyresiden. Dette illustrerer at fenomenet ikke bare finnes på venstresiden, men *til og med* på høyresiden – skillet heves. Gjesteskribent Arnfinn Pettersen og de andre artikkelforfatterne fremstiller dette som et liberalt «ideal» som skal «stimulere» til drøftelse, ord som også kan tolkes i retning av at dette er et ideal de ønsker seg. Det interessante med å bruke Laclau og Mouffe i denne sammenhengen, er at *Hegemony and Socialist Strategy* (2001) – som jeg bruker som teoretisk utgangspunkt for analysen av antagonismen – i hovedsak er et politisk prosjekt der de skisserer opp sitt forslag til hvordan demokratiet kan demokratiseres (dvs. bli mer demokratisk enn det er). Der stiller de seg kritisk til Habermas' tro på «kraften i det bedre argument». Mouffe kritiserer Habermas for å unngå å anerkjenne antagonismen, men heller forsøke å fjerne den gjennom åpen dialog og konsensus rundt rasjonell argumentasjon (Mouffe, 1993). *Subjekt* ønsker tilsynelatende også dette i sin «løsning» på antagonismen, noe som i mine øyne gjør dette ekstra interessant. Dette skal derfor drøftes ytterligere i kapittel 8.

Oppsummering

Oppsummert gir kapitlet svar til oppgavens tredje forskningsspørsmål: c) *Hva kjennetegner antagonismene mellom Subjekt og woke og kanselleringskulturen?* De antagonistiske relasjoner tar ulike former og har både forskjeller og entydigheter. For det første er woke og kanselleringskulturen en kultur- og skyttergravskrig som *Subjekt* på samme tid er med i, og på utsiden av. De er på innsiden særlig i tilfellene der de selv opplever (forsøksvis) kansellering eller ønsker å forsvare «de frie yterne» som har «gode» og «legitime innlegg» (S31, Lederredaksjonen, 2021; S53, Choi, 2022b). De beskriver seg selv som på utsiden der det tas avstand fra venn/fiende-relasjonen og ser på «stemningsbølgene» som «bærer ved til hverandres bål» (S54, Verlo, 2022a). For det andre kjemper de woke for en bestemt form for

gruppeidentitet som både reduserer individet til en gruppe basert på ens karakteristikk (som hudfarge eller samisk opphav), og ekskluderer de som ikke har de rette «minoritetsmeningene» (S24, Choi, 2021c; S25, Vanebo, 2021d). Dette er problematisk og irrasjonelt, mener *Subjekt*, og de utstøtte – den korrekte måten å være en minoritet på – inkluderes derfor i et «oss» hos *Subjekt*. For det tredje legger *Subjekt* frem løsningen på antagonismen, og forsøker dermed å skape en hegemonisk intervensjon gjennom friheten til ytre seg i fravær av frykt, åpen dialog og offentlig argumentasjon. Dette spesifiseres med det liberale idealet og Habermas sin idé om «kraften i det bedre argument».

Samtidig har jeg vært inne på at *Subjekt* ikke alltid inntar en entydig anti-woke posisjon, men at de kan appropriere noe av den samme logikken, både gjennom artikulering av en egen gruppeidentitet av de «utstøtte» og presentasjon av *den rette og sanne* måten å argumentere på. I tillegg viser de en sterk tro på at den eneste måten å ha et inkluderende og rettferdig samfunn på, er gjennom liberaldemokratiet og ytringsfrihet. I kraft av denne «woke» appropriasjonen, samtidig som de også er direkte kritiske, vil jeg kalle *Subjekts* kritiske diskurs både anti-woke og post-woke. En utbrodering av disse diskursive posisjonene sett i lys av Habermas og Mouffe og større samfunnstendenser, er derfor temaet for det påfølgende diskusjonskapitlet.

8 Diskusjon

Da jeg valgte *Subjekts* kritiske diskurs som forskningsobjekt, betegnet jeg posisjonen deres som anti-woke, noe som er nevnt i underkapittel 4.1.1.2. På samme måte som ytringsfriheten ble ansett som truet av politisk korrekthet i 2003, har vi også sett, særlig i delkapittel 6.2, at *Subjekt* mener woke og kanselleringskulturen truer ytringsfriheten i Norge. Men funnene i denne oppgaven gir grunnlag for et mer nyansert bilde. *Subjekts* løsning, som de stadig kommer tilbake til, tolker jeg som et ønske om at woke skal bevege seg i en mer habermasiansk retning om åpen dialog. Dette kan forstås som deres visjon *etter* woke, og er derfor noe jeg betegner *Subjekts* post-woke-posisjon. Den er mindre konfronterende og konfliktorientert enn anti-woke. I dette kapitlet vil jeg diskutere disse posisjonene i lys av de teoretiske og normative demokratimodellene til Jürgen Habermas og Chantal Mouffe. Begge er enige i at demokratiet trenger en demokratisering for å gjøre plass til de mange ulike stemmene i moderne samfunn (Laclau & Mouffe, 2001, s. xiv). Men de er uenige i hvordan demokratiseringen skal foregå. Habermas og Mouffe diskuterte dette på 1990- og tidlig 2000-tall, og før sosiale medier ble en arena for ytringer. Som nevnt i bakgrunnskapitlet, har sosiale medier skapt en enorm demokratisering av offentlig debatt. Denne konteksten er viktig for å forstå de ekstra-diskursive forholdene, noe går jeg nærmere inn på i delkapittel 8.1.

Det første diskusjonspoenget handler om demokratiseringen skal føre frem konsensus eller uenighet. I kapittel 7.3.1 så vi at *Subjekt* trakk frem «kraften i det bedre argument» som det styrende ideal for demokratisk debatt. Som nevnt, er dette idealet Habermas' sentrale element for at demokratiet skal komme frem til de beste løsningene som alle kan enes om. Både overveielse og kommunikasjonens argumentative form kan løse konflikter mellom gruppeinteresser og fordelingsproblemer, mener Habermas (ibid.). Med andre ord snakker vi her om en oppløsning av konflikt til fordel for konsensus. Men *Subjekt* omformer denne ideen, og snakker heller om at kraften i det bedre argument skal «brynes mot hverandre i et uenighetsfelleskap» (S26, Pettersen et al., 2021). På den måten snakker vi kanskje ikke om at *Subjekts* post-woke-posisjon innebærer et mål om konsensus, men heller et ideal om *uenighetsfelleskapet*. Mouffe kritiserer Habermas for å forsøke å fjerne antagonismen gjennom konsensus og rasjonell argumentasjon. Dette legger bare grobunn for mer antagonisme, mener hun. Hennes demokratiseringsideal er isteden *agonismen*, en tilstand der antagonismens uutryddelige karakter anerkjennes, og vi nettopp enes om å være uenige. Jeg

vil argumentere for at *Subjekts* post-woke-posisjon på dette punktet, forlater Habermas i idealet om oppnådd konsensus til fordel for Mouffes agonistiske tilstand.

I forlengelse av uenighetsfellesskapet, kan vi finne *Subjekts* gjentatte ønske om en *åpen dialog*. *Subjekt* kritiserer woke og kanselleringskulturen for å virke innskrenkende for ytringsfriheten (i form av selvsensur og sensur), og dermed svekkes den åpne dialogen. Mer åpen dialog er dermed nøkkelen for et post-woke demokrati. I dette poenget er det lite uenighet mellom Habermas og Mouffe: begge påpeker viktigheten av offentlig debatt. Spørsmålet er om *Subjekts* anti-woke-posisjon motarbeider deres egne ideal om åpen dialog. I kapittel 5 og 7, ser vi en tydelig antagonistisk relasjon mellom *Subjekt* og woke- og kanselleringsaktivistene. Dette er i utgangspunktet uproblematisk i og med at Mouffe sier en oss/dem-relasjon er uunngåelig og til og med ønskelig i et agonistisk demokrati.

Men en relasjon av oss/dem kan alltid bli til venn/fiende-relasjon når den andre gruppens identitet nedgraderes, sier Mouffe (1993). I analysen ser vi flere steder eksempler på en slik nedgradering. «De andre» fremstilles blant annet som transgsynte, feige, paranoide, uerfarne og autoritære, og gruppens virkemidler sammenlignes med brutale regimer som røkter ved hele liberaldemokratiets verdier. Denne språklige argumentasjonen avviser dermed «de wokes» argumenter for å tenke og handle som de gjør. Som konsekvens, er det få tegn til at *Subjekt* faktisk imøtekommer de woke til en åpen dialog. Hvorfor avvises for eksempel idealet om fargeblindhet av noen woke, som vi så i kapitlene 5.1.1 og 6.3 (jf. S54, Verlo, 2022a; S64, Verlo, 2022b)? Det kan tenkes at en avvisning av fargeblindhet bunner i en følelse av at samfunnet ikke *er* fargeblindt. Forskning på rasisme og fargeblindhet støtter også dette synet (se Penner & Dovidio, 2016; Sears & Henry, 2003; Forman & Lewis, 2006). En avvisning av idealet kan være «de wokes» måte å bekjempe strukturell negativ diskriminering på ved hjelp av former for positiv «diskriminering» og særrettigheter. Den åpne dialogen der de wokes argumenter kan overveies, er ikke alltid til stede i *Subjekts* kritiske woke- og kanselleringsdiskurs. Dette er, slik jeg forstår både Habermas og Mouffe, udemokratisk. Men er åpen dialog i det hele tatt mulig i vår digitale verden?

8.1 Woke i en endret offentlighet

Vi må diskutere et viktig spørsmål før denne masteroppgaven kan konkluderes: Hva skjer kontekstuellt, ekstra-diskursivt, som *Subjekts* kritiske woke- og kanselleringsdiskurs befinner

seg innenfor? Her vil jeg diskutere sosiale mediers fundamentale restrukturering av offentlig debatt: «En endret offentlighet», som samfunnsviterne Kari Steen-Johnsen, Audun Flatmoe og Gard Løken Frøvoll, skriver (se 2022, s. 57). Konsekvensen av denne tendensen, er at det har blitt (og blir) flere og flere offentligheter. Som Bangstad og Vetlesen poengterte allerede i 2011, skaper dette «historisk nye betingelser for kommunikasjon» (2011, s. 340), og vi kan legge til: er muligheten for en åpen dialog i det hele tatt gjennomførbart?

Sosiale medier har omstrukturert offentlig debatt. Alle får en stemme, også de som tidligere ikke har hatt det. Man kan også hevde at hver stemme er like mye verdt uavhengig av kulturell og politisk posisjon fordi man ikke trenger en formell plattform til å ytre seg, som for eksempel et politisk verv eller en spalteplass i en avis. Som resultat, kan én personlig erfaring som ytres, kulminere i at flere med samme erfaring også deler sine opplevelser. Dette viste seg tydelig i «#Me2», der enkeltkvinnens historier om seksuell trakassering, ble en global bevegelse med store sosiale og politiske ringvirkninger. Et annet eksempel på sosiale mediers store gjennomslagskraft, er *Black Lives Matter*-bevegelsen. Uten publiseringen av videoen der afrikansk-amerikanske George Floyd ble anholdt av hvite politimenn, ville denne bevegelsen trolig ikke fått global utbredelse. Det at vi fikk demonstrasjoner i Oslo noen dager etter denne hendelsen i USA, midt under et koronanedstengt Norge, viser sosiale mediers evne til raskt å vekke engasjement på tvers av landegrensene. Som Choi også skriver, har det gjort at «vanlige mennesker nå kan delta i offentligheten», noe som «i utgangspunktet [er] bra» (S9, 2021a).

Når vi nå har levd med sosiale medier i et par tiår, begynner vi å se nedsidene. Det at nettopp alle får en stemme, har også vært problematisk. Det kan være vanskelig å kontrollere sannhetsgehalten i det som blir publisert, og man trenger ikke være ekspert på et område for å uttale seg om det. Publiserte ytringer kan styres like mye av følelser som av kunnskap. Fageksperters ytringer kan forsvinne i informasjonsstrømmen. Det kreves nå mer av leseren som må forholde til de ulike stemmene. En annen nedside, er at ytringsfriheten som sosiale medier gir til alle, også har gitt en plattform til støtende og hatefulle ytringer. Det er en tendens til at disse ytringene kan skremme folk fra å delta i offentlig debatt. Som vi så i kapittel 6, hevdet Choi at noen av disse stemmene er uproblematisk, fordi de «uansett» bare er «en gjeng med ressurssvake nettroll» (S9, 2021a). Det kan være risikabelt å nedgradere disse stemmene. De kan være uttrykk for en dyp misnøye og manglende tillit til samfunnet, som videre kan få reelle, negative konsekvenser. De som stormet kongressen i januar 2021

var ikke ufarlige, og vil i manges øyne kvalifisere til betegnelsen «ressurssvake», om enn ikke «netttroll» i denne sammenhengen. I Norge har vi den senere tid sett eksempler på kvinnelige politikere som vegrer fra å delta i politisk debatt, fordi de blir skremt av netthetsingen som følger. En annen effekt av sosiale medier er de såkalte ekkokammere. Ekkokammere oppstår som en følge av at personer med like interesser og meninger finner hverandre gjennom blant annet algoritmer og oppsøking av likesinnede (ihht. Fladmoe, Steen-Johansen & Enjolras, 2022, s. 79). *Subjekt* bemerker flere steder, særlig i kapittel 6 og 7, at en konsekvens av kanselleringskultur gir grobunn for og forsterker ekkokammere. Dette svekker den åpne dialogen og *uenighetsfellesskapet*, mener *Subjekt*. Et eksempel er kanselleringen av Kanye West fra Twitter, som Tande bemerket førte til at han, ved oppkjøp av Parler, forsvant inn i et «eget ekkokammer» (S85, 2022e). Dette vitner om at vi har å gjøre med en offentlighet det kan være krevende å ha en åpen dialog i.

9 Konklusjon

I denne oppgaven har jeg undersøkt kjennetegn ved kulturavisen *Subjekts* kritikk av woke og kanselleringskultur. For å få tak på hva som kjennetegner denne kritikken, har jeg kalt forskningsobjektet mitt for *Subjekts kritiske woke- og kanselleringsdiskurs*. Diskursbegrepet har gjort at jeg både kan analysere *Subjekts* argumentasjonsstrategier på et konkret, tekstuert nivå, samt hva kritikken og konflikten innebærer på et abstrakt, demokratisk-teoretisk nivå. Valget av *Subjekt* som case for den kritiske diskursen er basert på tre argumenter: det statistiske, kritiske og kontekstuelle. *Subjekt* er, som jeg tidligere har vist, den avisen i Norge som bruker begrepene «woke og kanselleringskultur» flest ganger i samme artikkel. De har også gjennom lederartikler synliggjort en tydelig kritisk holdning til fenomenene «woke og kanselleringskultur», der de tar til orde for at disse fenomenene kan innskrenke ytringsfriheten og true en åpen, demokratisk dialog. Mange vil dessuten hevde at *Subjekt* har en posisjon i medieoffentligheten der de har vært fremtredende i den pågående debatten rundt begrepene woke og kanselleringskultur.

En av utfordringene jeg har møtt i arbeidet med denne oppgaven, pekte jeg på i metodekapitlet. Her reflekterte jeg rundt diskursanalysens sosialkonstruktivistiske syn på sannhet som en diskursiv og sosial konstruksjon. Dette innebærer at heller ikke min oppgave kan komme *ut av diskursene* og finne *den rene sannhet*. Et annet dilemma i denne typen samfunnsvitenskapelig forskning er at diskursanalysens teoretikere er sterkt preget av den epoken, situasjonen og de forholdene de er under. Teoretikerne lever i samfunnet og er følgelig engasjert i samtiden. Grensene mellom offentlig demokratisk deltaker, diskursanalytiker og sosiolog er dermed visket ut i forsøket på å forstå den kritiske woke- og kanselleringsdiskurs.

Som jeg innledet med, er spørsmålet jeg stiller: Hva kjennetegner *Subjekts* kritikk av woke og kanselleringskultur? For å besvare spørsmålet har jeg brukt tre diskursanalytiske tilnærminger: Foucaults arkeologiske diskurstilnærming og kritikk av sannhet, Faircloughs tekstorienterte kritiske diskursanalyse og Laclau og Mouffes diskursteori, herunder begrepene om nodalpunkter og gruppedannelser. Gjennom deres teoretisk-analytiske konsepter har jeg operasjonalisert forskningsspørsmålet til tre underspørsmål: a) *Hvilke meningsinnhold legges i woke og kanselleringskultur, og hvem er de woke og de som kansellerer, ifølge Subjekt?* b)

Hvilke nodalpunkter holder diskursen sammen, og på hvilke måter organiseres diskursen utfra disse? c) Hva kjennetegner antagonismene mellom Subjekt og woke og kanselleringskulturen? Analysen viser at Subjekts kritiske woke og kanselleringsdiskurs kjennetegnes av følgende:

For det første, a), en insistering på et negativt meningsinnhold i både begrepene «woke» og «kanselleringskultur». Woke innebærer, ifølge *Subjekt*, en moraliserende identitetspolitikk, like utfall fremfor like muligheter, kritisk teori og å se rasisme der den ikke finnes. Videre innebærer kanselleringskultur boikott, utestenging, scenenekt og drapstrusler. Det er noe variasjon hvilke av disse meningsinnholdene artikkelforfatterne legger mest vekt på, men det kjennetegnes likevel som *negativt*. de woke og de som kansellerer vet vi sjeldent hvem er i *Subjekts* kritiske diskurs. Denne gruppen (*a constitutive outside*, jf. Mouffe) kan bestå av unge, nordmenn, studenter, men også ekstremister, de som sier kanselleringskultur ikke finnes og «trangsynte aktivistkollegaer og feige gallerister» (jf. S81, Vanebo, 2022c). Med andre ord, er ikke dette en gruppe man vil være en del av, sånn jeg leser *Subjekt*.

For det andre, b), kjennetegnes diskursen av nodalpunktene demokrati, ytringsfrihet og liberale verdier. Disse organiserer kritikken av woke og kanselleringskultur, både på grunn av avisens identifisering som en «liberal avis», men også deres gjentatte kritikk av woke og kanselleringskulturen som truende for nettopp disse verdiene. Her er det svært lite spredning innad i diskursen. Demokratiet skal tilrettelegge for et uenighetsfellesskap, mener *Subjekt*. Særlig kanselleringskulturen forstyrrer dette fellesskapet ved å kansellere meninger man er uenig med. Kanselleringskulturens angivelige gjennomslag begrenser ytringsfriheten – både på grunn av sensur og selvsensur, ifølge *Subjekt*. Liberale verdier fremholdes videre som et bedre alternativ enn identitetspolitiske verdier, blant annet i kampen mot undertrykking og rasisme. Vi nærmer oss her *Subjekts* løsning på den «truende» woke og kanselleringskulturen og hva den «gode måten å være woke på» innebærer.

For det tredje, c), ser vi en tydelig antagonisme i *Subjekts* kritiske diskurs. Den antagonistiske relasjonen mellom *Subjekt* og woke og kanselleringskulturen tar imidlertid ulike former. På den ene siden, konstruerer *Subjekt* seg selv som om de er på utsiden av kulturkrigen der «stemningsbølgene [woke vs. anti-woke] bærer ved til hverandres bål» (S54, Verlo, 2022a). På den andre siden, er *Subjekt* en fremtredende frontforkjemper mot kanselleringsforsøkene mot avisen selv og andre som blir utsatt for kanselleringsaktivistenes virkemidler (jf. «de frie

ytrerne»). Som vi også så i kapittel 5, skaper *Subjekt* flere ganger en venn/fiende-relasjon (i mouffiansk forstand) der *Subjekt* blir en tydelig «venn» vi får sympati med. Her skjer det noe interessant. I forlengelse av at de woke, ifølge *Subjekt*, reduserer individer til en bestemt form for gruppeidentitet basert på deres karakteristikk (f.eks. hudfarge), trekker *Subjekts* artikkelforfattere inn sin *egen* minoritetsbakgrunn – et argument med en spesiell tyngde. De stiller seg i en direkte motposisjon til «de wakes» gruppeidentitet, og kritiserer de woke for å ekskludere «vi» uten de riktige «minoritetsmeningene». De ekskluderte individene, herunder «den korrekte måten å være en minoritet på», inkluderes derfor i et «oss». Gjennom deres antagonistiske argumentasjon presenteres løsningen på woke- og kanselleringsproblemet. Her er nodalpunktene sentrale våpen: mer ytringsfrihet og demokratisering gjennom «kraften i det bedre argument» og en mer åpen dialog.

Basert på analysens funn, finner jeg dermed noe mer enn en anti-woke posisjon i *Subjekts* kritiske woke- og kanselleringsdiskurs. Deres demokratiske visjon innebærer, slik jeg ser det, en omdefinering av wokebegrepet, inkludering av ekskluderte minoriteter hos de woke og en avvisning av kanselleringskulturen. På den måten kan vi bli «woke på den gode måten» og nå et samfunn *etter* woke. Dette idealet er fremtredende hos *Subjekt* – en diskursiv posisjon jeg har valgt å kalle «post-woke». Som jeg diskuterte i kapittel 8, samsvarer «kraften i det bedre argument» og mer åpen dialog med Habermas' deliberative demokratimodell. Men *Subjekts* post-woke-posisjon sammenfaller ikke med Habermas' idealisering av konsensus som argumentasjonen i den åpne dialogen skal etterstrebe. Her finner jeg heller at *Subjekt* ønsker et meningsmangfold og uenighetsfellesskap, en demokratisk idealisering av konflikt som bærer preg av Mouffes agonistiske demokrati. Samtidig kan *Subjekts* konstruering av de woke og kanselleringsaktivistene som *de andre*, i stor grad vitne om en antagonistisk venn/fiende-relasjon, som avslører at deres habermasianske impulser svekkes av deres anti-woke-posisjon og manglende dialog med de woke.

Jeg diskuterte avslutningsvis i kapittel 8 om en åpen dialog i det hele tatt er mulig med sosiale mediers omveltende endring av offentligheten. Med flere offentligheter og en ny logikk i måten kommunikasjon og argumentasjon føres på, kan det være vanskelig å se for seg et samfunn der «kraften i det bedre argument» styrer. I et Norge der det habermasianske idealet om deliberativt demokrati nyter en doksisk status, som Bangstad og Vetlesen poengterer, kan det diskuteres om ikke dette virker mot sin hensikt og skaper mer antagonisme. Kanskje ser vi allerede en slik utvikling?

I metodekapitlet argumenterte jeg for at *Subjekt* var den mest passende avisen til oppgavens formål på grunn av deres hyppige bruk av begrepene, deres kritikk og deres økende fremtredende posisjon i norsk medieoffentlighet. I oversikten over mediene som brukte wokebegrepet flest ganger, så vi imidlertid *Document.no* og *Resett* øverst på listen med flere hundre artikler hver. Argumentet mitt for å fremdeles velge *Subjekt*, var blant annet at de andre mediene hadde en mer entydig kritikk av fenomenene jeg undersøker. Jeg ønsket heller mer diskursiv variasjon, for å få tak på debatten rundt begrepens tvetydige meningsinnhold. Men en undersøkelse av en mer *entydig anti-woke diskurs*, kan likevel være interessant for videre forskning å undersøke i en norsk kontekst. I 2022 publiserte nemlig tidsskriftet *Discourse and Society* et spesialnummer om ytre høyres anti-woke diskurs og deres innflytelse på den generelle mediediskursen (se f.eks. Cammaerts, 2022). Det ser altså ut til å være internasjonal interesse i diskursanalytisk forskning på den entydige anti-woke-diskursen og deres konsekvenser for større samfunnsdiskurser.

I lys av økende heterogenitet i samfunnet, ser vi, som woke og kanselleringskulturen i stor grad handler om, en økt sensitivitet ovenfor minoriteter på tvers av samfunnssfærer. Både med tanke på innvandring, men også med tanke på kvinnekamp og seksuelle (og andre) minoriteter. Jeg har pekt på noen eksempler i denne oppgaven, globalt med Me2- og Black Lives Matter-bevegelsene, og nasjonalt der vi har en pågående debatt om samenes behov for kulturell anerkjennelse (se også *Sannhets- og forsoningskommisjonen*, 2023). Kanskje så vi en tendens til økt forståelse for samenes rettigheter tidligere i år, da samiske aktivister protesterte mot utbygging av vindkraftanlegg på Fosen. Videre er det kanskje slik at terrorangrepet natt til Oslo Pride i juni 2022 rystet oss på en annen måte nå enn det ville gjort for noen tiår siden.

En mulig nedside av denne økte sensitiveten er tendensen til et mer politisert samfunn. Skal kunsten og vitenskapen forholde seg fritt til samfunnet, uavhengig av det som kan oppfattes krenkende, eller skal også kunst og vitenskap kunne kanselleres? Var det riktig å ta ned Kroghs maleri fra Nasjonalmuseet? Og hvorfor vakte dette så stor debatt? Kommer vi snart dit at statuer blir revet i Norge også? Eller er det et trekk i det norske samfunnet at det er vanskelig å finne støtte til kansellering? Maleriet ble jo raskt hengt opp igjen. Kanskje har Ytringsfrihetskommisjonen rett i at debatten om kansellering tyder på en velfungerende samfunnsdialog der *det bedre argument* faktisk vinner frem? På en annen side er ikke debatten over, og siste ord er ikke sagt.

Litteraturliste

- Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Abstrakt forlag.
- Aarli-Grøndalen, R. (2022, 20. september). Subjekt mer enn dobler opplaget – her er vinnerne og taperne på opplagsfronten. *Journalisten*. <https://journalisten.no/kortnytt-mediebedriftene-landsforening-opplagstall/subjekt-mer-enn-dobler-opplaget-her-er-vinnerne-og-taperne-pa-opplagsfronten/535808>
- Amira, K., & Abraham, A. (2022). How the Media Uses the Phrase “Identity Politics”. *PS, Political Science & Politics*, 55(4), 677–681.
<https://doi.org/10.1017/S1049096522000452>
- Archer, A. D. & Sørheim, C. A. B. (2022). Én av tre studenter lar være å si sin mening: – Det å si noe feil kan få store konsekvenser. *Universitas*.
<https://www.universitas.no/ytringsfrihet/det-a-si-noe-feil-kan-fa-store-konsekvenser/106988>
- Asbjørnsen, M. (2020, 16. desember). TVNorge snur: – Vi legger «Nissene over skog og hei» tilbake på Dplay. *VG*. <https://www.vg.no/rampelys/tv/i/bnkrGI/tvnorge-snur-vi-legger-nissene-over-skog-og-hei-tilbake-paa-dplay>
- Bangstad, S. & Vetlesen, A. J. (2011). Ytringsfrihet og ytringsansvar. *Nytt norsk tidsskrift*, 28(4), 334–346.
- Bjerke, P. (2021). *Innholdsanalyse av Subjekt*. Utgivelsesåret 2020 (Rapport 111). Høgskulen i Volda. <https://bravo.hivolda.no/hivolda-xmlui/bitstream/handle/11250/2823194/Rapport%20nr%20111%20Innholdsanalyse%20av%20Subjekt.%20Utgivelses%C3%A5ret%202020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Bouvier, G. (2020). Racist call-outs and cancel culture on Twitter: The limitations of the platform’s ability to define issues of social justice. *Discourse, Context & Media*, 38, 100431, 1-11. <https://doi.org/10.1016/j.dcm.2020.100431>
- Cambridge Dictionary (u.å.). Woke.
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/engage>
- Cammaerts, B. (2022). The abnormalisation of social justice: The ‘anti-woke culture war’ discourse in the UK. *Discourse & Society*, 33(6), 730–743.
<https://doi.org/10.1177/09579265221095407>
- Carpentier, N. & Cammaerts, B. (2006) Hegemony, Democracy, Agonism and Journalism, *Journalism Studies*, 7(6), 964-975. DOI: 10.1080/14616700600980728

- Choi, D. (2021, 13. november). Scenenekt er definitivt et problem, og det kan defineres.
Subjekt. <https://subjekt.no/2021/11/13/scenenekt-er-definitivt-et-problem-og-det-kan-defineres/>
- Clark, M. D. (2020). DRAG THEM: A brief etymology of so-called “cancel culture.” *Communication and the Public*, 5(3–4), 88–92. <https://doi.org/10.1177/2057047320961562>
- Conway, P. R. (2021). Radicalism, Respectability, and the Colour Line of Critical Thought: An Interdisciplinary History of Critical International Relations. *Millennium*, 49(2), 337–367. <https://doi.org/10.1177/03058298211031293>
- Coppola, W. J. (2021). What if Freire had Facebook? A critical interrogation of social media woke culture among privileged voices in music education discourse. *Action, Criticism, and Theory for Music Education*, 20(1), 16–52. <https://doi.org/10.22176/act20.1.16>
- Dagsnytt 18. (2023, 21. februar). 21. feb. – Putins tale om Ukraina-krigen. NRK.
<https://tv.nrk.no/serie/dagsnytt-atten-tv/202302/NNFA56022123/avspiller>
- Dunn, K. & Neumann, I. B. (2016). *Undertaking discourse analysis for social research*. University of Michigan Press.
- Duque, R. B., Rivera, R., & LeBlanc, E. J. (2021). The Active Shooter paradox: Why the rise of Cancel Culture, “Me Too”, ANTIFA and Black Lives Matter... matters. *Aggression and Violent Behavior*, 60, 101544. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2020.101544>
- Enstad, J. D. & Thorbjørnsrud, K. (2022). Politisk meningsmangfold og ytringsfrihet i akademia. I M. Mangset, A. Midtbøen & K. Thorbjørnsen (Red.), *Ytringsfrihet i en ny offentlighet. Grensene for debatt og rommet for kunnskap* (155-177). Universitetsforlaget. <https://doi.org/10.18261/9788215051017-2022-01>
- Evita, I. (2021, 28. august). Hva er mikroagresjon? *Black History Month Norway*.
<https://www.blackhistorymonthnorway.no/post/hva-er-mikroagresjon>
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Polity Press.
- Fairclough, N. (1995a). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. Longman.
- Fairclough, N. (1995b). *Media Discourse*. Edward Arnold.
- Fairclough, N. (2003a). *Analysing Discourse. Textual analysis for social research*. Routledge.
- Fairclough, N. (2003b). 'Political Correctness': The Politics of Culture and Language. *Discourse & Society*, 14(1), 17–28. <https://doi.org/10.1177/095792650301400192>
- Fairclough, N. (2015). *Language and Power* (3. utg.). Routledge.

- Falch, K. (2016a, 31. oktober). Her er kjendisenes villeste halloween-kostymer. *Dagbladet*.
<https://www.dagbladet.no/kjendis/her-er-kjendisenes-villeste-halloween-kostymer/64040592>
- Falch, K. (2016b, 31. oktober). Sjekk kjendisenes villeste Halloween-kostymer. *Se og Hør*.
<https://www.seher.no/kjendis/sjekk-kjendisenes-villeste-halloween-kostymer/64049650>
- Felts, M. (2022). Cynical Theories: How Activist Scholarship Made Everything About Race, Gender, And Identity—And Why This Harms Everybody (Bokomtale]. *Curriculum and Teaching Dialogue*, 24(1-2), 283–309.
- Fladmoe, A., Steen-Johnsen, K. & Enjolras, B. (2022). Hvem deltar i den nye offentligheten? Aktive nettdebattanter og deres holdninger. I M. Mangset, A. Midtbøen & K. Thorbjørnsen (Red.), *Ytringsfrihet i en ny offentlighet. Grensene for debatt og rommet for kunnskap* (76-93). Universitetsforlaget. <https://doi.org/10.18261/9788215051017-2022-01>
- Forman, T. A. & A. E. Lewis. (2006). Racial Apathy and Hurricane Katrina: The Social Anatomy of Prejudice in the Post-Civil Rights Era. *Du Bois Review: Social Science Research on Race*, 3(1), 175–202.
- Foucault, M. (1972). *The Archaeology of Knowledge and the Discourse on Language* (Overs. A. M. Sheridan Smith). Pantheon Books. (Opprinnelig utgitt 1969).
- Fraser, N. (2009). Sosial rettferdighet i identitetspolitikkenes tidsalder: Omfordeling, anerkjennelse og deltakelse. *Agora*, 4, 213-235.
- Friis, T. B. (2021, 4. november). Kulturer burde ikke beskyttes fra omverden. *Subjekt*.
<https://subjekt.no/2021/11/04/kulturer-burde-ikke-beskyttes-fra-omverdenen/>
- Fukuyama, F. (2018). *Identity: Contemporary identity politics and the struggle for recognition*. Profile Books.
- Gjerde, L. E. L. (2020). *Constructing and Contesting the 'Truth': A Critical Discourse Analysis of the Progress Party and the Socialist Left Party's Discursive Struggle to Define the 'Elite' in the Norwegian Context*. [Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. DUO vitenarkiv. <https://www.duo.uio.no/handle/10852/80143>
- Habermas (1989). *The structural transformation of the Public Sphere* (T. Burger, Overs.). Polity Press. (Opprinnelig utgitt 1962).
- Habermas, J. (1999). *Kraften i de bedre argumenter* (A. Eriksen, Overs., R. Kalleberg, Red.). Ad notam Gyldendal. (Opprinnelig utgitt 1985-1997).

- Johannessen, L. E. F., Rafoss, T. W. & Rasmussen, E. B. (2018). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Universitetsforlaget.
- Johnson, S. & Suhr, S. (2003). From 'political correctness' to 'politische Korrektheit': discourses of 'PC' in the German newspaper, Die Welt. *Discourse & Society*, 14(1), 49–68. <https://doi.org/10.1177/0957926503014001929>
- Jørgensen, M. W. & Phillips, L. (1999). *Diskursanalyse som teori og metode*. Samfundslitteratur: Roskilde Universitetsforlaget.
- Kallelid, M. & Ekelund, Ø. (2020, 22. juli). Woke? Cancel culture? Hva skal man kalle alle disse ordene på norsk? *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/kultur/i/opjRqm/woke-cancel-culture-hva-skal-man-kalle-alle-disse-ordene-paa-norsk>
- Kapoor, I. (2002). Deliberative Democracy or Agonistic Pluralism? The Relevance of the Habermas-Mouffe Debate for Third World Politics. *Alternatives*, 27(4), 459–487. <https://doi.org/10.1177/030437540202700403>
- Kristiansen, B. T. (2016, 30. oktober). Hilary Duff (29) kom på Halloween-fest med ny kjæreste – kostymene får fansen til å se rødt. *TV2*. <https://www.tv2.no/underholdning/hilary-duff-29-kom-pa-halloween-fest-med-ny-kjaereste-kostymene-far-fansen-til-a-se-rodt/8695346/>
- Laclau, E. & Mouffe, C. (2001). *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics* (2. utg.). Verso.
- Larsen, I. S. (2021, 1. mai). Fem ting å tenke over for deg som er livredd for avkolonisering, woke og cancel culture. *Minerva*. <https://www.minervanett.no/identitetspolitikk-kultur-kulturkrig/fem-ting-a-tenke-over-for-deg-som-er-livredd-for-avkolonisering-woke-og-cancel-culture/379883>
- Lie, T. (2020, 18. august). Dette er tyskervits-saken. *Khrono*. <https://khrono.no/dette-er-tyskervits-saken/507918>
- Mangset, M., Midtbøen, A.H. & Thorbjørnsrud, K. (2022). Ytringsfrihet i Norge: debattens grenser og rommet for kunnskap. I M. Mangset, A. Midtbøen & K. Thorbjørnsen (Red.), *Ytringsfrihet i en ny offentlighet. Grensene for debatt og rommet for kunnskap* (11-31). Universitetsforlaget. <https://doi.org/10.18261/9788215051017-2022-01>
- McCarthy, T. (1987). Introduction. I J. Habermas, *The Philosophical Discourse of Modernity* (vii-xvii) (F. Lawrence, Overs.). Polity Press. (Opprinnelig utgitt 1985).
- Mediebedriftene. (u.å.). Avis og nettsted: Her finner du opplagstall og presentasjoner tilbake til 2005. https://www.medietall.no/?liste=opplag&sub=tall_avis

- Mills, S. (2003). Caught Between Sexism, Anti-sexism and 'Political Correctness': Feminist Women's Negotiations with Naming Practices. *Discourse & Society*, 14(1), 87–110. <https://doi.org/10.1177/0957926503014001931>
- Mirzaei, A., Wilkie, D. C., & Siuki, H. (2022). Woke brand activism authenticity or the lack of it. *Journal of Business Research*, 139, 1–12. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.09.044>
- Moe, H., Fladmoe, A. Thorbjørnsrud, K. & Finstad, U. (2022). Tillit til mediene. Falske nyheter og partiske journalister? I M. Mangset, A. Midtbøen & K. Thorbjørnsen (Red.), *Ytringsfrihet i en ny offentlighet. Grensene for debatt og rommet for kunnskap* (113-131). Universitetsforlaget. <https://doi.org/10.18261/9788215051017-2022-01>
- Mouffe, C. (1993). *The Return of the Political*. Verso.
- Mouffe, C. (1999). Deliberative Democracy or Agonistic Pluralism. *Social Research*, 66(3), 745–758.
- Mouffe, C. (2015). *Om det politiske* (Overs. L. Holm-Hansen). Cappelen Damm akademisk. (Opprinnelig utgitt 2005).
- Ng, E. (2020). No Grand Pronouncements Here...: Reflections on Cancel Culture and Digital Media Participation. *Television & New Media*, 21(6), 621–627. <https://doi.org/10.1177/1527476420918828>
- NOU 1999: 27. (1999). «Ytringsfrihed bør finde Sted» – Forslag til ny Grunnlov § 100. Justis- og beredskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-1999-27/id142119/>
- NOU 2017: 7. (2017). *Det norske mediemangfoldet – En styrket mediepolitikk for borgerne*. Kulturdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-7/id2541723/>
- NOU 2022: 2. (2022). *Akademisk ytringsfrihet – God ytringskultur må bygges nedenfra, hver dag*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2022-2/id2905589/>
- NOU 2022: 9. (2022). *En åpen og opplyst offentlig samtale – Ytringsfrihetskommisjonens utredning*. Kultur- og likestillingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2022-9/id2924020/>
- NTB. (2023, 20. februar). Nå er maleriet hentet opp fra kjelleren. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2023/02/20/na-er-maleriet-hentet-opp-fra-kjelleren/>
- O'Farrell, C. (2005). *Michel Foucault*. SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781446218808>

- Opinion. (2021, 4. november). Årets Ung-rapport er lansert. <https://opinion.no/2021/11/arets-ung-rapport-er-lansert/>
- Pang, X. (2023, 29. mars). Unge bekymret: – «Woke» er blitt skjellsord. *VG*.
<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/jlkXMb/anon-18-og-sanja-17-bekymret-antiwoke-aktivistene-har-vunnet?fbclid=IwAR3SQi0Cn3HUJJ4-ujXzKl6HCbeQoZyAVy01pXa3wyXonL90dKNAbiCY8tM>
- Paulsen, A. & Gøttcke, L. M. (2022). *Identitetspolitikk, litteratur og kunstens autonomi*. U Press.
- Pedersen, V. (2021, 28. april). Ikke la dette skje uten offentlig debatt. *Subjekt*.
<https://subjekt.no/2021/04/28/ikke-la-dette-skje-uten-offentlig-debatt/>
- Penner, L. A. & J. F. Dovidio. (2016). Racial Color Blindness and Black-White Health Care Disparities. I H. A. Neville, M. E. Gallardo & D. W. Sue (Red.), *The Myth of Racial Color Blindness: Manifestations, Dynamics, and Impact* (275–293). American Psychological Association.
- Pluckrose, H. & Lindsay, J. (2020). *Cynical theories: how activist scholarship made everything about race, gender, and identity-and why this harms everybody*. Pitchstone Publishing.
- Regjeringen. (2022, 30. mars). Ekspertgruppen for akademisk yringsfrihet: Behov for yringsvettregler, lovendringer og bedre opplæring for å styrke akademisk yringsfrihet. [Pressemelding].
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/kierulf/id2906124/>
- Romano, A. (2020, 9. oktober). A history of “wokeness”. *Vox*.
<https://www.vox.com/culture/21437879/stay-woke-wokeness-history-origin-evolution-controversy>
- Sailofsky, D. (2021). Masculinity, cancel culture and woke capitalism: Exploring Twitter response to Brendan Leipsic’s leaked conversation. *International Review for the Sociology of Sport*, 57(5), 1-24. <https://doi.org/10.1177/10126902211039768>
- Sannhets- og forsoningskommisjonen. (2023). Sannhets- og forsoningskommisjonen [Hjemmeside]. <https://uit.no/kommisjonen>
- Schiro, E. (2022). Norsk mediebarometer 2022. *SSB*. <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/tids-og-mediebruk/artikler/norsk-mediebarometer-2022>
- Sears, D. O. & P. J. Henry. (2003). The Origins of Symbolic Racism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(2), 259–275. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.85.2.259>

- Sells, B. (2021, 5. mai). Vebjørn Pedersen har ikke erfaringene til å snakke om avkolonisering av NMH. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/05/05/vebjorn-pedersen-har-ikke-erfaringene-til-a-snakke-om-avkolonisering-av-nmh/>
- Sobande, F. (2019). Woke-washing: “intersectional” femvertising and branding “woke” bravery. *European Journal of Marketing*, 54(11), 2723-2745. <https://doi.org/10.1108/EJM-02-2019-0134>
- Stake, R. E. (1995). *The art of case study research*. Sage.
- Steen-Johnsen, K, Fladmoe, A. & Frøvoll, G. L. (2022). En endret offentlighet? Holdninger til og erfaringer med ytringsfrihet i 2013–2020. I M. Mangset, A. Midtbøen & K. Thorbjørnsen (Red.), *Ytringsfrihet i en ny offentlighet. Grensene for debatt og rommet for kunnskap* (57-74). Universitetsforlaget. <https://doi.org/10.18261/9788215051017-2022-01>
- Stjernfelt, F. (2022). Hvor kommer de woke fra? I A. Paulsen & L. M. Gøttcke (Red.), *Identitetspolitikk, litteratur og kunstens autonomi* (s. 41-57). U Press.
- Støyva, A. B. (2023, 10. mai). Riktig av Deichman å tillate omstridt møte, mener Bibliotekforeningen. Ble avlyst av «sikkerhetshensyn». *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/kultur/i/8Jv6vw/riktig-av-deichman-aa-tillate-omstridt-moete-mener-bibliotekforeningen-ble-avlyst-av-sikkerhetshensyn>
- Subjekt. (2020, 16. juli). SOMMERTILBUD: Akkurat nå får du 20 prosent rabatt på Subjekt Pluss med kampanjekoden «Sommer2020». [Facebookannonse]. *Facebook*. https://www.facebook.com/subjektno/posts/1594516280711967/?paipv=0&eav=Afafwb8AWUFTQ8ae7b40jMj88_Ir19vL8KTZsZ_owtiqi9SDdikjpJtTzSKwcvE1ay8&_rd_r
- Subjekt. (u.å.-a). 3 uker for kun 3 kroner! Hentet 16. januar 2023, fra <https://subjekt.no/pakker/bli-abonnet/>
- Subjekt. (u.å.-b). Etikk og estetikk. Hentet 8. november 2022, fra <https://podcasts.apple.com/no/podcast/etikk-og-estetikk/id1527234054>
- Subjekt. (u.å.-c). Om Subjekt: Subjekt er landets ledende kulturavis og din beste venn i spørsmål om god smak. <https://subjekt.no/om-subjekt/>
- Suhr, S. & Johnson, S. (2003). Re-visiting ‘PC’: Introduction to Special Issue on ‘Political Correctness’. *Discourse & Society*, 14(1), 5–16. <https://doi.org/10.1177/0957926503014001926>
- Sundby, J. C., Syed, R., Laingen, I. & Topdahl, R. C. (2023, 19. februar). Kunsthistoriker om fjerning av Krohg-maleri: – Dette er klassisk sensur. *NRK*.

https://www.nrk.no/osloogviken/nasjonalmuseet-har-fjernet-christian-krohgs_maleri-_leiv-eiriksson-oppdager-amerika_-1.16303805

Tjomlid, G. (2022a, 25. juni). I natt så vi igjen terror i Oslo. Men kampen mot «woke» er også lavgradig terrorisme. *Saksynt*. <https://tjomlid.com/2022/06/25/i-natt-sa-vi-igjen-terror-i-oslo-men-kampen-mot-woke-er-ogsa-lavgradig-terrorisme/>

Tjomlid, G. (2022b, 5. juli). Ja, moderate ytringer kan bare vei for hatprat. *Saksynt*. <https://tjomlid.com/2022/07/05/ja-moderate-ytringer-kan-bane-vei-for-hatprat/>

Torring, J. (1999). *New theories of discourse: Laclau, Mouffe and Žižek*. Blackwell.

Trædal, T. (2020, 18. november). Rasisme i vinden. *Khrono*. <https://khrono.no/rasisme-i-vinden/531624>

Turner, S. (2021). Epistemic justice for the dead. *Journal of Classical Sociology*, 21(3-4), 307–322. <https://doi.org/10.1177/1468795X211022051>

Universitetsbiblioteket. (2020, 20. april). Atekst til forskning og studier. *Universitetet i Oslo*. <https://www.ub.uio.no/bruk/sok-i-hele-biblioteket/sok-om-atekst-tilgang.html>

Vredenburg, J., Kapitan, S., Spry, A., & Kemper, J. A. (2020). Brands Taking a Stand: Authentic Brand Activism or Woke Washing? *Journal of Public Policy & Marketing*, 39(4), 444–460. <https://doi.org/10.1177/0743915620947359>

Alle kilder som er brukt i denne oppgaven er oppgitt.

Antall ord: 35 961

Appendiks A-C

A: Oversikt over datamaterialet

- S1: Hassel, A. C. (2018, 12. november). Heksas renessanse: Fra bålet til twitter. *Subjekt*.
<https://subjekt.no/2018/11/12/heksas-renessanse-fra-balet-til-twitter/>
- S2: Krogh, A. H. (2019, 23. august). Kult at du vil regnskogen godt. Vi andre vil brenne den, vi! *Subjekt*. <https://subjekt.no/2019/08/23/kult-at-du-vil-regnskogen-godt-vi-andre-vil-brenne-den-vi/>
- S3: Redaksjonen. (2020, 16. juni). Åtte norske kvinner og menn som bør få sin egen statue. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2020/06/16/atte-norske-kvinner-og-menn-som-bor-fa-sin-egen-statue/>
- S4: Kristjánsson, M. (2020, 23. juli). Den såkalte «woke»-bevegelsen har skrinne kår her til lands. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2020/07/23/den-sakalte-woke-bevegelsen-har-skrinne-kar-her-til-lands/>
- S5: Riise, K. T. (2020, 11. desember). Humor bryter ned tabuer. Da kan vi ikke være redde for å si feil. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2020/12/11/humor-bryter-ned-tabuer-da-kan-vi-ikke-vaere-redde-for-a-si-feil/>
- S6: Choi, D. (2020, 13. desember). Deler av antirasismen har bitt seg selv i halen. Nå håper jeg folk ser det, og at vi kan gå videre. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2020/12/13/deler-av-antirasismen-har-bitt-seg-selv-i-halen-na-haper-jeg-folk-ser-det-og-at-vi-kan-ga-videre/>
- S7: Hagen, P. H. (2021a, 12. januar). Mye skjedde onsdag. Men ikke var det kuppforsøk, og ikke var det oppfordring til vold. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/01/12/mye-skjedde-onsdag-men-ikke-var-det-kuppforsok-og-ikke-var-det-oppfordring-til-vold/>
- S8: Stjernfelt, F. (2021, 21. februar). Den digitale pøbel har fått utrette nok. Nå har jeg en bønn til mine kollegaer. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/02/21/den-digitale-pobel-har-fatt-utrette-nok-na-har-jeg-en-bonn-til-mine-kollegaer/>
- S9: Choi, D. (2021a, 11. mars). Man blir ikke klokere av dagens debatt om kunstnerisk ytringsfrihet. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/03/11/man-blir-ikke-klokere-av-dagens-debatt-om-kunstnerisk-ytringsfrihet/>
- S10: Vanebo, M. (2021a, 13. april). Noen må snart fortelle kunstfeltet at det har noe mellom tennene. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/04/13/noen-ma-snart-fortelle-kunstfeltet-at-det-har-noe-mellom-tennene/>

- S11: Amiri, G. (2021, 5. mai). Det er ikke bare hvite, middelaldrende og borgerlige menn som undertrykker. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/05/05/det-er-ikke-bare-hvite-middelaldrende-og-borgerlige-menn-som-undertrykker/>
- S12: Mathiesen Gjerde, U. (2021, 5. mai). - Høyresiden er for raske med å skjære woke-bevegelsen over en kam. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/05/05/hoyresiden-er-for-raske-med-a-skjaere-woke-bevegelsen-over-en-kam/>
- S13: Vanebo, M. (2021b, 5. mai). Bendik Sells' forsvar for avkolonisering er et prakt eksempel på at Vebjørn Pedersen har rett. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/05/05/bendik-sells-forsvar-for-avkolonisering-er-et-prakteksempel-pa-at-vebjorn-pedersen-har-rett/>
- S14: Moore, K. J. (2021, 7. mai). Nei, woke-kulturen har ikke noe for seg. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/05/07/nei-woke-kulturen-har-ikke-noe-for-seg/>
- S15: Myhre, H. (2021, 29. mai). Ikke noe tankesystem ser ondt ut fra innsiden. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/05/29/ikke-noe-tankesystem-ser-ondt-ut-fra-innsiden/>
- S16: Vanebo, M. (2021c, 3. juni). Munchmuseet plasserer kunsten under politiske og moralistiske hensyn, og ødelegger dens autonomi. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/06/03/munchmuseet-plasserer-kunsten-under-politiske-og-moralistiske-hensyn-og-odelegger-dens-autonomi/>
- S17: Rolness, K. (2021, 25. juni). Opptatt av ytringsfrihet, men forstår ikke hva den handler om. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/06/25/opptatt-av-ytringsfrihet-men-forstar-ikke-hva-den-handler-om/>
- S18: Huse, G. B. (2021a, 21. juli). Sa nei til Ytringsfrihetskommissjonen. Nå skal Anine Kierulf lede regjeringens nye ytringsfrihetsutvalg. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/07/21/sa-nei-til-ytringsfrihetskommissjonen-na-skal-anine-kierulf-lede-regjeringens-nye-ytringsfrihetsutvalg/>
- S19: Hagen, P. H. (2021b, 27. juli). Kan vi ikke bare prate om det? Og være litt greie med hverandre? Hvorfor er det så gærent å være woke? *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/07/27/kan-vi-ikke-bare-prate-om-det-og-vaere-litt-greie-med-hverandre-hvorfor-er-det-sa-gaerent-a-vaere-woke//>
- S20: Redaksjonen. (2021, 19. august). Subjekt IL er klar for Bedriftsligaen. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/09/10/subjekt-il-er-klar-for-bedriftsligaen/>
- S21: Huse, G. B. (2021b, 12. september). Frank Rossavik hevder ingen politikere bryr seg om kultur. Disse ni er uenig. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/09/12/frank-rossavik-hevder-ingen-politikere-bryr-seg-om-kultur-disse-ni-er-uenig/>

- S22: Choi, D. (2021b, 14. september). Da vi fikk ytringsfrihet for 251 år siden, fryktet man «skrivesyke». *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/09/14/da-vi-fikk-ytringsfrihet-for-251-ar-siden-fryktet-man-skrivesyke/>
- S23: Furedi, F. (2021, 23. september). De som vil kansellere den klassiske musikken. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/09/23/a-kansellere-klassisk-musikk/>
- S24: Choi, D. (2021c, 3. november). Hudfargen min bør ikke diskvalifisere meg fra noe som helst. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/11/03/hudfargen-min-bor-ikke-diskvalifisere-meg-fra-noe-som-helst/>
- S25: Vanebo, M. (2021d, 5. november). Unektelege paralleller til kulturkonservatisme og etnosentrisme. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/11/05/unektelige-paralleller-til-kulturkonservatisme-og-etnosentrisme/>
- S26: Pettersen, A., Taraku, S., Løkke, E. & Guldberg, M., (2021, 24. november). Ytringsfrihetens fire utfordringer. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/11/24/ytringsfrihetens-fire-utfordringer/>
- S27: Vanebo, M. (2021e, 27. november). Slutter du å runke i november? Da er du vel høyreekstrem også? *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/11/27/slutter-du-a-runke-i-november-da-ma-du-vaere-en-hoyreekstrem-konspirasjonsteoretiker//>
- S28: Folgerø, A. (2021, 1. desember). Akademisk ytringsfrihet og forfall. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/12/01/akademisk-ytringsfrihet-og-forfall/>
- S29: Enoksen, O. (2021, 20. desember). Samepolitiske aktivister farer med løgn om at Nord-Norge er et ormebol for samehets. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/12/20/samepolitiske-aktivister-farer-med-logn-om-at-nord-norge-er-et-ormebol-for-samehets/>
- S30: Vanebo, M. (2021f, 21. desember). Vi er i ferd med å bli et mistillitssamfunn bebodd av stumtjenere. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/12/21/vi-er-i-ferd-med-a-bli-et-mistillitssamfunn-bebodd-av-stumtjenere/>
- S31: Lederredaksjonen. (2021, 22. desember). Jo, kanselleringskulturen er et reelt problem. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/12/22/jo-kanselleringskulturen-er-et-reelt-problem/>
- S32: Hegg, P. A. (2021, 23. desember). - Et faretegn at halvparten av de unge ikke tør å ytre seg. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2021/12/23/et-faretegn-at-halvparten-av-de-unge-ikke-tor-a-ytre-seg/>
- S33: Folgerø, A. (2022a, 5. januar). Skal vi verne oss selv mot forskning? *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/01/05/skal-vi-verne-oss-selv-mot-forskning/>

- S34: Jakobsen, M. (2022, 10. januar). Woke-bevegelsen er et økende samfunnsproblem. *Subjekt.* <https://subjekt.no/2022/01/10/woke-bevegelsen-er-et-okende-samfunnsproblem/>
- S35: Krogh, A. H. (2022a, 14. januar). - Dette er definisjonen på scenenekt. *Subjekt.* <https://subjekt.no/2022/01/14/dette-er-definisjonen-pa-scenenekt/>
- S36: Hagen, P. H. (2022a, 30. januar). Woke er ikke lenger radikalt. Det er godt etablert i sentrum. *Subjekt.* <https://subjekt.no/2022/01/30/woke-er-ikke-lenger-radikalt-det-er-godt-etablert-i-sentrum/>
- S37: Alm, L. (2022, 2. februar). Woke-kulturens personangrep. *Subjekt.* <https://subjekt.no/2022/02/02/woke-kulturens-personangrep/>
- S38: Lederredaksjonen. (2022a, 5. februar). Det er paradoksalt at Skeivt kulturår ikke skal romme et mangfold. *Subjekt.* <https://subjekt.no/2022/02/05/det-er-paradoksalt-at-skeivt-kulturar-ikke-skal-romme-et-mangfold/>
- S39: Krogh, A. H. (2022b, 6. februar). Samisk podkastduo ber «superwoke» nordmenn skjerpe seg. *Subjekt.* <https://subjekt.no/2022/02/06/samisk-podkastduo-ber-superwoke-nordmenn-skjerpe-seg/>
- S40: Tande, M. I. (2022a, 7. februar). Dette handler nok hverken om vaksiner eller rasisme. *Subjekt.* <https://subjekt.no/2022/02/07/kanselleringskampanjen-mot-joe-rogan-handler-hverken-om-vaksiner-eller-rasisme/>
- S41: Riise, T. (2022, 8. februar). Gode anekdoter, men hemmes av selvbevissthet. *Subjekt.* <https://subjekt.no/2022/02/08/gode-anekdoter-men-hemmes-av-selvbevissthet/>
- S42: Lederredaksjonen. (2022b, 10. februar). Norske bibliotek må passe seg for ikke å bli woke. *Subjekt.* <https://subjekt.no/2022/02/10/norske-bibliotek-ma-passe-seg-for-ikke-a-bli-woke/>
- S43: Ibsen, A. Z. (2022, 18. februar). Når satire møter fake news. *Subjekt.* <https://subjekt.no/2022/02/18/nar-satire-moter-fake-news/>
- S44: Tande, M. I. (2022b, 24. mars). Hva vi snakker om når vi advarer mot «woke» og kanselleringskultur. *Subjekt.* <https://subjekt.no/2022/03/24/hvor-trangt-er-egentlig-ytringsrommet-for-norske-studenter/>
- S45: Lindberg, P. O. (2022, 28. mars). Når Forsvaret blir «woke». *Subjekt.* <https://subjekt.no/2022/03/28/nar-forsvaret-blir-woke/>
- S46: Hegg, P. A. (2022a, 31. mars). anbefaler lovendring for å styrke ytringsfriheten. *Subjekt.* <https://subjekt.no/2022/03/31/anbefaler-lovendring-for-a-styrke-ytringsfriheten/>

- S47: Molteberg, I. (2022, 7. april). Kanselleringskultur frarøver oss vår oppmerksomhet. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/04/07/kanselleringskultur-frarover-oss-var-oppmerksomhet/>
- S48: Vanebo, M. (2022a, 10. april). Forvirret ordsjonglering fra Regnbuenettverket. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/04/10/forvirret-ordsjonglering-fra-regnbuenettverket/>
- S49: Choi, D. (2022a, 26. april). Få har gjennomgått så mye ufortjent motbør som Shabana Rehman. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/04/26/fa-har-gjennomgatt-sa-mye-ufortjent-motbor-som-shabana-rehman/>
- S50: Huse, G. B. (2022, 10. mai). Seminar om kanselleringskultur forsøkt kansellert. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/05/10/seminar-om-kanselleringskultur-forsokt-kansellert/>
- S51: Hagen, P. H. (2022b, 11. mai). At Høyre vil bekjempe falske nyheter avslører en absurd mangel på selvinnsikt. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/05/13/at-hoyre-vil-bekjempe-falske-nyheter-avslorer-en-absurd-mangel-pa-selvinnsikt/>
- S52: Alkazemi, A. J. (2022, 14. mai). Denne mørke opplysningen truer demokratiet. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/05/14/en-mork-opplysningen-truer-demokratiet/>
- S53: Choi, D. (2022b, 24. mai). Pressen er ikke godt nok forberedt på å dekke kanselleringskultur. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/05/24/pressen-er-ikke-godt-nok-forberedt-pa-a-dekke-kanselleringskultur/>
- S54: Verlo, V. (2022a, 24. mai). Disse tre store usannhetene legger grunnlaget for identitetspolitikken. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/05/24/disse-tre-store-usannhetene-legger-grunnlaget-for-identitetspolitikken/>
- S55: Gjerde, L. E. L. (2022, 26. mai). Jeg ble forsøkt kansellert for ytringer i transdebatten. Slik møter vi frykktulturen. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/05/26/jeg-ble-forsokt-kansellert-for-ytringer-i-transdebatten-slik-moter-vi-frykktulturen/>
- S56: Tande, M. I. (2022c, 16. juni). Derfor skaper T-en i LHBT problemer for pride-bevegelsen. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/06/16/derfor-skaper-t-en-i-lhbt-problemer-for-pride-bevegelsen/>
- S57: Gustafson, T. F. (2022a, 23. juni). Kryptokonge tilbyr «woke»-ansatte penger for å si opp. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/06/23/kryptokonge-tilbyr-woke-ansatte-penger-for-a-si-opp/>
- S58: Hagen, P. H. (2022c, 29. juni). Latterlige anklager fra Tjomlid. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/06/29/grunnlose-anklager-ma-ikke-stanse-avgjorende-diskusjoner/>

- S59: Gustafson, T. F. (2022b, 30. juni). - Dette er ikke kanselleringskultur. *Subjekt*.
<https://subjekt.no/2022/06/30/dette-er-ikke-kanselleringskultur/>
- S60: Lederredaksjonen. (2022c, 1. juli). Sånn skal det gjøres. *Subjekt*.
<https://subjekt.no/2022/07/01/sann-skal-det-gjores/>
- S61: Lederredaksjonen. (2022d, 12. juli). Høyresiden burde passe seg for å ikke appropriere kanselleringskulturen. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/07/12/hoyresiden-burde-passe-seg-for-a-ikke-appropriere-kanselleringskulturen/>
- S62: Winther, B. (2022a, 15. juli). Nyoppdaga likskapar mellom woke og konservativ islam. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/07/15/nyoppdaga-likskapar-mellom-woke-og-konservativ-islam/>
- S63: Vanebo, M. (2022b, 18. juli). La oss kalle det stokastisk feighet. *Subjekt*.
<https://subjekt.no/2022/07/18/la-oss-kalle-det-stokastisk-feighet/>
- S64: Verlo, V. (2022b, 28. juli). Kritisk raseteori splitter USA. Slik fyrte en smal akademisk disiplin opp kulturkrigen. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/07/28/kritisk-raseteori-splitter-usa-slik-fyrte-en-smal-akademisk-disiplin-opp-kulturkrigen/>
- S65: Verlo, V. (2022c, 1. august). Heller ikke naturvitenskapen slipper unna identitetspolitisk beleiring. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/08/01/heller-ikke-naturvitenskapen-slipper-unna-identitetspolitisk-beleiring/>
- S66: Hegg, P. A. (2022b, 3. august). Er kanselleringskultur en hersketeknikk fra høyresiden? *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/08/03/er-kanselleringskultur-en-hersketeknikk-fra-hoyresiden/>
- S67: Verlo, V. (2022d, 3. august). Identitetspolitikk og kanselleringskultur omfavnes av Generasjon Z. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/08/03/identitetspolitikk-og-kanselleringskultur-omfavnes-av-generasjon-z/>
- S68: Tande, M. I. (2022d, 3. august). Sjarlatan, ikke sjaman. *Subjekt*.
<https://subjekt.no/2022/08/03/sjarlatan-ikke-sjaman/>
- S69: Verlo, V. (2022e, 5. august). Kultursosialismen har inntatt USAs demokratiske parti. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/08/05/kultursosialismen-har-inntatt-usas-demokratiske-parti/>
- S70: Verlo, V. (2022f, 10. august). Slik kollapset integriteten til The New York Times. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/08/10/slik-kollapset-integriteten-til-the-new-york-times/>

- S71: Winther, B. (2022b, 11. august). Denne boka er eit nyttig verktøy i kampen mot meiningsmangfald. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/08/11/denne-boka-er-eit-nyttig-verktoy-i-kampen-mot-meiningsmangfald/>
- S72: Krogh, A. H. (2022c, 15. august). Slik blir forsiden av Ytringsfrihetskommisjonens utredning. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/08/15/slik-blir-forsiden-av-ytringsfrihetskommisjonens-utredning/>
- S73: Verlo, V. (2022g, 15. august). Rasesegrering, kanselleringer og krav om ideologisk troskap. Dette er i dag virkeligheten i det amerikanske utdanningssystemet. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/08/15/rasesegrering-kanselleringer-og-krav-om-ideologisk-troskap-dette-er-i-dag-virkeligheten-i-det-amerikanske-utdanningssystemet/>
- S74: Verlo, V. (2022h, 19. august). Fryktkulturen har spreidd seg som ild i tørt gress i USAs underholdningsbransje og næringsliv. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/08/19/fryktkulturen-har-spreidd-seg-som-ild-i-tort-gress-i-usas-underholdningsbransje-og-naeringsliv/>
- S75: Verlo, V. (2022i, 24. august). Det har aldri vært mindre rasisme i USA. Når aktivister sier noe helt annet, er resultatet destruktivt. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/08/24/det-har-aldri-vaert-mindre-rasisme-i-usa-nar-aktivister-sier-noe-helt-annet-er-resultatet-destruktivt/>
- S76: Redaksjonen. (2022, 29. august). Velkommen til eksklusiv førpremiere av «Bodies Bodies Bodies». *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/08/29/velkommen-til-eksklusiv-forpremiere-av-bodies-bodies-bodies/>
- S77: Fredriksen, T. (2022, 30. august). Lenge leve Andrew Tates rett til å ytre seg, og vår rett til å si imot. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/08/30/lenge-leve-andrew-tates-rett-til-a-ytre-seg-og-var-rett-til-a-si-imot/>
- S78: Choi, D. (2022c, 3. september). PFU mener Subjekt ikke forsøkte hardt nok å få Begard Reza i tale. Men stemmer det? *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/09/03/pfu-mener-subjekt-ikke-forsokte-hardt-nok-a-fa-begard-reza-i-tale-men-stemmer-det/>
- S79: Gustafson, T. F. (2022c, 6. september). - Respektløst å oppdatere Tolkien til «woke». *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/09/06/respektlost-a-oppdatere-tolkien-til-woke/>
- S80: Gustafson, T. F. (2022d, 12. september). «Woke» nytolkning hylles av anmelderne. Men slaktes av Elon Musk. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/09/12/woke-nytolkning-hylles-av-anmelderne-men-slaktes-av-elon-musk/>

- S81: Vanebo, M. (2022c, 16. september). Jens Kihl mener kanselleringskultur er et problem. Men ikke når feil folk rammes. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/09/16/jens-kihl-mener-kanselleringskultur-er-et-problem-men-ikke-nar-feil-folk-rammes/>
- S82: Korslund, K. (2022, 22. september). Brilljant forsvar for liberale verdier. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/09/22/briljant-forsvar-for-liberale-verdier/>
- S83: Folgerø, A. (2022b, 29. september). Han var blant USAs mest suksessfulle professorer. Hvorfor ble Roland Fryer kansellert? *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/09/29/han-var-blant-usas-mest-suksessfulle-professorer-hvorfor-ble-roland-fryer-kansellert/>
- S84: Hagen, P. H. (2022d, 11. oktober). Dommedagskulden må stanses. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/10/11/dommedagskulden-ma-stanses/>
- S85: Tande, M. I. (2022e, 20. oktober). Folk som Kanye West må konfronteres, ikke kanselleres. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/10/20/folk-som-kanye-west-ma-konfronteres-ikke-kanselleres/>
- S86: Redaksjonen & Tande, M. I. (2022, 28. oktober). Skrem livskiten ut av vennene dine med årets skumleste halloween-kostymer. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/10/28/skrem-livskiten-ut-av-vennene-dine-med-arets-skumleste-halloween-kostymer/>
- S87: Vanebo, M. (2022d, 31. oktober). En som ikke er sykelig overvektig, i rollen som tjukkas? Sånt blir det bråk av. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/10/31/en-som-ikke-er-sykelig-overvektig-i-rollen-som-tjukkas-sant-blir-det-brak-av/>
- S88: Eikeseth, O. (2022, 3. november). Jeg har funksjonsnedsettelse. Og synes TV 2s innslag med transkvinnen i rullestol er problematisk. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/11/03/jeg-har-funksjonsnedsettelse-og-synes-tv-2s-innslag-med-transkvinnen-i-rullestol-er-problematisk/>
- S89: Gustafson, T. F. (2022e, 8. november). - Vil se tilbake på 2020-tallet som en epoke da kunsten ikke var viktig. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/11/08/vil-se-tilbake-pa-2020-tallet-som-en-epoke-da-kunsten-ikke-var-viktig/>
- S90: Omdal, O. E. (2022, 15. november). Skolen må ta et større ansvar for å trene unge i debatt og kildekritikk. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/11/15/skolen-ma-ta-et-storre-ansvar-for-a-trene-unge-i-debatt-og-kildekritikk/>
- S91: Choi, D. (2022d, 15. november). De beklagelige kommentarfeltrasistene. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/11/15/de-beklagelige-kommentarfeltrasistene/>
- S92: Choi, D. (2022e, 21. november). God grunn til å juble over dette. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/11/21/god-grunn-til-a-juble-over-dette/>

- S93: Gustafson, T. F. (2022f, 21. november). Nå er det ut å være woke. *Subjekt*.
<https://subjekt.no/2022/11/21/na-er-det-ut-a-vaere-woke/>
- S94: Gustafson, T. F. (2022g, 22. november). Mener det er for tidlig å avskrive «woke». *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/11/22/mener-det-er-for-tidlig-a-avskrive-woke/>
- S95: Osuldsen, J. (2022, 28. november). Ironigenerasjonens død. *Subjekt*.
<https://subjekt.no/2022/11/28/ironigenerasjonens-dod/>
- S96: Krogh, A. H. (2022d, 29. november). Eivind (17) leste bare en artikkel på Wikipedia - ble beskyldt for å være rasist. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/11/29/eivind-17-leste-bare-en-artikkel-pa-wikipedia-ble-beskyldt-for-a-vaere-rasist/>
- S97: Hagen, P. H. (2022e, 1. desember). Må barn paradere med sadomasochister for at homofile skal få like rettigheter? *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/12/01/ma-barn-paradere-med-sadomasochister-for-at-homofile-skal-fa-like-rettigheter/>
- S98: Tande, M. I. (2022f, 8. desember). VG og Dagbladet bommer fullstendig i sin kritikk av Elon Musk. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/12/08/vg-og-dagbladet-bommer-fullstendig-i-sin-kritikk-av-elon-musk/>
- S99: Gustafson, T. F. (2022h, 12. desember). - «Go woke, go broke». *Subjekt*.
<https://subjekt.no/2022/12/12/go-woke-go-broke/>
- S100: Lederredaksjonen. (2022e, 14. desember). Det er mange som ikke forstår hva scenenekt og kansellering betyr. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/12/14/det-er-mange-som-ikke-forstar-hva-scenenekt-og-kansellering-betyr/>
- S101: Lederredaksjonen. (2022f, 20. desember). Pinlig dydsposering fra Jean Paul. *Subjekt*.
<https://subjekt.no/2022/12/20/pinlig-dydsposering-fra-jean-paul/>
- S102: Choi, D. (2022f, 29. desember). Kvinnen som ikke lot seg skremme av maskingevær. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/12/29/kvinnen-som-ikke-lot-seg-skremme-av-maskingevaer/>

B: Ekskluderte artikler

Følgende artikler ekskluderes på bakgrunn av: a) tilsvar på artikler i *Subjekt* som bruker woke og kanselleringskultur på angivelige unødvendige og ubegrunnede måter, b) kritikk av kritikken av woke og kanselleringskultur, d) korte nyhetsartikler som rapporterer om hendelser uten substansielt innhold om woke eller kanselleringskultur. Artikkene kan likevel være interessante fordi de kan si noe om *Subjekts* tilrettelegging for meningsmangfold og selvkritikk. Det er likevel verdt å merke seg at av 108 (ekskludert podkast-artiklene), var det kun 7 artikler som handlet om noe annet enn kritikk mot woke og/eller kanselleringskultur.

Hegg, P. A. (2021, 11. november). Kansellerte seg selv til støtte for kansellert kunsthistoriker.

Subjekt. <https://subjekt.no/2021/11/11/kansellerte-seg-selv-til-stotte-for-kansellert-kunstkritiker/>

Kamran, M. (2022, 16. mai). Krenkekort i rødt, hvitt og blått. *Subjekt*.

<https://subjekt.no/2022/05/16/krenkekort-i-rodt-hvitt-og-blatt/>

Kvarving, L. (2022, 4. april). Genderperspektiv må til for å nå målene med militære operasjoner. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/04/04/genderperspektiv-er-et-middel-for-a-na-malene-med-militaere-operasjoner/>

Langen, C. B. (2022, 9. april). Det må være lov med kritikk uten å bli beskyldt for kanselleringskultur. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/04/09/det-ma-vaere-lov-med-kritikk-uten-a-bli-beskyldt-for-kanselleringskultur/>

Selmer Media. (2022, 5. september). Er «Bodies Bodies Bodies» årets beste woke-satire? Se traileren her! *Subjekt*. <https://subjekt.no/2022/09/05/se-trailer-til-bodies-bodies-bodies/>

Tilrem, M. (2022, 27. januar). Skal få rasismedebatten på rett kjøll. *Subjekt*.

<https://subjekt.no/2022/01/27/skal-fa-rasismedebatten-pa-rett-kjol/>

Åm, T. (2022, 7. mars). Vås om politisk sensur og scenenekt. *Subjekt*.

<https://subjekt.no/2022/03/07/vas-om-politisk-sensur-og-scenenekt/>

C: Tabeller og figur

Tabell 5. Antall artikler som inneholder «cancel culture» fordelt på avis og år. (01.01.2016-31.12.2022)

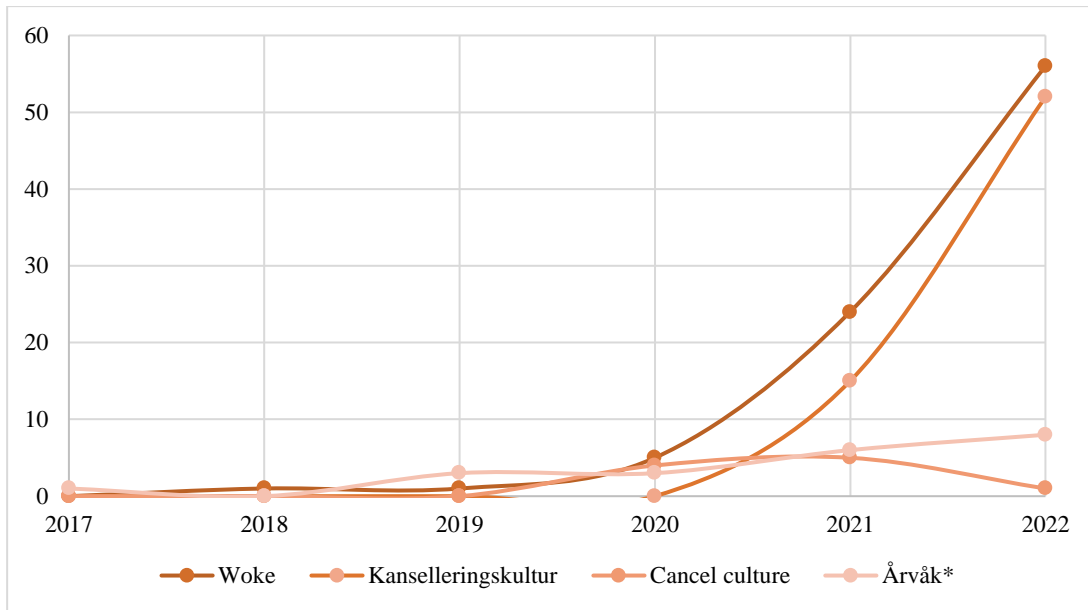
NAVN	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	TOTALT
<i>Document.no</i>	1	0	0	1	13	25	14	54
<i>Resett</i>	0	0	0	0	12	12	4	28
<i>VG nett</i>	0	0	0	1	3	15	4	23
<i>Khrono</i>	0	0	0	0	6	10	3	19
<i>Nettavisen</i>	0	0	0	0	2	11	4	17
<i>Minerva</i>	0	0	0	0	4	10	0	14
<i>Vårt land</i>	0	0	0	0	4	7	2	13
<i>Dagbladet</i>	0	0	0	0	3	5	4	12
<i>Dagsavisen</i>	0	0	0	0	3	5	2	10
<i>Subjekt</i>	0	0	0	0	4	5	1	10

Tabell 6. Datamaterialets sjangeroversikt.

SJANGER	ANTALL ARTIKLER
Kommentar	40
Nyhet	30
Debattinnlegg	27
Lederartikkel	7
Ikke oppgitt	3
Anmeldelse	2
Kronikk	2
Essay	1
Nekrolog	1

Tabell 7. Oversikt over forfattertype fordelt på antall artikler.

FORFATTERTYPE	ANTALL ARTIKKELFORFATTERE	ANTALL ARTIKLER TOTALT
Gjesteskribent	21	31
Fra <i>Subjekt</i> (inkl. bidragsytere)	18	71

Figur 1. Subjekts bruk av norske og engelske ord for woke/årvåken og cancel culture/kanselleringskultur.